

Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima

Procjena potreba pravosuđa u
procesuiranju korupcije kroz praćenje
rada na krivičnim predmetima (ARC)

PROJEKTN IZVJEŠTAJ

**PRAĆENJE PROCESUIRANJA
PREDMETA KORUPCIJE U BIH:
PRVA PROCJENA**

FEBRUAR 2018

Misija OSCE-a u BiH je podržala štampanje ovog materijala. Svako gledište, izjava ili mišljenje, izraženo u ovoj publikaciji, a za koje nije izričito naznačeno da potiče iz Misije OSCE-a u BiH, ne odražava nužno zvaničnu politiku Misije OSCE-a u BiH.

SAŽETAK

Ovo je prvi javni izvještaj Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: „Misija”) izrađen na osnovu rezultata praćenja rada na predmetima korupcije u Bosni i Hercegovini (BiH). Prema saznanjima Misije, ovo je takođe i prva analiza ove vrste provedena u BiH. Ovaj izvještaj predstavlja jedan od najvažnijih rezultata projekta Misije pod nazivom *Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima* (u daljem tekstu: „ARC”) koji je pokrenut u oktobru 2016. godine uz podršku Biroa za međunarodnu borbu protiv trgovine narkoticima i provođenje zakona pri Ministarstvu vanjskih poslova SAD-a (u daljem tekstu: „INL”).

Najvažniji cilj projekta je identifikovanje i analiza problema u vezi sa kvalitetom i efikasnošću odgovora pravosuđa na korupciju na zakonodavnom, institucionalnom i individualnom nivou, kao i predlaganje odgovarajućih i ostvarivih mjera za rješavanje tih problema.

Ključni nalazi u ovom izvještaju zasnovani su na praćenju 67 predmeta korupcije koji su okončani pred domaćim pravosudnim institucijama u periodu između januara 2010. i septembra 2017. godine. Iako ti nalazi ne predstavljaju sveobuhvatan pregled svih relevantnih karakteristika procesuiranja predmeta korupcije u BiH, Misija, na osnovu svog dugogodišnjeg iskustva u praćenju i analizi složenih predmeta, zaključuje da ovi nalazi predstavljaju pouzdanu osnovu za ocjenu kvaliteta i efikasnosti procesuiranja predmeta korupcije.

Izvještaj se sastoji od četiri poglavlja, a završava sa nizom preporuka.

U Poglavlju I daje se objašnjenje principa praćenja predmeta i metodologije koju je koristio projekt ARC, sa posebnim osvrtom na kriterije za kategorizaciju i odabir predmeta u skladu sa stepenom težine i tehnikama praćenja.

U Poglavlju II iznosi se pregled, kao i neke kritičke opaske, postojećeg zakonodavnog i institucionalnog okvira krivičnog sistema u BiH, sa posebnim osvrtom na procesuiranje predmeta korupcije. U vezi sa zakonodavnim okvirom, Misija primjećuje da materijalno i procesno krivično zakonodavstvo (uključujući i odredbe koje su ključne za procesuiranje predmeta korupcije) na različitim nivoima vlasti u BiH nije u dovoljnoj mjeri harmonizirano. Takođe se naglašavaju sistemski izazovi, kao i opasnost od nastajanja još većih razlika uzrokovanih procesom izmjena i dopuna ključnih odredaba zakona o krivičnom postupku u svrhu provođenja odluke Ustavnog suda BiH iz juna 2017. godine. Propust organa vlasti na državnom i na nivou entiteta da usvoje adekvatne i usklađene izmjene i dopune ozbiljno bi ugrozio kapacitete

pravosuđa BiH za rad na teškim i složenim krivičnim djelima, uključujući korupciju. U vezi sa institucionalnim okvirom, u Poglavlju II opisuje se trenutna fragmentiranost pravosudnih organa na državnom i entitetskom nivou kada je riječ o procesuiranju predmeta korupcije. Uspostavljanje specijaliziranih pravosudnih tijela na državnom i entitetskom nivou rezultiralo je pravosudnim sistemom podijeljenim na tri nivoa u kojem sukob nadležnosti i nepostojanje međusobne koordinacije negativno utiče na procesuiranje visokoprofiliranih predmeta korupcije.

U Poglavlju III iznosi se kratki pregled („mapiranje”) predmeta korupcije koji su u toku, a koje Misija trenutno prati. Ovo poglavlje se prvenstveno fokusira na dubinsku analizu nekih od pitanja koja su u toku praćenja većeg broja okončanih predmeta identifikovana kao uobičajeni ili problemi koji se ponavljaju. Ova pitanja odabrana su jer se pokazalo da najviše utiču na određivanje konačnog ishoda postupka, koji je, u velikom broju predmetu najčešće bio oslobađajuća presuda. Ova pitanja se mogu grupisati u tri široka područja: (1) sukobi nadležnosti, nepostojanje koordinacije i fragmentacija procesuiranja predmeta korupcije između različitih nivoa pravosuđa u BiH; (2) neadekvatni tužilački kapaciteti u smislu izrade optužnica i prikupljanja dokaza za potkrepljivanje optužbi, i (3) neadekvatni sudački kapaciteti u smislu primjene i tumačenja zakona na obrazložen i predvidljiv način.

Prvo područje već je pomenuto ranije u tekstu. Uočena pitanja koja izazivaju zabrinutost konkretno se odnose na:

- a. nedostatke u primjeni važećih odredbi u svrhu rješavanja sukoba nadležnosti između sudova na državnom i entitetskom nivou;
- b. nepostojanje mehanizma za rješavanje sukoba nadležnosti i izbjegavanje paralelnih istraga na Tužilaštvu BiH i na tužilaštvima u entitetima.

U vezi sa drugim područjem – koje se odnosi na rad tužilaca – rezultati praćenja predmeta koje Misija provodi pokazuju da:

- a. Po pitanju izrade optužnica, u većem broju predmeta opis kažnjivog postupanja u optužnici imao je ozbiljnih nedostataka zbog nepostojanja ili zbog nejasne identifikacije jednog ili više elemenata krivičnog djela. Konkretno, u nekim predmetima u kojima su se visoko rangirani zvaničnici teretili za zloupotrebu položaja, Misija je uočila da optužnice nisu na jasan način sadržavale način počinjenja krivičnog djela. Drugo pitanje koje se često pojavljuje odnosi se na neadekvatno identifikovanje i opis propisa, normi ili opštih principa javne uprave koje je optuženi navodno prekršio zloupotrebom položaja.
- b. Po pitanju procesa prikupljanja dokaza, u nekim predmetima optužnice se podižu na osnovu nepotpunih dokaza, tako da tužilaštvo mora podnijeti dodatne dokaze za vrijeme glavnog pretresa. U velikom broju predmeta, dokazi priloženi u svrhu kvantifikovanja ekonomske štete ili koristi koja predstavlja navodnu posljedicu kažnjivog ponašanja bili su slabi. Konačno, u velikom broju predmeta, tužilaštvo je priložilo malo ili nimalo dokaza u svrhu dokazivanja postojanja umišljaja za počinjenje krivičnog djela kod optuženog.

U vezi sa drugim područjem – koje se odnosi na rad sudija - rezultati praćenja predmeta koje Misija provodi otkrivaju četiri glavna nedostatka:

- a. Nedovoljna kontrola sudija za prethodno saslušanje prilikom potvrđivanja optužnica, što dovodi do potvrđivanja optužnica koje trebaju biti odbijene ili vraćene na doradu.
- b. Sudske odluke često se zasnivaju na nejasnom ili nedovoljnom obrazloženju. U nekim slučajevima, nedostaci u obrazloženju odnosili su se na način izvođenja i ocjenu dokaza koji nisu ocijenjeni u svjetlu elemenata krivičnog djela. U drugim predmetima, obrazloženje nije imalo strukturu u kojoj bi se krivična djela identifikovala i cijenila odvojeno.
- c. Sudska praksa za djela korupcije nije ujednačena, a sudska vijeća koja presuđuju u ovim predmetima se ne pozivaju na ranije presuđene predmete u svojim obrazloženjima. Konkretno govoreći, praćenje postupaka pokazalo je zabrinjavajuće primjere nejasnog i nedosljednog tumačenja materijalnog i procesnog prava kao i sistematsko nepozivanje na presuđene predmete kako na nivou prvostepenih, tako i na nivou apelacijskih sudova u BiH. Ova zadnja navedena karakteristika, zajedno sa nepostojanjem vrhovnog suda na državnom nivou koji bi imao ulogu osiguravanja dosljednosti u sudskoj praksi, predstavljaju najvažnije faktore koji su prepreka pravnoj sigurnosti i jednakosti pred zakonom u BiH. Konkretnije govoreći, nepozivanje na raniju praksu u sudskim odlukama u predmetima korupcije često odaje utisak da se o svakom predmetu odlučuje izdvojeno, bez ikakvog pokušaja da se pokaže da se sa sličnim predmetima postupa na isti način. U takvim okolnostima postoji velika opasnost da se pojedincima sudi različito u sličnim predmetima.
- d. Ne postoji adekvatna kaznena praksa u predmetima korupcije. U velikom broju praćenih predmeta koji su okončani osuđujućom presudom, Misija je uočila primjetno blage sankcije, sa izrečenim kaznama koje su često ispod zakonski propisanog minimuma. Usko povezan sa ovim problemom je propust krivičnog pravnog sistema da osigura dosljednost i proporcionalnost u kaznenoj politici koja se primjenjuje u predmetima korupcije u cijeloj BiH.

Izveštaj završava nizom preporuka u Poglavlju IV u kojima se predlažu provodive mjere koje bi, ukoliko se primijene, na adekvatan način unaprijedile ulogu i kapacitete pravosuđa u borbi protiv korupcije. S obzirom da se pitanja koja se u ovom izvještaju identifikuju odnose na zakonodavstvo i institucionalne i kapacitete pojedinačnih sudija i tužilaca, preporuke su upućene zakonodavnim, izvršnim i pravosudnim vlastima na svim nivoima u BiH.

Sadržaj

SAŽETAK	3
UVOD	9
POGLAVLJE I – METODOLOGIJA PRAĆENJA SUDSKIH POSTUPAKA.....	11
1.1 Opšti principi praćenja sudskih postupaka koje provodi OSCE	11
1.2 Kriteriji za kategorizaciju i odabir predmeta korupcije koji će se pratiti	12
1.3 Modaliteti praćenja sudskih postupaka	14
POGLAVLJE II – ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROCESUIRANJE PREDMETA KORUPCIJE.....	16
2.1 Krivični zakoni.....	16
2.2 Zakoni o krivičnom postupku.....	17
2.3 Institucionalni okvir	21
2.3.1 – Nadležnost na državnom nivou	21
2.3.2 – Nadležnost na nivou entiteta (FBiH, RS) i BDBiH.....	21
POGLAVLJE III – PRAĆENJE RADA PRAVOSUDNOG SEKTORA U PREDMETIMA KORUPCIJE: PRVA PROCJENA	25
3.1 Mapiranje predmeta koji se trenutno prate.....	25
3.2 Nalazi prikupljeni praćenjem rada pravosudnog sektora u okončanim predmetima.....	29
3.2.1 – Sukobi nadležnosti, nedostatak koordinacije i fragmentacija u procesuiranju predmeta korupcije.....	30
3.2.2 – Neadekvatan kapacitet tužilaca u izradi optužnica i prikupljanju dokaza koji potkrijepljuju optužbe.....	33
3.2.3 – Neadekvatan kapacitet sudija u primjeni i tumačenju zakona na obrazložen i predvidljiv način	45
POGLAVLJE IV – PREPORUKE.....	60
ANEKS A	63

UVOD

Ovo je prvi javni izvještaj Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: „Misija”) zasnovan na rezultatima kvalitativnog praćenja predmeta korupcije u BiH. Prema saznanjima Misije, ovo je takođe i prva analiza ove vrste provedena u Bosni i Hercegovini (BiH).

Korupcija u BiH predstavlja veoma značajnu prijetnju dugoročnoj stabilnosti zemlje i vladavini prava jer sprječava društveni, ekonomski i politički napredak. Iako su preventivne mjere nesumnjivo važne, krivičnopravni sistem BiH predstavlja najvažniji instrument za borbu protiv ove široko rasprostranjene pojave. Međutim, i domaći i međunarodni posmatrači u principu smatraju da je odgovor pravosuđa na korupciju u BiH daleko od zadovoljavajućeg. S druge strane, identifikacija i analiza konkretnih uzroka slabog odgovora pravosuđa na korupciju i dalje su ograničeni.

U svrhu uklanjanja ovih nedostataka, Misija je u oktobru 2016. godine započela sa provedbom projekta pod nazivom *Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima* (u daljem tekstu: „projekat ARC”).¹ Zahvaljujući svom sveobuhvatnom Programu za praćenje sudskih postupaka koji se provodi od 2002. godine, Misija ima veliko iskustvo u vršenju procjene procesuiranja složenih i osjetljivih predmeta, uključujući ratne zločine, krivična djela počinjena iz mržnje i trgovinu ljudima. U skladu s tim, Misija je putem projekta ARC proširila svoje djelovanje praćenja krivičnih postupaka na krivična djela korupcije.

Finansijsku podršku projektu ARC pružio je Biro za međunarodnu borbu protiv trgovine narkoticima i provođenje zakona pri Ministarstvu vanjskih poslova SAD-a (u daljem tekstu: „INL”). U maju 2016. godine, INL je izrazio svoj interes za finansiranje rada na praćenju i analizi čiji je cilj rješavanje specifičnih problema s kojima se suočava pravosuđe BiH na području borbe protiv korupcije, uključujući i analizu uloge pravosuđa.

Primarni ciljevi projekta ARC su: (a) identifikiranje i analiza problema i trendova u kvaliteti i efikasnosti odgovora pravosuđa na korupciju na zakonodavnom, institucionalnom i individualnom² nivou; (b) davanje prijedloga za adekvatne i ostvarljive mjere s ciljem jačanja uloge i kapaciteta pravosuđa u borbi protiv korupcije i (c) izrada seta indikatora s ciljem mjerenja napretka u procesuiranju predmeta i efekta provedenih mjera.

¹ Za više detalja o obavezama OSCE-a u oblasti borbe protiv korupcije, vidjeti Ministarsko vijeće OSCE-a, Odluka broj 5/14 od 5. decembra 2014. godine, dostupno na <https://www.osce.org/cio/130411?download=true>

² Odnosno, iskustvo, vještine i tehničko znanje, kao i motivacija aktera uključenih u pravosudni postupak.

Ovaj izvještaj predstavlja jedan od najvažnijih rezultata projekta ARC, u kojem se vrši prva preliminarna ocjena efikasnosti i kvaliteta³ odgovora pravosuđa na korupciju na osnovu sistematske analize podataka dobivenih praćenjem sudskih postupaka. U poglavljima I i II čitaoci se upoznaju sa podacima dobivenim putem praćenja sudskih postupaka, a u Poglavlju III daje se sistemska analiza. Konkretno, u Poglavlju I objašnjavaju se najvažniji principi praćenja sudskih postupaka i metodologija koju koristi projekat ARC, sa posebnim osvrtom na kriterije za odabir predmeta i modalitete praćenja sudskih postupaka. U Poglavlju II daje se pregled postojećeg zakonodavnog i institucionalnog okvira krivičnog sistema sa naročitim fokusom na procesuiranje predmeta korupcije. Analiza u Poglavlju III podijeljena je na dva dijela. U prvom dijelu daje se kratak pregled (“mapiranje”) predmeta korupcije koji su u toku, a koje Misija i dalje prati. Drugi dio pokriva 67 predmeta korupcije okončanih u periodu između januara 2010. i septembra 2017. godine. Ovi podaci predstavljaju ključne zaključke ovog izvještaja. Na kraju izvještaja daje se niz preporuka koje su nastale na osnovu rezultata praćenja sudskih postupaka i provedene analize, a upućene su domaćim institucijama.

Projekat ARC će u svom konačnom izvještaju, koji je planiran za kraj 2018. godine, dati pregled provedbe ovih preporuka i dalje analizirati pitanja koja utiču na odgovor pravosuđa na korupciju.

³ Za definiciju ova dva pojma, vidjeti Poglavlje 3.1 u nastavku Izvještaja.

POGLAVLJE I –

METODOLOGIJA PRAĆENJA SUDSKIH POSTUPAKA

1.1 Opšti principi praćenja sudskih postupaka koje provodi OSCE

U publikaciji Ureda za demokratske institucije i ljudska prava pri OSCE-u (OSCE-ODIHR) pod naslovom *Praćenje sudskih postupaka – priručnik za praktičare*, ističe se: „OSCE-ovi programi za praćenje sudskih postupaka pokazali su se kao vrijedna, višenamjenska sredstva za podršku procesa provođenja reformi pravosuđa i pomoć državama članicama u razvoju funkcionalnih pravosudnih sistema koji presuđuju predmete u skladu sa vladavinom prava i međunarodnim standardima za zaštitu ljudskih prava”.⁴

U provođenju programa za praćenje sudskih postupaka, OSCE se pridržava nekoliko osnovnih principa. Konkretno, „princip neintervenisanja, koji se takođe naziva i principom nemiješanja, nalazi se u osnovi programa za praćenja sudskih postupaka koje provodi OSCE”.⁵ U svim OSCE-ovim programima neintervencija kao minimum znači „da se neće miješati i intervenisati u rad sudova u vezi sa meritumom pojedinih predmeta i da neće pokušati indirektno uticati na ishod predmeta putem neformalnih kanala”⁶ jer bi takvo ponašanje neminovno ugrozilo nezavisnost pravosuđa.

Još jedan važan princip je objektivnost, koja zahtjeva da „programi praćenja sudskih postupaka tačno izvještavaju o zakonskim postupcima koristeći jasno definisane i prihvaćene standarde i da primjenjuju te standarde na nepristrasan način”.⁷ Konačno, princip pristanka zahtjeva da domaći organi vlasti dozvole praćenje sudskih postupaka kao dio svojih obaveza poštivanja skupa principa koje je ustanovio OSCE u oblasti pravosuđa.⁸ Praćenje sudskih postupaka u sklopu projekta ARC provodi se u potpunosti u skladu s tim opštim principima i smjernicama. Kao što je objašnjeno u sljedeća dva dijela izvještaja, u sklopu praćenja takođe se koriste i posebno osmišljene metode u skladu sa konkretnom svrhom i ciljevima projekta.

⁴ ODIHR, *Praćenje sudskih postupaka – priručnik za praktičare*, 2012, str. 11, dostupno na <http://www.osce.org/odihr/94216?download=true#page=15>

⁵ *Ibid.*, str. 18.

⁶ *Ibid.*, str. 19.

⁷ *Ibid.*, str. 19.

⁸ *Ibid.*, str. 20.

1.2 Kriteriji za kategorizaciju i odabir predmeta korupcije koji će se pratiti

Identifikovanje predmeta korupcije nije jednostavan proces. Budući da se korupcija u opštim crtama može definisati kao zloupotreba položaja na javnoj funkciji za privatnu korist, predmeti u vezi sa korupcijom pokrivaju širok raspon djela. Kao što je objašnjeno u OSCE-ovom Priručniku za borbu protiv korupcije, „mito je jedno od izvjesnog broja krivičnih djela koje spada u širi pojam korupcije. Korupcija može obuhvatiti i druga krivična djela, poput pronevjere, nezakonitog otuđenja imovine, trgovine utjecajem, zloupotrebe položaja, nezakonitog bogaćenja, pranja novca, prikriivanja, ometanja pravde i saučesništva”.⁹ Ova djela definisana su u međunarodnim konvencijama, kao što je Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije i Krivičnopravna konvencija protiv korupcije Vijeća Evrope. Bosna i Hercegovina ratifikovala je obje ove konvencije.

Kriminalizacija korupcije u krivičnom zakonodavstvu BiH u velikoj je mjeri usklađena sa ove dvije konvencije. Osim toga, u maju 2015. godine, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (u daljem tekstu: „VSTV BiH”) usvojilo je sveobuhvatnu listu djela korupcije koja predstavlja osnovu za kategorizaciju predmeta kao predmeta korupcije (sa oznakom „KTK”) u pravosudnom sistemu BiH. Metodologija koju koristi Misija odnosi se kako na međunarodne, tako i na domaće standarde za identifikaciju predmeta korupcije bez korištenja isuviše formalističkog pristupa. Naime, pri odabiru predmeta za praćenje, uzima se u obzir sama priroda navodno počinjenih djela (koja ukazuje na koruptivnu praksu), a ne službena kategorizacija predmeta u skladu sa domaćim sistemom. Primjena striktnih i formalnih kriterija ne bi bila u skladu sa ciljevima projekta, koji zahtijeva praćenje svih relevantnih krivičnih postupaka bez obzira na kategorizaciju predmeta u skladu sa domaćim kriterijima. Važno je naglasiti da, na primjer, predmeti koji uključuju optužbe za djela u vezi sa korupcijom nekada nisu službeno kategorisani kao predmeti korupcije, nego kao predmeti privrednog ili organizovanog kriminala, jer se ove kategorije ponekad preklapaju i međusobno su povezane.

Iako Misija prati predmete na svim nivoima pravosuđa u BiH, praćenje svih predmeta korupcije koji se vode u BiH ne bi bilo moguće zbog ograničenih resursa, niti bi to bilo korisno s metodološkog aspekta, jer bi količina prikupljenih podataka bila prevelika za pravilnu i dovoljno detaljnu analizu. Kako bi se ovaj problem riješio, usvojeni su kriteriji za kategorizaciju kako bi se na jasan i transparentan način odabrali predmeti koji će se pratiti.

U skladu s tim, projekat ARC dijeli predmete na predmete visoke, srednje ili sitne korupcije u smislu njihove sveukupne težine. To se postiže ocjenjivanjem dva glavna kriterija: statusa optuženog i težine (navodnog) kažnjivog postupanja.

U vezi sa prvim kriterijem, status optuženih definiše se u skladu sa njihovom prominentnosti kao javnih ličnosti i sa stepenom moći koji oni zbog svog položaja imaju. U skladu s tim, predmet se kategoriše kao predmet visoke korupcije kada su optuženi visoko pozicionirani izabrani i imenovani nosioci funkcija na državnom ili entitetskom

⁹ OSCE, Priručnik o borbi protiv korupcije, 2016, str. 199, dostupno na <http://www.osce.org/bs/secretariat/361076?download=true>

nivou, direktori javnih kompanija na entitetskom nivou ili najviše pozicionirani državni službenici, odnosno nosioci pravosudnih funkcija. Oznaka korupcije na srednjem nivou dodjeljuje se predmetima u kojima su optuženi niskopozicionirani izabrani dužnosnici, viši državni službenici iz javnih institucija i nosioci pravosudnih funkcija koji nisu ocijenjeni kao najviše pozicionirani. Predmeti sitne ili administrativne korupcije su predmeti u kojima su optuženi državni službenici na različitim nivoima vlasti koji nemaju ili imaju minimalnu nadzornu funkciju, na primjer, uposlenici zdravstvenih, policijskih, obrazovnih ili institucija za zapošljavanje.

Drugi kriterij ima za cilj ocjenu težine posljedica djela na oštećene i društvo uopšte. U tom smislu, predmeti su kategorisani kao predmeti „visoke” korupcije kada je imovinska korist ili šteta koja je nastala kao posljedica kažnjivog ponašanja ekvivalentna 200.000 BAM (oko 100.000 EUR) ili više; ili je šteta nanescena oštećenima ili društvu uopšte, a koju nije moguće novčano izraziti, takve težine da se povjerenje javnosti u institucije ozbiljno narušava (na primjer, predmeti korupcije povezani sa seksualnom eksploatacijom). Predmeti su kategorisani kao predmeti korupcije „srednjeg” nivoa kada se imovinska korist ili šteta može novčano izraziti sumom između 10.000 BAM i 200.000 BAM ili kada se šteta ne može novčano izraziti, a šteta nanescena oštećenima ili društvu je veoma ozbiljna ili se odnosi na osjetljiva područja uprave (naprimjer, korupcija povezana sa zdravstvenim ili obrazovnim sistemom). Predmeti su kategorisani kao „sitna” korupcija kada se imovinska korist ili šteta mogu novčano izraziti u iznosu manjem od 10.000 BAM ili kada je šteta nanescena oštećenima ili društvu, a koja se ne može novčano izraziti, manje teška.

Na osnovu ova dva kombinovana kriterija vrši se ocjena svakog predmeta koji se onda kategorišu u skladu sa njihovom sveukupnom težinom. Kada se predmeti ne ocijene istovjetno u skladu sa dva najvažnija kriterija, koriste se dodatni kriteriji. Na primjer, predmeti koji su ocijenjeni kao „visoka” korupcija u jednoj kategoriji, a korupcija „srednjeg” nivoa u drugoj kategoriji, mogu se kategorisati kao predmeti koji su „ukupno visoke korupcije” samo kada se to može opravdati uzimanjem u obzir drugih faktora kao što su: više (odnosno najmanje tri) optuženih, sistematska priroda kažnjivog postupanja, izuzetno visok položaj optuženog ili izuzetna težina djela. Na sličan način, predmeti koji su ocijenjeni kao „srednji” nivo korupcije u jednoj kategoriji, a kao predmeti „sitne” korupcije u drugoj, mogu biti kategorisani kao „ukupno srednji nivo” korupcije samo kada se to može opravdati uzimanjem u obzir drugih faktora kao što su: najmanje tri optužena, sistematska priroda kažnjivog postupanja ili osjetljivo područje korupcije (zdravstvena zaštita, obrazovanje).

Kao što je već ranije spomenuto, predmeti se biraju za praćenje u skladu sa kategorizacijom. Konkretno, Misija prati sve predmete visoke korupcije inicirane u BiH od početka provedbe projekta ARC, u januaru 2017. godine. Kriteriji za kategorizaciju predmeta osmišljeni su tako da samo ograničen broj predmeta odgovara ovoj kategoriji, naime, najteži i najosjetljiviji predmeti koji se procesuiraju u BiH.¹⁰ Kao posljedica ovakvog pristupa, predmeti srednjeg nivoa korupcije mogu pokrivati cijeli raspon kažnjivog

¹⁰ Vidjeti poglavlje 3.1 u nastavku izvještaja.

ponašanja koje može biti veoma ozbiljno i značajno uticati na društvo. Zbog njihove relevantnosti i brojnosti, praćenje ovih predmeta je nužno za vršenje sveobuhvatne ocjene odgovora pravosuđa na korupciju. U skladu s tim, Misija ovu kategoriju prati u onoj mjeri u kojoj joj to resursi dozvoljavaju. Trenutna procjena je da će Misija moći pratiti većinu predmeta korupcije srednjeg nivoa. Predmeti sitne korupcije pratit će se samo na sudovima gdje nema predmeta korupcije srednjeg nivoa i visoke korupcije u skladu sa kriterijima Misije.

Svrha kriterija za kategorizaciju nije samo da se osigura dosljednost u odabiru predmeta. Njihova glavna svrha je da služe kao sredstvo za mjerenje napretka rada pravosuđa na predmetima visoke i sitne korupcije. Konkretnije, kategorizacija predmeta će omogućiti Misiji da mjeri produktivnost tužilaštava i sudova (i stepen odgovora pravosuđa na visoku korupciju) uspoređujući odnos između predmeta visoke korupcije i ukupnog broja predmeta korupcije pokrenutih i okončanih svake godine u skladu sa službenim podacima koje prikuplja VSTV BiH. Drugo važno pitanje koje će se analizirati pomoću ovog alata u budućim izvještajima jeste na koji način učinak pravosuđa varira u smislu kvalitete i efikasnosti u zavisnosti od težine predmeta.

1.3 Modaliteti praćenja sudskih postupaka

Kao što je navedeno u Uvodu, najvažniji cilj ovog projekta je analiza različitih faktora koji određuju učinkovitost i kvalitet odgovora pravosuđa na korupciju kako bi se identifikovali i raščlanili konkretni problemi i nedostaci u procesuiranju predmeta korupcije. S obzirom na opštu prirodu pojmova kvalitete i učinkovitosti, potrebno ih je dodatno objasniti i smjestiti u kontekst kako bi se na pravilan način shvatili. Kvalitet rada sudija se generalno odnosi na čitav niz kvalitativnih elemenata sudskog procesa kao što su jasnoća, zakonitost i dosljednost odluka koje donose sudije, ili postupanje prema stranama i javnosti u toku postupka. Ovaj koncept se obično koristi nasuprot karakteristikama kao što su efikasnost i produktivnost koje se mjere putem kvantitativnih pokazatelja kao što su broj procesuiranih predmeta, omjer između ukupnog broja predmeta i broja završenih predmeta, i dužina trajanja postupka. S druge strane, ne postoji univerzalna definicija o tome šta je to učinkovitost u kontekstu krivičnog pravosuđa. Generalno govoreći, može se reći da se efikasnošću mjeri da li relevantne institucije ispunjavaju ciljeve koje im je društvo postavilo.¹¹ U ovom pogledu, može se napraviti razlika između opšteg cilja sistema pravosuđa, a to je da se obezbijedi pravda osudom i kažnjavanjem počinilaca krivičnih djela i istovremeno zaštitom nevinih, i posebnih ciljeva različitih institucija koje djeluju u okviru ovog sistema. U tom smislu, uloga tužilaštava je da u okviru krivičnog gonjenja koriste prikladne mehanizme za otkrivanje i suzbijanje kriminala, dok je uloga sudova da presuđuju na pravičan i pravilan način, i prvenstveno da po podnesenim krivičnim optužbama presuđuju donošenjem pravilnih odluka na osnovu zakona i predočenih činjenica.

¹¹ Vidjeti Fond otvoreno društvo, *Promoting Prosecutorial Accountability, Independence and Effectiveness*, 2008, str. 22, dostupno na https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/promoting_20090217.pdf

Praćenje sudskih postupaka je najvjerovatnije najprikladnije sredstvo za ocjenu učinkovitosti i kvaliteta odgovora pravosuđa na korupciju. Projekat ARC koristi specifične modalitete praćenja sudskih postupaka u smislu prikupljanja podataka.

Odabrani predmeti korupcije prate se od trenutka kada se postupak otvori za javnosti, naime, od podizanja optužnice ili, kada je to primjenjivo, od trenutka kada tužilaštvo podnese prijedlog za određivanje pritvora osumnjičenima. Iako je u principu praćenje predmeta u istražnoj fazi dio OSCE-ovog Programa praćenja sudskih postupaka, ono nije uključeno u projekat ARC s obzirom na osjetljivost, složenost i povjerljivost istraga u ovim predmetima. Mogućnost proširivanja praćenja predmeta korupcije na istražnu fazu ovisit će o potrebi i konkretnom dogovoru sa domaćim organima vlasti.

U pravilu, službenici Misije za praćenje sudskih postupaka moraju prisustvovati svim ročištima u sklopu glavnog pretresa, žalbenog postupka, te mogućeg ponovljenog postupka na kojima prave bilješke o toku postupka. Izuzetno, ukoliko službenik za praćenje sudskih postupaka nije u mogućnosti da prisustvuje ročištu, Misija će pribaviti audio snimku ročišta kako bi se osigurala kompletna analiza postupka.

Tehnike prikupljanja podataka nisu ograničene na prisustvovanje ročištima nego uključuju i pregled sudskih spisa kako bi se pribavile kopije svih dokumenata (posebno optužnice, presude, procesne odluke i prijedlozi) koji se smatraju relevantnim za ocjenu efikasnosti i kvaliteta postupka i njihove usklađenosti sa važećim zakonom. U tom smislu, važno je podsjetiti da ovlasti OSCE-a za praćenje sudskih postupaka proističu iz Dejtonskog mirovnog sporazuma i predviđaju neograničen pristup sudskim spisima.¹² Sve informacije i dokumenti prikupljeni iz spisa smatraju se povjerljivim i koriste se isključivo u svrhu praćenja i izvještavanja.

Strukturirani ili polu-strukturirani intervjui takođe predstavljaju daljnji vrijedan izvor informacija. Kao što je objašnjeno u ODIHR-ovom Priručniku za praćenje sudskih postupaka, „sastajanje sa akterima direktno ili indirektno uključenim u pravosudni sistem može rezultirati prikupljanjem velike količine informacija koje mogu nadopuniti ili potvrditi rezultate praćenja sudskih postupaka ili pregleda dokumenata” jer se „u intervjuima mogu otkriti aspekti rada sistema koji se ne mogu jednostavno uočiti samo praćenjem sudskih postupaka”.¹³

¹² Član II/8 Aneksa 4. (Ustav Bosne i Hercegovine) i Član XIII Aneksa 6. (Sporazum o ljudskim pravima) Dejtonskog mirovnog sporazuma. Priroda ovih ovlasti koja obuhvata neograničen pristup sudskim spisima potvrđena je i u Mišljenju Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH od 14. novembra 2006. godine, koji je to svoje Mišljenje ponovo potvrdio Mišljenjem od 3. septembra 2015. godine.

¹³ ODIHR, *Praćenje sudskih postupaka*, cit., str. 78.

POGLAVLJE II –

ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROCESUIRANJE PREDMETA KORUPCIJE

U ovom poglavlju daje se kratak pregled, te neke kritičke opaske na postojeći krivičnopravni sistem u BiH koji se odnosi na procesuiranje predmeta korupcije. Kao takav, on pokriva materijalno i procesno krivično pravo, kao i organizacionu strukturu i podjelu nadležnosti u sklopu pravosudnog sistema BiH. U skladu sa svojom ustavnom strukturom, BiH ima četiri različita zakonodavna i pravosudna sistema: jedan na državnom nivou, jedan u svakom od entiteta – Federaciji BiH (FBiH) i Republici Srpskoj (RS) – i jedan u Brčko distriktu BiH (BDBiH). Ovi sistemi djeluju paralelno i, kako navodi Venecijanska komisija „razvili su se u velikoj mjeri autonomno u zadnje dvije decenije”,¹⁴ što je rezultiralo u fragmentiranoj strukturi na nekoliko nivoa vlasti.

2.1 Krivični zakoni

Krivična djela korupcije nezavisno su definisana u svakom od četiri krivična zakona u gore navedena četiri nivoa vlasti. Relevantne odredbe i zakoni u velikoj mjeri odražavaju inkriminacije propisane u Konvenciji UN-a o borbi protiv korupcije i Krivičnopravnoj konvenciji Vijeća Evrope o korupciji, koje je BiH ratifikovala. Konkretno, u sva četiri krivična zakona kažnjiva je *stricto sensu* korupcija (tj. primanje i davanje mita u javnom sektoru), ali kažnjiva su i druga krivična djela povezana sa djelom primanja i davanja mita koja potpadaju pod širi pojam korupcije, odnosno: zloupotreba položaja, pronevjera u službi, prevara u službi, trgovina uticajem, pranje novca i ometanje rada pravosuđa.

Iako je postignut značajan uspjeh na ovom polju u zadnjih nekoliko godina (posebno u vezi sa inkriminisanjem pranja novca), krivični zakoni još uvijek nisu u potpunosti usklađeni sa međunarodnim standardima. U 2011. godini, Grupa država za borbu protiv korupcije (GRECO) izdala je trinaest preporuka u vezi sa kriminalizacijom korupcije¹⁵.

¹⁴ Venecijanska komisija, *Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini*, 18. juni 2012. godine, str. 8, dostupno na [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)014-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)014-e)

¹⁵ Vidjeti GRECO, *Treći krug evaluacije – Izvještaj o evaluaciji BiH – Inkriminacije*, 27. maj 2011. godine dostupno na <https://rm.coe.int/16806c4691>

Dvije od tih preporuka djelimično su provedene,¹⁶ a dvije još nisu provedene.¹⁷

Dvije preporuke koje je izdao GRECO još nisu provedene. Jedna obavezuje na harmonizaciju postojećih sankcija za podmićivanje i trgovinu uticajem u svim jurisdikcijama u BiH, a druga obavezuje na potpuno i dosljedno inkriminisanje podmićivanja u privatnom sektoru u svim jurisdikcijama. Osim ocjene koju je iznio GRECO, treba dodati da sankcije nisu harmonizirane ni u vezi sa krivičnim djelom zloupotrebe položaja, jer se minimalna i maksimalna zatvorska kazna, koje su za osnovni i kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela propisane Krivičnim zakonikom RS, znatno razlikuju od kazni propisanih drugim krivičnim zakonima. Nadalje, definicija ovog djela u Krivičnom zakoniku RS razlikuje se od definicija u drugim krivičnim zakonima.¹⁸

Iako je potrebno unapređenje zakonodavnog okvira, posebno u odnosu na pitanja koja je identifikovao GRECO, ipak se može zaključiti da su krivični zakoni u principu adekvatni kada se radi o definiciji i opsegu krivičnih djela korupcije.

2.2 Zakoni o krivičnom postupku

U 2003. godini, novi zakoni o krivičnom postupku (u daljem tekstu „ZKP”) usvojeni su na nivou BiH, FBiH, RS i BDBiH, što je značilo radikalna pomak od inkvizitornog sistema ka hibridnom sistemu sa izraženim karakteristikama adversarnog sistema. Iako za potrebe ovog izvještaja nije neophodno davati uopšteni opis ovog sistema, važno je primijetiti nekoliko njegovih karakteristika zbog njihove važnosti u procesuiranju predmeta korupcije i drugih teških i složenih krivičnih djela.

Prilikom provođenja istrage u predmetu korupcije, tužioci u BiH često koriste posebne istražne radnje kao što su nadzor komunikacija i kompjutera, korištenje prikrivenih istražitelja, tajno praćenje i simulirano davanje potkupnine.¹⁹ Ove mjere može narediti sud po prijedlogu tužioca u vezi sa istragama krivičnih djela kažnjivih sa kaznom zatvora u trajanju od tri ili više godina. Ovaj prag pokriva praktično sva krivična djela povezana sa korupcijom. Takođe, otkrivanje korupcije često zahtijeva svjedočenje takozvanih „svjedoka insajdera”. S tim u vezi, zakoni o krivičnom postupku predviđaju korištenje sporazuma o priznanju krivice²⁰ (koji se mogu koristiti kako bi se pribavila svjedočenja

¹⁶ Odnosno: “(v) osiguravanje da se djelo podmićivanja definiše na način kojim će se jasno obuhvatiti slučajevi podmićivanja izvršenog putem posrednika, kao i slučajevi gdje koristi nije namjenjena samom službeniku, već nekoj trećoj strani” i “(xii) ukidanje mogućnosti koju pruža posebna odbrana stvarnog kajanja da se mito vrati osobi koja ga je dala, pod uslovom da predmetna osoba prijavi takvo kazneno djelo prije njegovog otkrivanja”. Iako su obavezne izmjene i dopune usvojene za krivične zakone BiH i BDBiH, izmjene i dopune krivičnih zakona FBiH i RS još uvijek u potpunosti ne ispunjavaju uslove iz preporuka. Vidjeti GRECO, *Treći krug evaluacije – Četvrti privremeni izvještaj o usklađenosti BiH*, 2. august 2017. godine, str. 5. i 7-8, dostupno na <https://rm.coe.int/third-evaluation-round-fourth-interim-compliance-report-on-bosnia-and-/1680735d5b>

¹⁷ Vidjeti GRECO, *Ibid*, str. 14.

¹⁸ Vidjeti član 220. KZ BiH, član 383. KZ FBiH, član 315. KZ RS, član 377. KZ BDBiH.

¹⁹ Vidjeti čl. 116-122 ZKP BiH, čl. 130-136 ZKP FBiH, čl. 234-240 ZKP RS, čl. 116-122 ZKP BDBiH.

²⁰ Vidjeti čl. 231. ZKP BiH; čl. 246. ZKP FBiH; čl. 246. ZKP RS; čl. 231. ZKP BDBiH.

sapočinitelja u zamjenu za blažu kaznu), kao i davanje imuniteta svjedoku od krivičnog gonjenja u vezi sa njegovim svjedočenjem.²¹

U tom smislu, mora se priznati da su posebne istražne radnje i davanje imuniteta svjedoku, kada se koriste na pravilan način, ključne za efikasno krivično gonjenje ovih djela. Budući da djela visoke korupcije često podrazumijevaju složene sheme i koordinirano djelovanje većeg broja učesnika, posebne istražne radnje (elektronski nadzor posebno) mogu osigurati informacije do kojih se inače ne bi moglo doći.²² Imunitet svjedoka takođe je od ključne važnosti, jer je u mnogim istragama jedini izvor dokaza svjedočenje pojedinaca koji su učestvovali u krivičnom djelu. Prepoznajući ovo, Konvencija UN-a protiv korupcije poziva države članice da daju „imunitet od krivičnog gonjenja licu koje u znatnoj mjeri saraduje u istrazi ili krivičnom gonjenju krivičnog djela utvrđenog u skladu sa ovom Konvencijom”.²³

Međutim, 1. juna 2017. godine, Ustavni sud BiH utvrdio je da ključni aspekti zakona koji regulišu ove instrumente nisu kompatibilni sa ustavnim i ljudskim pravima zbog neprimjerene nejasnoće u njihovim formulacijama ili zbog prevelikog opsega njihove primjene.²⁴ Konkretno, u svojoj odluci, Ustavni sud je proglasio neustavnim niz odredaba Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljem tekstu: „ZKP BiH”), i to:

- Član 84(2)-(5), „Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja”, u vezi sa davanjem imuniteta svjedocima. S tim u vezi, Sud je zaključio da važeće zakonske odredbe nisu dovoljno precizne i jasne, a rezultat toga je da tužilaštva imaju previše široka diskreciona prava u primjeni ove mjere. Sud je, na primjer, kritikovao činjenicu da važeće zakonodavstvo dopušta davanje imuniteta čak i licima koja su počinila veoma teška krivična djela i činjenicu da odluka tužilaštva o davanju imuniteta nije predmet sudske kontrole.²⁵
- Član 117(1)(d), „Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje”, u vezi s tim za koja se sve krivična djela mogu odrediti posebne istražne radnje. U vezi sa ovim članom, Sud je zaključio da važeće zakonske odredbe dopuštaju primjenu posebnih istražnih radnji na preširok raspon krivičnih djela, te kao takav, zakon nije osigurao razmjer između težine zadiranja u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne mjere.²⁶
- Član 118(3), „Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji”, u vezi sa uslovima pod kojima se može produžiti vrijeme primjene posebnih istražnih radnji. U odnosu na ovaj član, Sud je zaključio da propisivanje postojanja „posebno

²¹ Vidjeti čl. 84. ZKP BiH; čl. 98. ZKP FBiH; čl. 189. ZKP RS; čl. 84. ZKP BDBiH.

²² Vidjeti na primjer, UNODC, *Current practices in electronic surveillance in the investigation of serious and organized crime*, 2009, dostupno na [https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Law Enforcement/Electronic_surveillance.pdf](https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Law%20Enforcement/Electronic_surveillance.pdf)

²³ Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije, čl. 37.

²⁴ Vidjeti Ustavni Sud BiH, *Djelomična odluka o dopustivosti i meritumu*, U 5/16, 1. juni 2017, dostupno na http://www.ustavnisud.ba/dokumenti/_bs/U-5-16-1076865.pdf

²⁵ Predmet broj U 5/16, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, odluka od 1. juna 2017. godine, para. 40-42.

²⁶ *Ibid.*, para. 50-51.

važnih razloga” kao dovoljne pretpostavke za vremensko produženje ovih radnji ne predstavlja adekvatnu garanciju protiv zloupotreba zbog ove nejasne formulacije, u kojoj nije data indikacija u vezi sa prirodom ovih razloga.²⁷

Druge odredbe koje su proglašene neustavnim odnose se na vremenski okvir za okončanje istrage i vremenski okvir za podnošenje optužnice sudiji za prethodno saslušanje.²⁸ Sud je naložio organima vlasti usklađivanje datih odredbi sa Ustavom u roku od šest mjeseci od datuma primanja Odluke.

S obzirom na probleme otkrivene ovom odlukom Ustavnog suda BiH, očigledno je da važeći zakoni o krivičnom postupku nisu zadovoljavajući u vezi sa procesuiranjem teških i složenih predmeta, uključujući i predmete visoke korupcije. S tim u vezi, važno je naglasiti da su odredbe ZKP BiH koje su proglašene neustavnim, u velikoj mjeri slične odredbama sadržanim u zakonima o krivičnom postupku FBiH, RS i BDBiH. Logično je zaključiti da, iako još uvijek nisu proglašene neustavnim, te se odredbe takođe trebaju izmijeniti i dopuniti u skladu sa Odlukom Ustavnog suda, budući da imaju iste nedostatke koji su navedeni u Odluci Suda. U skladu s tim, zakonodavne vlasti na državnom i entitetskom nivou sada imaju obavezu da usvoje adekvatne izmjene i dopune relevantnih odredaba, čime će se pojasniti njihov sadržaj i bolje definisati njihov opseg. S tim u vezi, Misija je mišljenja da zakonodavne promjene trebaju odražavati pravičan balans između prava pojedinca i ciljeva krivičnog sistema. Scenarij u kojem bi domaće vlasti propustile da usvoje potrebne izmjene i dopune, ili u kojem bi usvojile odredbe kojima se ne bi postigao gore spomenuti balans, ozbiljno bi narušio kapacitet pravosuđa BiH za rad na teškim i složenim predmetima.

U svrhu izrade prijedloga izmjena i dopuna ZKP BiH koji će se podnijeti Parlamentarnoj skupštini BiH na razmatranje, Ministarstvo pravde BiH osnovalo je radnu grupu sastavljenu od predstavnika pravosuđa i ministarstava pravde na državnom, entitetskom i nivou BDBiH. Radna grupa održala je svoj prvi sastanak u septembru 2017. godine sa Misijom i ambasadam SAD-a u ulozi posmatrača. U vrijeme pisanja ovog izvještaja, razmatrani su konkretni prijedlozi za promjene čija se finalizacija očekuje do kraja 2017. godine. Iako Misija pozdravlja napore koje je preduzelo Ministarstvo pravde BiH i članovi radne grupe, takođe želi istaći da se prijedlog koji je trenutno u pripremi odnosi isključivo na odredbe ZKP BiH. Potreba za harmonizacijom i proces harmonizacije entitetskih i ZKP-a BDBiH sa odlukom Ustavnog suda od 1. juna i potencijalno sa izmijenjenim i dopunjenim ZKP BiH još nisu definisani. U međuvremenu, sudovi u entitetima i BDBiH nastaviti će sa primjenom odredaba koje su, iako se ne smatraju formalno neustavnim, podložne osporavanju kako u predmetima u kojima se primjenjuju, tako i pred relevantnim ustavnim sudovima.

U ovom kontekstu, postoji veoma konkretna opasnost od toga da ova situacija rezultira još manjim stepenom usklađenosti među različitim pravosudnim sistemima u BiH u smislu regulisanja osnovnih aspekata krivičnog postupka. Naglasak je ovdje na

²⁷ *Ibid.*, para. 59-60.

²⁸ *Ibid.*, para. 77-79, 82-83.

„još manjim” jer su na zakone o krivičnom postupku već uticale neusklađene norme u nekoliko važnih aspekata, uključujući na primjer: regulisanje pravne pomoći na sudovima i tužilaštvima na različitim nivoima nadležnosti u BiH; regulisanje istražnih radnji; ili procedura koje se tiču pravnih lijekova.²⁹ U februaru 2016. godine, na zahtjev ministra pravde BiH i uz podršku Misije, grupa domaćih eksperata identifikovala je gore navedena, kao i druga, pitanja koja je potrebno uskladiti u zakonima o krivičnom postupku u BiH. Ekspertna grupa je izradila konkretne prijedloge za, barem djelomičnu, harmonizaciju ZKP-a u BiH, ali prema saznanjima Misije, BiH vlasti nisu preduzele nikakve mjere u svrhu provođenja ovih prijedloga.

U skladu s tim, Misija je mišljenja da su postojeći mehanizmi za osiguravanje harmonizacije relevantnih zakona u oblasti krivičnog prava, uključujući i borbu protiv korupcije, neefikasni.³⁰ Budući da ne postoje nepremostive tehničke ili zakonske prepreke za harmonizaciju krivičnog zakonodavstva, ovdje se prvenstveno radi o nedostatku političke volje. Stoga se postavlja pitanje da li je adekvatna harmonizacija uopšte održiva i, ako nije, da li bi ujednačavanje krivičnih zakona i zakona o krivičnom postupku predstavljalo održivo rješenje, kao što su iskustva drugih federalnih i decentraliziranih država u Evropi, kao što su Njemačka, Austrija i Švicarska.

Sa tehničkog i više pragmatičnog aspekta, na osnovu rezultata dugogodišnjeg praćenja procesa harmonizacije krivičnih zakona i zakona o krivičnom postupku, Misija primjećuje da bi proces izrade i podnošenja prijedloga odgovarajućih izmjena i dopuna bio mnogo efikasniji kada bi na njemu radila stalna grupa eksperata, a ne kao što je sada slučaj, kada se radne grupe osnivaju na *ad hoc* bazi. To bi vjerovatno u većoj mjeri osiguralo da učesnici u procesu izrade prijedloga imaju potreban nivo stručnosti; takođe bi pomoglo da se poveća sveukupna povezanost različitih napora čiji je cilj izmjena jednog ili više aspekata krivičnog zakonodavstva. Takva jedna grupa domaćih eksperata već je postojala pod nazivom CCIAT (Tim za praćenje i ocjenu primjene krivičnog zakonodavstva), a koju je osnovalo Ministarstvo pravde 2003. godine sa zadatkom da analizira sve aspekte primjene Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku te da preporuči mjere za unapređenje i efikasnost ovog procesa. Tokom svog djelovanja, CCIAT je pripremio brojne izmjene i dopune Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku BiH koje je zakonodavac kasnije usvojio. Nekoliko članova Tima takođe je učestvovalo u radnim grupama koje su imale zadatak da pripreme izmjene i dopune zakona u entitetima i BDBiH, te su u velikoj mjeri tako osigurali da ove odredbe budu usklađene sa odredbama zakona na državnom nivou. Bez obzira na pozitivnu ulogu

²⁹ Vidjeti Dr Miloš Babić, Dr Ljiljana Filipović, Dr Veljko Ikanović, Slavo Lakić, Branko Mitrović, *Komparativna analiza zakona o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini sa prijedlogom za harmonizaciju*, te *Spisak procesnih pitanja koja nisu obuhvaćena komparativnom analizom*, januar 2016.

³⁰ Po ovom pitanju vidjeti takođe Venecijanska komisija, *Mišljenje o pravnoj sigurnosti*, cit., str. 9. Problem neusklađenosti materijalnih krivičnih zakona u BiH takođe je naglasio i Panel za ujednačavanje sudske prakse u BiH, sastavljen od sudija iz najviših sudova u BiH. Konkretno, ovaj Panel je 2016. godine uputio izvještaj ministarstvima pravde BiH i entiteta ističući potrebu za sveobuhvatnom revizijom krivičnomaterijalnog zakonodavstva u BiH kako bi se napravilo jedno valjano krivično zakonodavstvo. Panel je obrazložio ovaj zahtjev pozivajući se na “narušenu unutrašnju usklađenost krivičnogpravnog sistema u BiH koja je rezultat čestih i parcijalnih izmjena te preuzimanja nekih problematičnih, čak pogrešnih, rješenja” (vidjeti Pravna hronika, godina 2, broj 4, str. 33, dostupno na <https://csd.pravosuđe.ba>).

koju je imao CCIAT, 2013. godine prestala je politička podrška ovom tijelu, te je ono službeno raspušteno. Preporuka je Misije da domaće vlasti trebaju ozbiljno razmotriti ponovno uspostavljanje stalnog tijela kako bi se osigurala puna harmonizacija krivičnog zakonodavstva.

2.3 Institucionalni okvir

Kao što navodi Venecijanska komisija, četiri pravosudna sistema u BiH „značajno se razlikuju po svojoj unutrašnjoj strukturi i institucijama koje obuhvataju” i „odnos između sistema takođe nije jasno definisan, što daje povoda različitim tumačenjima zakona i raspravama između pravosudnih sistema”.³¹ Kao što je već rečeno u ovom dijelu izvještaja, a posebno u poglavlju 3.2.1, fragmentacija pravosudnih i tužilačkih sistema je naročito naglašena i problematična u vezi sa procesuiranjem visokoprofiliranih predmeta korupcije. Ovi predmeti, kao i manje teški predmeti korupcije, mogu se suditi na državnom, entitetskom i nivou BDBiH.

2.3.1 – Nadležnost na državnom nivou

Krivično odjeljenje Suda BiH je podijeljeno na tri odjela, s tim da je Odjel II odgovoran za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju. Tužilaštvo BiH ima sličnu strukturu i unutarnju raspodjelu posla. U skladu s tim, na predmetima korupcije radi Posebni odjel za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju.

Sud BiH ima i prvostepene i apelacione odjele, i ima nadležnost nad krivičnim djelima propisanim Krivičnim zakonom BiH i drugim zakonima na snazi na državnom nivou. To uključuje koruptivna djela kada su počinioci nosioci funkcija u državnim institucijama, bez obzira na njihovu težinu. Sud dalje ima nadležnost (koja se obično naziva „proširena nadležnost“) nad krivičnim djelima predviđenim zakonima u FBiH, RS i BDBiH kada su navodna kažnjiva ponašanja naročito teška, odnosno: „(a) ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine, ili (b) mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.³² U skladu sa drugim dijelom ove odredbe, veći broj visokoprofiliranih predmeta korupcije za djela predviđena zakonima RS, FBiH i BDBiH procesuiran je na državnom nivou. Neki od ovih predmeta navode se u Poglavlju III.

2.3.2 – Nadležnost na nivou entiteta (FBiH, RS) i BDBiH

Sistem krivičnih sudova u FBiH sastoji se od Vrhovnog suda FBiH, 10 kantonalnih sudova i 31 općinskog suda. Općinski sudovi imaju nadležnost nad krivičnim djelima predviđenim Krivičnim zakonom FBiH za koje je predviđena kazna zatvora u trajanju

³¹ *Ibid.*, str. 11.

³² Član 7(2) Zakona o Sudu BiH.

do 10 godina.³³ S druge strane, kantonalni sudovi presuđuju u predmetima kažnjivim kaznom zatvora u trajanju od više od 10 godina, kao i po žalbama protiv odluka općinskih sudova koji potpadaju pod njihovu teritorijalnu nadležnost.³⁴

Posljedica toga je da se predmeti korupcije mogu procesuirati bilo na kantonalnom bilo na općinskom nivou, zavisno od težine propisane kazne za konkretno krivično djelo u nekom predmetu. Takođe, postoji 10 kantonalnih tužilaštava (nadležnih za krivično gonjenje pred općinskim i kantonalnim sudovima) i Federalno tužilaštvo koje je nadležno za krivično gonjenje pred Vrhovnim sudom FBiH i ima ovlasti da nadzire i koordinira radom kantonalnih tužilaca. Trenutno postoji stepen unutrašnje specijalizacije u krivičnom gonjenju predmeta korupcije jer su uspostavljeni posebni odjeli za rad na predmetima privrednog kriminala, uključujući korupciju, kao dio njihove unutrašnje organizacione strukture na kantonalnim tužilaštvima u Sarajevu, Bihaću, Mostaru, Travniku, Tuzli i Zenici.

Međutim, u slučaju primjene Zakona o suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala u FBiH,³⁵ ovo će dovesti do centralizacije institucionalnog okvira u FBiH. Ovaj zakon koji je stupio na snagu u februaru 2015. godine, predviđa osnivanje Posebnog odjela u sklopu Vrhovnog suda FBiH i Posebni odjel u sklopu Federalnog tužilaštva sa isključivom nadležnosti na teritoriji Federacije nad velikim brojem teških krivičnih djela predviđenih Krivičnim zakonom FBiH.³⁶ Na listi se nalaze organizovani kriminal, terorizam i krivična djela korupcije kada je počinitelj izabrani ili postavljeni nosilac funkcije ili kada se radi o vrijednosti u iznosu koji prelazi 100.000 BAM (oko 50.000 EUR). U decembru 2017. godine, međutim, ovaj Zakon se još nije primjenjivao jer posebni odjeli nisu uspostavljeni. Propust da se ova tijela osnuju mogao je dovesti do institucionalne nekažnjivosti za gore navedena krivična djela jer, sa stupanjem Zakona na snagu, kantonalni tužioci i sudovi više nisu nadležni za njihovo krivično gonjenje i suđenje. Ova opasnost od ugrožavanja vladavine prava izbjegnuta je zahvaljujući pragmatičnom stavu koji je zauzeo Vrhovni sud FBiH koji je donio odluku 2015. godine da će ta krivična djela ostati u nadležnosti kantonalnih vlasti dok ne počne puna primjena Zakona o suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala u FBiH.³⁷

Slično kao u FBiH, najviši nivo pravosudnog sistema RS predstavlja Vrhovni sud RS, dok šest okružnih sudova i 20 osnovnih sudova pod njima imaju krivičnu nadležnost sličnu onoj kantonalnih i općinskih sudova u FBiH. Tužilaštvo se sastoji od Tužilaštva RS i pet okružnih tužilaštava sa teritorijalnom nadležnosti u svojim područjima. Slično kao u FBiH, posebni odjeli za organizovani i privredni kriminal (uključujući korupciju)

³³ Zakon o sudovima Federacije BiH, čl. 27.

³⁴ *Ibid.*, Art. 28.

³⁵ Zakon o suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala u FBiH, Službeni glasnik FBiH, 59/14, 23. juli 2014.

³⁶ *Ibid.*, član 7. i 25(1).

³⁷ Vidjeti izvjavu za štampu Vrhovnog suda FBiH dostupnu na <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=54616>. Kasnije su organi vlasti FBiH usvojili izmjene i dopune kojima se odložilo stupanje na snagu datog Zakona do 1. jula 2017. godine. Ovaj rok je prošao, a sredstva još nisu dodijeljena, te je Parlament FBiH 27. jula odbio prijedlog Vlade za daljnjim produženjem roka.

su ustanovljeni kao dio unutrašnje organizacione strukture okružnih tužilaštava u Banjaluci, Bijeljini, Doboju i Istočnom Sarajevu.

Osjetan korak ka centralizaciji u procesuiranju predmeta korupcije u RS napravljen je sa usvajanjem Zakona o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala RS, koji je stupio na snagu u julu 2016. godine.³⁸ U skladu s tim Zakonom, posebni odjeli u sklopu Okružnog suda u Banjaluci i Vrhovnog suda RS ustanovljeni su sa isključivom nadležnosti nad prvostepenim i žalbenim postupcima u predmetima koji uključuju široku listu krivičnih djela počinjenih na teritoriju RS.³⁹ Među njih spadaju terorizam, poticanje na mržnju i trgovina ljudima; nadležnost nad krivičnim djelima korupcije je veoma široka jer svi slučajevi primanja i davanja mita i trgovine uticajem su uključeni bez obzira na njihovu težinu, dok je to slučaj sa zloupotrebom položaja samo ako je počinitelj nosilac funkcije kojeg je postavila Vlada ili Narodna skupština. U skladu sa tim istim Zakonom, osnovano je Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala koje je nadležno za krivično gonjenje ovih djela.⁴⁰ Iako zasnovani na sličnom konceptu, posebni odjeli ustanovljeni u skladu sa ovim Zakonom imaju širu nadležnost nego isti ti (još neustanovljeni) odjeli u FBiH, jer, na primjer, nemaju nadležnost nad svim djelima davanja i primanja mita, nego samo nad onima koje počine izabrani ili postavljeni nosioci funkcija ili kada iznosi prelaze 100.000 BAM.

Konačno, u Brčko distriktu BiH, Osnovni sud BDBiH i Apelacioni sud BDBiH imaju nadležnost nad svim krivičnim djelima predviđenim Krivičnim zakonom BDBiH, dok Tužilaštvo BiH ima nadležnost za krivično gonjenje pred ovim sudovima.

Možemo zaključiti da ovaj složeni institucionalni okvir karakteriše izrazita težnja i na državnom i na entitetskom nivou ka uspostavi specijaliziranih pravosudnih tijela koja će imati isključivu nadležnost nad najtežim oblicima korupcije i drugim teškim krivičnim djelima. Na prvi pogled se čini da je to u skladu sa novijim globalnim trendom ka uspostavljanju specijalizovanih sudova i tužilaštava za korupciju i privredni kriminal.⁴¹ U državama sa sličnom politikom, takva politika rezultirala je u visokom stepenu decentralizacije u procesuiranju visokoprofiliranih predmeta korupcije.⁴² Treba istaći da to nije slučaj u BiH gdje je težnja za specijalizacijom dovela do troslojnog pravosudnog sistema u kojima predmeti korupcije mogu biti u nadležnosti (a) redovnih sudova u entitetima (FBiH, RS, BDBiH), (b) specijalizovanih sudova na nivou RS ili FBiH,⁴³ ili (c) Suda BiH. Kriteriji za raspodjelu nadležnosti u ovim predmetima često

³⁸ Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala RS, Službeni glasnik RS, 39/16, 11. februar 2016.

³⁹ *Ibid.*, čl. 13. i 14.

⁴⁰ *Ibid.*, čl. 6.

⁴¹ Vidjeti U4 Anti-Corruption Resource Center, *Specialized Anti-Corruption Courts: a Comparative Mapping*, decembar 2016, dostupno na <http://www.u4.no/publications/specialised-anti-corruption-courts-a-comparative-mapping/>

⁴² *Ibid.* Primjeri država u kojima su osnovani specijalizovani sudovi nadležni za koruptivna krivična djela počinjena u cijeloj zemlji: Kenija, Bangladeš, Burundi, Hrvatska, Bugarska, Slovačka, Afganistan, Kamerun, Malezija, Uganda, Senegal, Tajland i Tanzanija.

⁴³ Kao što je ranije pomenuto, u FBiH još nisu uspostavljena ova specijalna tijela.

zavise o težini i geografskom opsegu ovih krivičnih djela, čiji elementi nisu uvijek jednostavni za tumačenje. Kao što je istaknuto u poglavlju 3.2.1 u nastavku izvještaja, nejasni kriteriji za raspodjelu nadležnosti imaju za posljedicu česte sukobe nadležnosti i paralelne istrage što negativno utiče na kapacite pravosudnih institucija da procesuiraju korupciju i druga teška krivična djela.⁴⁴

⁴⁴ U vezi sa ovim pitanjem takođe vidjeti USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, *Dijagnostička analiza integriteta pravosudnog sektora u BiH i mogućih rizika od nastanka korupcije ili neetičnog ponašanja u pravosuđu*, str. 88-91, dostupno na <http://usaidjp.ba/assets/files/publication/1453979174-dijagnosticka-analiza-integriteta-pravosudnog-sektora-u-bih-i-mogucih-rizika-od-nastanka-korupcije-ili-neeticnog-ponasanja-u-pravosudu.pdf>.

POGLAVLJE III –

PRAĆENJE RADA PRAVOSUDNOG SEKTORA U PREDMETIMA KORUPCIJE: PRVA PROCJENA

Ovo poglavlje predstavlja prvu procjenu kvaliteta i efikasnosti u procesuiranju predmeta korupcije na osnovu nalaza i zapažanja prikupljenih u okviru Programa Misije za praćenje rada pravosudnog sektora. Prvi odjeljak u sklopu ovog poglavlja sadrži kratak pregled („mapiranje“) tekućih predmeta korupcije koje Misija trenutno⁴⁵ prati u skladu sa kriterijima za kategorizaciju i odabir predmeta za praćenje razvijenim u okviru projekta ARC.⁴⁶ S obzirom da se radi o predmetima koji nisu okončani, ključni nalazi ovog izvještaja predstavljeni u drugom odjeljku, zasnovani su na praćenju 67 predmeta korupcije koji su pravosnažno okončani u periodu između januara 2010. i septembra 2017. godine. Razlog razdvajanja ove dvije grupe predmeta (tekući i okončani) je taj što bi formulisanje procjene o rezultatima rada pravosudnog sektora u predmetima korupcije na osnovu analize tekućih predmeta bilo preuranjeno i ograničeno poštivanjem jednog od ključnih principa na kojem počiva praćenje rada pravosudnog sektora, odnosno principa neuplitanja u tekuće sudske postupke.

3.1 Mapiranje predmeta koji se trenutno prate

Ovaj dio izvještaja sadrži pregled predmeta koje Misija trenutno prati. Konkretno, izložene su kontekstualne informacije o broju, vrsti i složenosti ovih sudskih postupaka.

Zaključno sa 30. novembrom 2017. godine, Misija prati 153 predmeta korupcije,⁴⁷ od kojih se njih 94 nalaze u fazi glavnog pretresa/ponovljenog postupka ili je u toku žalbeni postupak, dok se 59 predmeta nalazi u pretpretresnoj fazi (odnosno: u fazi prije potvrđivanja optužnice, prije ročišta za izjašnjenje o krivici ili prije zakazivanja glavnog pretresa).

Kako je prikazano na slikama 1. i 2. u daljem tekstu, Misija prati predmete korupcije koji se vode pred 32 različita suda na svim nivoima nadležnosti u BiH. Većina ovih predmeta je u toku pred 12 sudova: Općinski sud u Bihaću (16), Općinski sud u Tuzli (13), Općinski sud u Livnu (12), Općinski sud u Mostaru (12), Kantonalni sud u Sarajevu

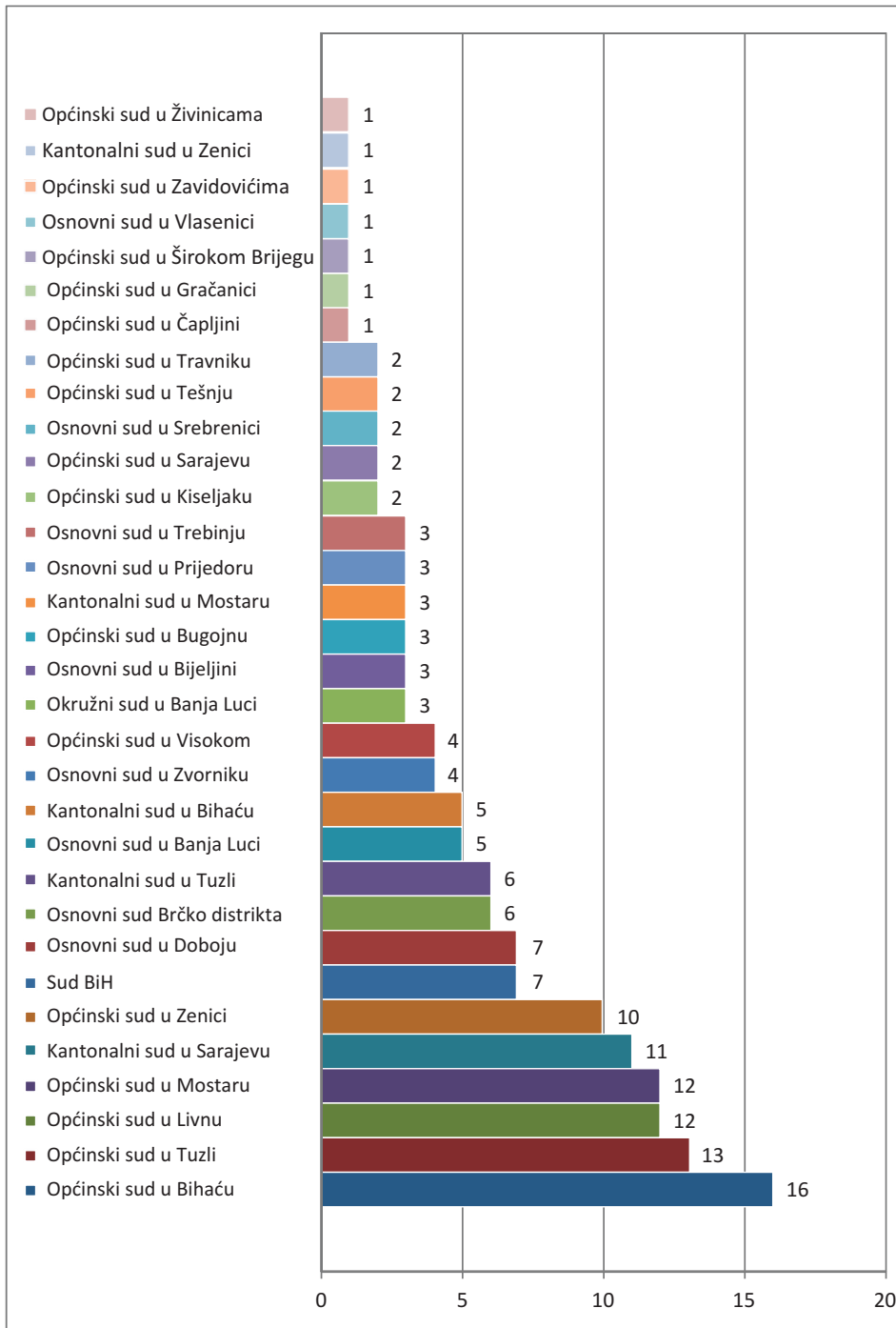
⁴⁵ U vrijeme pisanja ovog izvještaja, odnosno u novembru 2017. godine.

⁴⁶ Vidjeti Poglavlje 1.2.

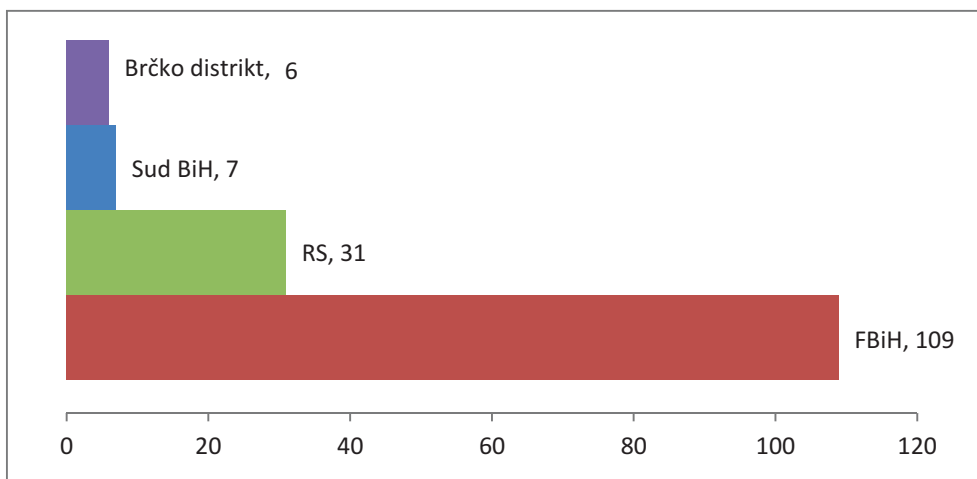
⁴⁷ Definicija predmeta korupcije koju je usvojila Misija sveobuhvatnija je od definicije koju su usvojile domaće institucije. Za više detalja vidjeti Poglavlje 1.2.

(11), Općinski sud u Zenici (10), Sud BiH (7), Osnovni sud u Doboju (7), Osnovni sud Brčko distrikta BiH (6), Kantonalni sud u Tuzli (6), Osnovni sud u Banjaluci (5) i Kantonalni sud u Bihaću (5).

Slika 1: Predmeti korupcije u radu koje prati Misija, prema sudovima

Slika 2: Predmeti korupcije u radu koje prati Misija, prema nivou nadležnosti

Na slici 3 prikazane su različite vrste koruptivnih krivičnih djela za koja su se optuženi teretili u predmetima koje je pratila Misija. Većina optužbi odnosi se na krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja (42,9 procenata), dok optužbe koje se odnose na davanje ili primanje mita iznose 13,7 procenata. Ovi podaci odgovaraju ukupnoj slici u BiH u 2016. godini prema kojoj je zloupotreba položaja bila najzastupljenija optužba u predmetima korupcije.⁴⁸

Slika 3: Različite vrste krivičnih djela/optužbi za koja su se optuženi teretili u predmetima korupcije koje je pratila Misija, prema nadležnosti

Krivično djelo/optužba	Sud BiH	FBiH	RS	Brčko	Ukupno	Procentualna zastupljenost u odnosu na sve optužbe za koruptivna krivična djela
Zloupotreba položaja ili ovlaštenja	6	79	10	2	97	42,9%
Primanje dara i drugih oblika koristi	1	13	6	2	22	9,7%
Krivtvođenje službene isprave		10	4		14	6%
Nesavjestan rad u službi		10	1	2	13	5,8%
Davanje dara i drugih oblika koristi	2	3	4		9	4%
Protuzakonito posredovanje		2	3	3	8	4%
Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju		4	3		7	3,1%
Pronevjera u službi		3	4		7	3,1%
Prevara u službi		7			7	3,1%
Organizovani kriminal	1	4			5	2,2%
Krivtvođenje isprave		1	3		4	1,8%
Pranje novca		4			4	1,8%
Ostale optužbe		22	6		28	12,4%

⁴⁸ Evropska komisija, *Izveštaj o Bosni i Hercegovini za 2016. godinu*, cit. fusnota br. 8, str. 17.

Kako je detaljno pojašnjeno u Poglavlju I o metodologiji za praćenje predmeta korupcije, projekat ARC je razvio posebne kriterije za kategorizaciju predmeta prema njihovom stepenu složenosti. Ukratko, kategorizacija se zasniva na uporednoj procjeni dva kriterija, tj. svojstvu optuženog i težini kašnjenog postupanja. Shodno tome, od 153 predmeta u radu koji se prate, njih 16 je kategorizirano kao predmeti visoke korupcije, 55 kao predmeti korupcije na srednjem nivou i 82 kao predmeti sitne ili administrativne korupcije (vidi Sliku 4). Od 16 predmeta visoke korupcije, njih šest je započeto (odnosno optužnice su podignute) u 2015. godini, jedan u 2016. godini i šest u 2017. godini, dok su preostala tri predmeta započeta ranije.

U tom pogledu, Misija i drugi nezavisni posmatrači u posljednje tri godine uočili su povećanje u broju predmeta visoke korupcije pokrenutih u BiH. Ovaj pozitivni trend najvećim dijelom je rezultat optužnica koje su podigli Kantonalno tužilaštvo u Sarajevu, Tužilaštvo BiH i Kantonalno tužilaštvo u Bihaću.⁴⁹

Slika 4: Predmeti korupcije u radu koje prati Misija, prema stepenu složenosti (visoka korupcija, korupcija na srednjem nivou, sitna ili administrativna korupcija).

U opštem smislu, bitno je istaći da je Misija kriterije za kategorizaciju predmeta razvila u svrhu provođenja svojih aktivnosti na praćenju rada pravosudnog sektora i u nedostatku procedura na razini domaćih institucija za „uporednu ocjenu” predmeta korupcije prema njihovoj složenosti i/ili težini. U tom pogledu, Misija ističe da kriteriji koje je usvojio VSTV BiH za ocjenu rada sudija i tužilaca ne razlikuju na adekvatan način predmete visoke od predmeta sitne ili administrativne korupcije prilikom izračunavanja „orijentacione norme”, odnosno broja predmeta koje bi svaki pojedinačni sudija ili tužilac trebao završiti.⁵⁰ Pojedine sudije i tužioc koji rade na

⁴⁹ U periodu između 1. januara 2015. i 30. novembra 2017. godine, Kantonalno tužilaštvo u Sarajevu podiglo je četiri optužnice u predmetima visoke korupcije, Tužilaštvo BiH tri i Kantonalno tužilaštvo u Bihaću dvije takve optužnice.

⁵⁰ Vidjeti VSTV BiH, *Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH*, 17. decembar 2013. godine; VSTV BiH, *Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH*, 20. decembar 2013. godine, dostupno na

<https://vsts.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=141&modul=1172&kat=1180&kolona=12032>

predmetima korupcije ili se nalaze na rukovodećim pozicijama, prilikom razgovora sa predstavnicima Misije obavljenim u okviru ovog projekta, izrazili su stav da postojeći sistem ocjene rezultata rada ne ohrabruje na adekvatan način način tužioce da provode istrage u predmetima visoke korupcije, a ni sudije da izrađuju visokokvalitetne odluke u složenim predmetima. Slični stavovi izraženi su i od strane nezavisnih posmatrača koji pružaju podršku aktivnostima na osiguranju vladavine zakona u BiH.⁵¹

3.2 Nalazi prikupljeni praćenjem rada pravosudnog sektora u okončanim predmetima

Analiza izložena u ovom dijelu izvještaja ne teži ka tome da predstavlja sveobuhvatan pregled obilježja i problema koji karakterišu procesuiranje koruptivnih krivičnih djela u BiH. Da bi se ispunio taj cilj, trebalo bi obaviti jednu širu i temeljitiju procjenu predmeta u dužem vremenskom periodu u kojem bi se odvijalo praćenje rada pravosudnog sektora. Ova analiza se, umjesto toga, fokusira na detaljno razmatranje određenih ključnih problematičnih pitanja za koja je utvrđeno da su zajednička, odnosno da se iznova pojavljuju, u značajnom broju praćenih predmeta. Ova pitanja su odabrana jer se pokazalo da su bila od najvećeg uticaja za utvrđivanje konačnog ishoda u ovim predmetima.

Kako je već pomenuto u ranijem tekstu, nalazi su zasnovani na praćenju uzorka od 67 predmeta korupcije koji su okončani u periodu između januara 2010. i septembra 2017. godine. Mora se naglasiti da je Misija ove predmete, uz nekoliko izuzetaka, pratila prije početka sistematskog praćenja u okviru projekta ARC i na *ad hoc* osnovi, odnosno u nedostatku preciznih smjernica za odabir i praćenje predmeta korupcije. To znači, na primjer, da neki od ovih predmeta nisu praćeni od početka do kraja, već samo jedan određen vremenski period. Ipak, da bi osigurala tačnost izloženih nalaza, Misija je prikupila i obavila detaljan pregled relevantne sudske dokumentacije (optužnice, presude, odluke po žalbi) u svim ovim predmetima. Sažetak svih 67 predmeta obuhvaćenih ovim uzorkom nalazi se u Aneksu A ovog izvještaja, ali u kratkim crtama pregled vrste predmeta koji čine ovaj uzorak izgleda ovako:

- Prema gore navedenim kriterijima projekta ARC, 14 predmeta je klasifikovano kao predmeti visoke korupcije, 22 kao predmeti korupcije na srednjem nivou i 31 kao predmeti sitne ili administrativne korupcije.
- U pogledu godine završetka predmeta, velika većina predmeta završena je u 2015. (7), 2016. (19) i 2017. godini (30).

⁵¹ Vidjeti USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Dijagnostička analiza integriteta pravosudnog sektora u BiH i mogućih rizika od nastanka korupcije ili neetičnog ponašanja u pravosuđu, str. 35-39, dostupno na <http://usaidjp.ba/assets/files/publication/1453979174-dijagnosticka-analiza-integriteta-pravosudnog-sektora-u-bih-i-mogucih-rizika-od-nastanka-korupcije-ili-neeticnog-ponasanja-u-pravosuđu.pdf>. U aprilu 2017, eksperti EU izvršili su analizu (*peer review*) sistema ocjenjivanja rezultata rada sudija i tužilaca u BiH i preporučili da je u cilju poboljšanja kvaliteta odluka potrebno obezbijediti veću ravnotežu između kvantitativnih (norma u pogledu broja predmeta) i kvalitativnih kriterija.

- Što se tiče nadležnosti, većina predmeta vođena je pred Okružnim sudom u Banjaluci (10), Sudom BiH (8), Općinskim i Kantonalnim sudom u Sarajevu (6), Općinskim sudom u Bihaću (7), Općinskim sudom u Zenici (7), Osnovnim sudom Brčko distrikta BiH (5) i Osnovnim sudom u Doboju (4).
- U odnosu na vrstu koruptivnih krivičnih djela za koja su se teretili optuženi, najzastupljenija optužba bila je zloupotreba položaja (67), nakon koje slijede nesavjestan rad u službi (28), primanje mita (15) i davanje mita (4).
- U pogledu konačnog ishoda predmeta: 55 predmeta je okončano osuđujućom presudom; od ovog broja osuđujućih presuda, 33 su donesene po prihvatanju sporazuma o priznanju krivice; 17 predmeta je okončano oslobađajućim presudama, dok je pet predmeta okončano djelimično oslobađajućim presudama.
- Ako se pogleda omjer između osuđujućih i oslobađajućih presuda, očigledno je da prevladavaju osuđujuće presude. Međutim, ako se uzmu u obzir samo predmeti visoke korupcije, ovaj omjer je obrnut; naime, od 14 predmeta u ovoj kategoriji, njih osam je okončano oslobađajućom presudom, dva predmeta djelimično oslobađajućom presudom, i samo četiri osuđujućom presudom, od čega su tri osuđujuće presude izrečene po sporazumu o priznanju krivice.
- Što se tiče izrečenih kazni, zatvorska kazna je izrečena u 32 predmeta; u 24 predmeta izrečena je uslovna kazna, a u 14 predmeta sudovi su izrekli novčanu kaznu. Oduzimanje nezakonito stečene imovine naređeno je u 19 predmeta, dok je u pet predmeta osuđenim licima izrečena mjera zabrane obavljanja službenih dužnosti.

Detaljan pregled i analiza ovih 67 predmeta ukazali su na niz pitanja koja izazivaju zabrinutost u vezi sa kvalitetom istraga, krivičnog gonjenja i presuđivanja u ovim predmetima. Na osnovu praćenja ročišta i pregleda glavnih pravnih akata u ovim predmetima, identificirana su najkritičnija pitanja koja se mogu grupisati u tri šire oblasti: (1) sukobi nadležnosti, nedostatak koordinacije i fragmentacija u procesuiranju predmeta korupcije između različitih nivoa nadležnosti u BiH; (2) neadekvatan kapacitet tužilaca u izradi optužnica i prikupljanju dokaza koji potkrijepljuju optužbe; (3) neadekvatan kapacitet sudija u primjeni i tumačenju zakona na obrazložen i predvidljiv način. S obzirom da je ovo prvi izvještaj u okviru projekta ARC, ostala pitanja od suštinskog značaja, kao što su pravičnost postupka i efikasnost u vođenju postupka, obrađena su tek periferno i biće predmet sistematičnije analize u narednom projektnom izvještaju.

3.2.1 Sukobi nadležnosti, nedostatak koordinacije i fragmentacija u procesuiranju predmeta korupcije

Kao što je pomenuto u Odjeljku 2.3, institucionalni okvir za krivično gonjenje i presuđivanje predmeta korupcije je složen i višeslojan. Iako ovo samo po sebi ne predstavlja problem, nalazi prikupljeni praćenjem rada pravosudnog sektora ukazuju na to da su, u pojedinim visokoprofiliranim predmetima korupcije, ove karakteristike institucionalnog okvira negativno uticale na efikasnost rada pravosuđa u procesuiranju

predmeta korupcije. Ovo se konkretno odnosi na: 1) uočene propuste u primjeni postojećih zakonskih odredbi kako bi se riješili sukobi nadležnosti između državnog i entitetskih sudova; i 2) nedostatak mehanizma koji bi služio za rješavanje sukoba nadležnosti i izbjegavanje vođenja paralelnih istraga između Tužilaštva BiH i entitetskih tužilaštava.

Što se tiče prvog pitanja – neadekvatne primjene odredbi koje se odnose na sukob nadležnosti – članom 7. Zakona o Sudu BiH propisano je, između ostalog, da je u nadležnosti Suda da „rješava sukob nadležnosti između sudova entiteta, između sudova entiteta i Suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, te između Suda [BiH] i bilo kojeg drugog suda”.

Uprkos ovoj odredbi, prvostepeno vijeće u predmetu protiv **Bičakčića i Brankovića** pred Kantonalnim sudom u Sarajevu neobjašnjivo je propustilo da odluči po podnesku odbrane u kojem je pokrenuto pitanje suđenja dva puta za isto djelo (*ne bis in idem*) u odnosu na prvooptuženog s obzirom da se u odnosu na iste činjenice u to vrijeme protiv njega vodio postupak i pred Sudom BiH.⁵² Propust ovog vijeća da prepozna sukob nadležnosti istaknut je i kritiziran od strane Vrhovnog suda FBiH. Ovaj sud je u konačnici naredio odbacivanje optužbi protiv ovog optuženog s obzirom da je u međuvremenu Sud BiH u vlastitom postupku donio presudu kojom je g. Bičakčić oslobođen optužbi.⁵³ S obzirom da je ovaj optuženi bio oslobođen optužbi i presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, ovom odlukom nije suštinski izmijenjen ishod postupka. Međutim, propust prvostepenog vijeća Kantonalnog suda u Sarajevu da proslijedi ovaj predmet Sudu BiH rezultirao je vođenjem paralelnih suđenja protiv iste osobe i u odnosu na iste činjenice pred dva različita suda. Mora se naglasiti da je i Sud BiH u vlastitom povezanom postupku protiv g. Bičakčića propustio da odluči o pitanju sukoba nadležnosti. Pored toga što je ugrozila prava optuženog, ova situacija dovela je i do nepotrebnog trošenja resursa.

Generalno govoreći, Misija zapaža da bi bilo korisno dodatno precizirati odredbe Zakona o Sudu BiH i ZKP BiH koje se odnose na ovu materiju s obzirom da, za razliku od entitetskih zakona o krivičnom postupku, ove odredbe ne propisuju postupak za pokretanje i odlučivanje o sukobima nadležnosti.

Drugo pitanje, odnosno sukobi nadležnosti između državnog i entitetskih tužilaštava koji se pojavljuju u fazi istrage, izaziva čak i veću dozu zabrinutosti gledano iz ugla pravne nesigurnosti i mogućnosti za zloupotrebu od strane tužilaštava. Ovo iz razloga što zakon trenutno ne reguliše ovo pitanje. Entitetski zakoni o krivičnom postupku propisuju da su glavni tužioc FBiH i RS nadležni da odlučuju u sukobu nadležnosti između tužilaštava u ovim entitetima.⁵⁴ S druge strane, u ZKP BiH ne mogu se naći slične odredbe (koje regulišu sukob nadležnosti između tužilaštava u različitim entitetima ili na državnom i entitetskom nivou). Kao rezultat ovog nedostatka, predmeti visoke korupcije mogu u fazi istrage završiti u pravnom vakuumu.

⁵² *Bičakčić i Branković*, presuda Kantonalnog suda u Sarajevu od 13. oktobra 2010. godine.

⁵³ *Bičakčić i Branković*, presuda Vrhovnog suda FBiH od 21. marta 2012. godine, str. 4-5.

⁵⁴ ZKP RS, čl. 45; ZKP FBiH, čl. 51.

Čini se da je do ovog stanja nesigurnosti u pogledu nadležnog tužilaštva došlo u predmetu protiv **Čovića i dr.** pred Kantonalnim sudom u Mostaru. Kantonalno tužilaštvo u Mostaru otvorilo je istragu u ovom predmetu nakon što je 2003. godine zaprimilo krivičnu prijavu od Finansijske policije FBiH. Međutim, u junu 2005. godine kantonalni tužilac poslao je predmet Tužilaštvu BiH radi pregleda i potencijalnog preuzimanja. Prema saznanjima kojima raspolaže Misija, Tužilaštvo BiH je, nakon što ga je zadržalo godinu i tri mjeseca, spis ovog predmeta u konačnici vratilo Kantonalnom tužilaštvu u Mostaru. U januaru 2010. godine, Kantonalno tužilaštvo u Mostaru podiglo je optužnicu u ovom predmetu pred Kantonalnim sudom u Mostaru. Iako je istraga u ovom predmetu trajala sedam godina, treba istaći da je kantonalni tužilac preduzimao istražne radnje samo u periodima 2003–2004. i 2008–2009. Neaktivnost između ova dva vremenska perioda može se pripisati, barem djelimično, ustupanju predmeta Tužilaštvu BiH i njegovom nejasnom statusu tokom tog perioda. Kako će biti razmotreno u daljem tekstu, ova situacija pravne nesigurnosti i odlaganja vjerovatno je uticala na kvalitet istrage u ovom predmetu. U konačnici, predmet je okončan oslobađajućom presudom zbog nedostatka dokaza.⁵⁵

Pored očiglednih situacija sukoba nadležnosti, nedostatak koordinacije između državnog i entitetskih tužilaštava može rezultirati paralelnim istragama u predmetima koji bi, zbog svoje međusobne povezanosti, mogli biti efikasnije krivično gonjeni od strane jednog tužilaštva umjesto da na njima rade dva ili više tužilaštava. Čini se da se upravo ovo nedavno dogodilo u dva visokoprofilirana predmeta korupcije koji su proizašli iz finansijskog kolapsa Bobar banke u Republici Srpskoj. U augustu 2016. godine, Okružno tužilaštvo u Bijeljini podiglo je optužnicu protiv **Veroljuba Janjičića**, u svojstvu direktora preduzeća Bobar osiguranje, i **Darka Jeremića**, u svojstvu predsjednika Upravnog odbora preduzeća Bobar osiguranje, tereteći ih za krivično djelo nesavjesnog privrednog poslovanja prema KZ RS, pri čemu su svojim postupanjem navodno nanijeli štetu Bobar osiguranju u iznosu od oko 8 miliona BAM.⁵⁶ Tužilaštvo je naknadno sklopilo sporazume o priznanju krivice sa oba optužena, koje je sud prihvatio u novembru 2016. godine (za g. Jeremića) i martu 2017. godine (za g. Janjičića).⁵⁷

Pored zabrinutosti koju izazivaju blage izrečene kazne (oba optužena osuđena su na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci),⁵⁸ mora se istaći da su ovi predmeti usko povezani sa predmetom Bobar banke koji je trenutno u toku pred Sudom BiH. Ovi predmeti su međusobno povezani na različitim nivoima. G. Jeremiću se trenutno sudi pred Sudom BiH zbog radnji počinjenih u istom vremenskom periodu ali u drugom svojstvu u odnosu na predmet koji je presuđen pred Osnovnim sudom u Bijeljini, odnosno u svojstvu direktora drugog pravnog lica u okviru Bobar grupacije.⁵⁹ G. Janjičić,

⁵⁵ *Dragan Čović i dr.*, presuda Kantonalnog suda u Mostaru od 27. juna 2011. godine.

⁵⁶ *Veroljub Janjičić i Darko Jeremić*, optužnica Okružnog tužilaštva u Bijeljini od 30. augusta 2016. godine.

⁵⁷ *Darko Jeremić*, presuda Osnovnog suda u Bijeljini od 25. novembra 2016. godine; *Veroljub Janjičić*, presuda Osnovnog suda u Bijeljini od 16. marta 2017. godine.

⁵⁸ Vidjeti Poglavlje 3.2.3(c) za više detalja.

⁵⁹ *Darko Jeremić i dr.* (Bobar banka), optužnica Tužilaštva BiH od 28. februara 2017. godine.

s druge strane, nije optužen u predmetu pred Sudom BiH, ali je u optužnici predložen kao svjedok optužbe.⁶⁰ Pored toga, predmet pred Osnovnim sudom u Bijeljini i predmet pred Sudom BiH imaju i određene zajedničke dokaze.⁶¹ Da bi stvari bile još složenije, treba istaći da je g. Janjičić u postupku koji se vodio u Bijeljini izjavio prethodni prigovor protiv optužnice u kojem je sudu predložio da odbaci optužbe protiv njega, obrazloživši to time da mu je navodno u junu 2016. godine Tužilaštvo BiH dalo imunitet od krivičnog gonjenja. S obzirom da optuženi Janjičić, iz nepoznatih razloga, nije dostavio rješenje o imunitetu, sud je odbio ovaj prigovor.⁶²

Ovi primjeri ukazuju na to u kojoj mjeri paralelne istrage mogu dovesti do bespotrebnog trošenja resursa i opšte neefikasnosti pravosudnog sistema. S obzirom na to da je Tužilaštvo BiH pokrenulo istragu u vezi sa kolapsom Bobar banke u februaru 2016. godine – odnosno prije podizanja optužnice u predmetima u Bijeljini – uz veći stepen koordinacije i saradnje, ova situacija se mogla izbjeći. Osim toga, kako je istaknuto u nedavnom izvještaju USAID-ovog Projekta pravosuđa u BiH, nerješavanje sukoba nadležnosti između različitih tužilaštava potencijalno otvara prostor za zloupotrebu krivičnog postupka od strane tužilaštva s obzirom da se ovaj pravni vakuum može iskoristiti kako bi se osumnjičeni zaštitili od krivičnog gonjenja.⁶³

Imajući u vidu neadekvatnost relevantnih odredbi kao i gore navedene primjere sudske prakse, može se zaključiti da su dodjela i korištenje nadležnosti između državnog i entitetskih sudova i tužilaštava opterećeni ozbiljnim problemima koji su negativno uticali na pravnu sigurnost i efikasnost rada pravosuđa u procesuiranju predmeta korupcije.

3.2.2 *Neadekvatan kapacitet tužilaca u izradi optužnica i prikupljanju dokaza koji potkrijepljuju optužbe*

Iako je Misija često uočavala zabrinjavajuće pojave kako u vezi sa kvalitetom optužnica tako i u vezi sa kvalitetom procesa prikupljanja dokaza u istim tim predmetima, u ovom dijelu izvještaja ova dva pitanja biće tretirana odvojeno s obzirom da ukazuju na različite potrebe i nedostatke u radu tužilaštava i da su za njihovo rješavanje potrebne različite korektivne mjere. Dakle, prvo pitanje zahtijeva ciljanu obuku za tužioce o tehnikama pisanja optužnice i potrebnim analitičkim vještinama s posebnim fokusom na optuženje u predmetima koruptivnih krivičnih djela; drugo pitanje se, s druge strane, tiče manjkavosti u procesu istrage i ukazuje na potrebu jačanja kapaciteta različitih agencija koje trebaju pružiti podršku tužilaštvu u toj ključnoj fazi.

⁶⁰ *Ibid*, str. 66.

⁶¹ Radi se o tri svjedoka i određenim materijalnim dokazima.

⁶² *Darko Jeremić i Veroljub Janjičić*, rješenje Osnovnog suda u Bijeljini od 10. novembra 2016. godine, str. 1-2. Iako u vrijeme pisanja ovog izvještaja nema informaciju o tome da li je optuženom Janjičiću uistinu bio dat imunitet, Misija će pratiti ovo pitanje u sklopu svojih aktivnosti na praćenju predmeta Bobar banke pred Sudom BiH.

⁶³ USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Dijagnostička analiza integriteta pravosudnog sektora u BiH i mogućih rizika od nastanka korupcije ili neetičnog ponašanja u pravosuđu, str. 90-92, dostupno na <http://usaidjp.ba/assets/files/publication/1453979174-dijagnosticka-analiza-integriteta-pravosudnog-sektora-u-bih-i-mogucih-rizika-od-nastanka-korupcije-ili-neeticnog-ponasanja-u-pravosuđu.pdf>

(a) *Formulisanje optužbi u optužnicama*

Optužnice su temelj na kojima se zasniva slučaj tužilaštva. Njihov kvalitet moguće je procijenjivati iz različitih uglova. U ovom dijelu izvještaja kvalitet optužnica procijenjivat će se u skladu sa pojmom „preciznosti u formulisanju optužbi”.⁶⁴ Ukratko, tužilac je precizno formulisao optužbe kada optužbe jasno i sveobuhvatno ukazuju na „razlog optuženja – odnosno, radnje za koje se tvrdi da ih je optuženi počinio i na kojima se temelji optužba, ali takođe i prirodu optuženja - odnosno, pravnu kvalifikaciju tih radnji”.⁶⁵

Posebno je važno da opis radnji ili kažnjivog postupanja u optužnici bude usklađen sa odabranom pravnom kvalifikacijom i da obuhvati sve činjenične i subjektivne elemente terećenog krivičnog djela. Ovaj uslov odgovara standardima propisanim domaćim zakonima u BiH. Pored drugih karakteristika, zakonima o krivičnom postupku propisano je da optužnice sadrže „opis djela iz kog prozilaze zakonska obilježja krivičnog djela, vrijeme i mjesto učinjenja krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što preciznije odredi”, kao i „zakonski naziv krivičnog djela, s navođenjem odredbe krivičnog zakona”.⁶⁶

U većem broju predmeta analiziranih u svrhu izrade ovog izvještaja, opis kažnjivog postupanja koji je služio kao potpora optužbama iz optužnice bio je ozbiljno manjkav zbog odsustva, ili nejasnog identificiranja, jednog ili više zakonskih obilježja krivičnog djela. Konkretno, u pojedinim visokoprofiliranim predmetima u kojima su se optuženi teretili za zloupotrebu položaja, Misija je uočila da u optužnici nije jasno preciziran vid izvršenja krivičnog djela. Prema relevantnim odredbama krivičnih zakona koji su na snazi u BiH, ovo djelo može učiniti službena ili odgovorna osoba djelujući na jedan od tri navedena, međusobno razgraničena, načina: (a) iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja; (b) prekoračenjem granica svog službenog ovlaštenja; (c) neizvršavanjem svoje službene dužnosti.⁶⁷

Na primjer, optužnica podnesena u predmetu protiv **Edhema Bičakčića i Dragana Čovića** pred Sudom BiH nije bila usklađena u pogledu identifikacije načina ili vida

⁶⁴ RAND, *Indicators of Justice: Measuring the Performance of Prosecution, Defense and Court Agencies Involved in Felony Proceedings – A Guide to Practitioners*, juni 1976. godine, str. 11, dostupno na <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2006/R1917.pdf>.

⁶⁵ Vidjeti ESLJP, *Pélissier i Sassi protiv Francuske*, 25. mart 1999. godine, paragraf 51.

⁶⁶ Zakon o krivičnom postupku BiH, čl. 227; Zakon o krivičnom postupku FBiH, čl. 242; Zakon o krivičnom postupku RS, čl. 242; Zakon o krivičnom postupku BD BiH, čl. 227.

⁶⁷ Vidjeti član 220. KZ BiH, član 383. KZ FBiH, član 315. KZ RS, član 377. KZ BD BiH. Prema Komentaru relevantnih odredbi KZ BiH, prvi način ili vid ovog djela “postoji kada službeno lice preduzima radnje koje su formalno u granicama njegovog ovlaštenja, ali su one protivpravne u materijalnom smislu, jer su suprotne interesima i zadacima službe”; shodno tome, “[t]ipičan primjer ovakvih zloupotreba službenog položaja predstavljaju zloupotrebe u vezi sa tzv. diskrecionim ovlaštenjima, kada je službeno lice pri donošenju nekog akta ili rješavanju nekog slučaja ovlašćeno da između više rješenja bira ono koje je najcjelishodnije”. Drugi vid pak “postoji kada službeno lice postupa izvan svojih ovlaštenja, izvan svoje stvarne nadležnosti... jer preduzima službenu radnju koja je u nadležnosti drugog službenog lica (više ili niže instance), ili pak pripada sasvim drugoj službi (tzv. uzurpacije)”; vidjeti Komentar KZ BiH, grupa autora, 2005. godina, str. 721.

izvršenja krivičnog djela zloupotrebe položaja. U ovom predmetu, dvojica optuženih teretili su se da su, kao premijer i ministar finansija FBiH, djelujući suprotno zakonu dodijelili nekoliko miliona BAM iz Budžeta FBiH za kupovinu, sanaciju i obnovu stanova pojedinačnih korisnika. U činjeničnom opisu optužbi u optužnici navedeno je da su optuženi učinili krivično djelo iskoristivši svoja službena ovlaštenja, dok je u pravnoj kvalifikaciji radnji zaključeno da su prekoračili granice svojih službenih ovlaštenja.⁶⁸ S obzirom da je u činjeničnom opisu naveden niz radnji koje su optuženi preduzeli u okviru svog navodno kažnjivog postupanja, ispravno je bilo navesti tačan vid (tj. „iskorištavanjem ovlaštenja” ili „prekoračenjem granica službenih ovlaštenja”) preduzimanja svake od tih radnji.

U predmetu protiv **Uroša Makića** pred Općinskim sudom u Livnu, u optužnici su postojali ozbiljni nedostaci. Optuženi Makić teretio se za zloupotrebu položaja u svojstvu načelnika opštine Bosansko Grahovo zbog navodno nezakonite dodjele sredstava iz opštinskog budžeta u iznosu od 16.000 BAM. U činjeničnom opisu optužbi, međutim, ne navodi se da li je optuženi počinio zloupotrebu položaja prekoračenjem granica svog službenog ovlaštenja ili iskorištavanjem svog službenog položaja.⁶⁹ Ovaj nedostatak, uz propust da se navedu administrativne norme koje je optuženi navodno prekršio svojim postupanjem, rezultirao je ukupnom neodređenošću terećenog postupanja, što je čini se u suprotnosti sa principima pravne sigurnosti. Vrijedi istaći da je, uprkos ovim nedostacima, optuženi Makić inicijalno osuđen prvostepenom presudom, da bi u konačnici bio oslobođen od optužbi nakon što je drugostepeni sud naredio ponovno suđenje.⁷⁰

U predmetu protiv **Abdulkadira Tutnjevića** pred Kantonalnim sudom u Novom Travniku, optuženi se teretio za zloupotrebu položaja, odnosno da je svojim postupanjem u svojstvu direktora dvije različite firme izazvao štetu – i pribavio odgovarajuću korist – u iznosu od preko 2 miliona BAM. Činjenični opis iz optužnice je netačan ili barem veoma nejasan s obzirom da se navodi da je optuženi „iskorištavanjem svog službenog položaja, prekoračio granice svojih ovlasti”.⁷¹ S ovom formulacijom, čini se da tužilac dva propisana vida izvršenja ovog krivičnog djela bespotrebno spaja u jedan ili, u najboljem slučaju, da predlaže alternativnu ili kumulativnu definiciju terećenog postupanja.⁷² Pored toga, s obzirom da se optuženi Tutnjević teretio za radnje koje je navodno počinio djelujući u istom vremenskom periodu u dva različita svojstva, činjenični opis izaziva dodatnu konfuziju s obzirom da kriminalno postupanje u optužnici obuhvata osam različitih radnji, bez navođenja u kom svojstvu je optuženi izvršio svaku od ovih pojedinačnih radnji.

⁶⁸ *Bičakčić i Čović*, optužnica Tužilaštva BiH od 17. aprila 2009. godine, str. 2, 21. Ova manjkavost je istaknuta u drugostepenoj presudi u ovom predmetu. *Bičakčić i Čović*, presuda Suda BiH od 31. januara 2011. godine, paragraf 17.

⁶⁹ Vidjeti optužnicu Tužilaštva Livanjskog kantona od 20. novembra 2014. godine, str. 1-2.

⁷⁰ *Uroš Makić*, presuda Općinskog suda u Livnu od 28. maja 2015. godine; presuda Kantonalnog suda u Livnu od 20. februara 2017. godine.

⁷¹ Vidjeti *Abdulkadir Tutnjević*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 23. decembra 2011. godine, str. 1.

⁷² Slična zabrinjavajuća pojava uočena je u još jednoj optužnici koju je podnijelo Tužilaštvo Srednjobosanskog kantona u predmetu protiv Bogomira Barbića pred Općinskim sudom u Travniku (*Bogomir Barbić*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 11. decembra 2015. godine, str. 1).

Neadekvatno navođenje svojstva u kom je optuženi počinio krivično djelo zloupotrebe položaja uočeno je i u optužnici protiv **Dragana Čovića i dr.** podnesenoj Kantonalnom sudu u Mostaru. U optužnici se navodi pribavljanje nepripadajuće koristi u iznosu od oko 4,5 miliona BAM u vezi sa prodajom dionica javnog preduzeća koje pruža usluge mobilne komunikacije. Prvooptuženi, Dragan Čović, teretio se za izvršenje djela u različitim svojstvima, odnosno u svojstvu ministra finansija i zamjenika premijera Vlade FBiH, kao i svojstvu predsjedavajućeg upravnog odbora preduzeća za poštanske i telekomunikacijske usluge sa sjedištem u Mostaru.⁷³ Ostatak činjeničnog opisa optužbe, međutim, ukazuje na to da se optuženi Čović teretio samo za radnje koje je navodno učinio u potonjem svojstvu, a ne za radnje koje je učinio u svojstvu ministra finansija ili zamjenika premijera.⁷⁴ Pored toga, optužnica je manjkava i u pogledu formulisanja subjektivnog elementa krivičnog djela. U optužnici se navodi da su optuženi znali ili morali znati da je odluka o prodaji dionica javnog preduzeća bila nezakonita.⁷⁵ Ova formulacija je problematična jer se čini da implicira da bi nehat u smislu ignorisanja nezakonitosti procedure mogao biti dovoljan za ispunjenje subjektivnog elementa terećenog krivičnog djela. Ovo nije tačno s obzirom da krivično djelo zloupotrebe položaja zahtijeva direktni umišljaj.⁷⁶

U predmetu protiv **Obrena Petrovića i dr.** pred Osnovnim sudom u Doboju, identifikacija načina izvršenja djela bila je u očiglednom neskladu sa radnjama koje je optuženi Petrović navodno preduzeo u sklopu kažnjivog postupanja. Optuženi Petrović teretio se za zloupotrebu položaja tako što je koristeći svoj položaj načelnika opštine Doboj nezakonito dodijelio subvencije namijenjene socijalno ugroženoj kategoriji stanovništva korisnicima (kao što su radio i TV stanice) koji nisu imali pravo na ove subvencije.⁷⁷ Opis inkriminiranih radnji, međutim, jasno ukazuje da su ove radnje bile izvan nadležnosti funkcije načelnika, što opet ukazuje na to da je navodno postupanje optuženog izvršeno prekoracenjem granica njegovog službenog ovlaštenja, a ne iskorištavanjem tog ovlaštenja. Bez obzira na činjenicu što je tokom suđenja dokazano izvršenje inkriminiranih radnji, ova greška u pravnoj kvalifikaciji djela rezultirala je oslobađanjem optuženog Petrovića od optužbi, uz obrazloženje da s obzirom da su radnje bile izvan njegove službene nadležnosti, on nije imao traženo svojstvo da bi ih izvršio.⁷⁸

Pored manjkavosti u pogledu identifikacije odgovarajućeg vida izvršenja krivičnog djela, još jedna česta zabrinjavajuća pojava tiče se neadekvatne identifikacije i opisa propisa, normi ili opštih principa javne uprave koji su navodno prekršeni zloupotrebom

⁷³ *Dragan Čović i dr.*, optužnica Tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona od 29. januara 2010. godine, str. 2.

⁷⁴ U prvostepenoj presudi ukazano je na ovo pitanje. *Dragan Čović i dr.*, presuda Kantonalnog suda u Mostaru od 27. juna 2011. godine, str. 16.

⁷⁵ Vidjeti *Dragan Čović i dr.*, optužnica Tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona od 29. januara 2010. godine, str. 2.

⁷⁶ Vidjeti Komentar KZ BiH, grupa autora, 2005. godina, str. 722.

⁷⁷ Vidjeti *Obren Petrović i dr.*, optužnica Okružnog tužilaštva u Doboju od 5. oktobra 2006. godine, str. 2-4.

⁷⁸ *Obren Petrović*, presuda Okružnog suda u Doboju od 31. jula 2017. godine, str. 4. Manjkavo pravno tumačenje obilježja krivičnog djela zloupotrebe položaja koje je usvojeno u presudi u ovom predmetu detaljno je obrađeno u narednom dijelu izvještaja o kapacitetu sudija.

položaja od strane optuženog. Bez ovog elementa (koji se obično naziva „blanketnim propisom”), nemoguće je određeno postupanje kvalifikovati kao nezakonito.

Na primjer, u već pomenutom predmetu protiv **Dragana Čovića i dr.** pred Kantonalnim sudom u Mostaru, optuženi su se u optužnici teretili za nezakonitu prodaju dionica javnog preduzeća.⁷⁹ Međutim, u optužnici se ne pominje zakon koji reguliše ovu materiju, odnosno Zakon o privatizaciji preduzeća FBiH. Umjesto toga, prema navodima optužnice inkriminisane radnje izvršene su protivno odluci o uslovima privatizacije koju je izdala Vlada FBiH,⁸⁰ koja, međutim, ne može predstavljati zakonski osnov za prodaju dionica.

U predmetu protiv **Ive Križanca** pred Kantonalnim sudom u Novom Travniku, tužilac je primijenio pogrešnu blanketnu normu kao osnov za terećenje optuženog za nezakonito prisvajanje sredstava. Tužilac je zapravo primijenio odredbu koja je usvojena nakon izvršenja navodnog kriminalnog postupanja. Optuženi Križanac teretio se za nezakonito prisvajanje sredstava u iznosu od oko 1,8 miliona BAM od preduzeća u kojem je bio direktor. U optužnici se navodi da je optuženi prekršio određenu odredbu Statuta preduzeća koja reguliše dužnosti direktora.⁸¹ Taj Statut, međutim, bio je na snazi tek od 2000. godine, dok je drugi Statut bio na snazi u vrijeme navodnog izvršenja krivičnog djela. Tužilac je pak propustio da se u optužnici pozove na odgovarajući Statut koji je bio na snazi u vrijeme navodno kažnjivog postupanja, ili da ga uloži kao materijalni dokaz u toku postupka. S obzirom na to da je prvostepeni sud oslobodio optuženog Križanca od krivice, Vrhovni sud FBiH je, u žalbenom postupku, u vezi s ovim pitanjem konstatovao da je moguće da je optuženi svojim postupanjem prekršio neku drugu blanketnu odredbu, ali da nije bilo dokaza da je prekršio onu odredbu na koju se tužilac pozvao u optužnici.⁸²

Misija je uočila sličan propust da se ispravno identificira blanketni propis u već pomenutom predmetu protiv **Abdulkadira Tutnjevića**, koji se takođe vodio pred Kantonalnim sudom u Novom Travniku. Zabrinjavajuće je vidjeti da optužnica u ovom predmetu uopšte nije sadržavala pozivanje na bilo kakav blanketni propis koji je optuženi navodno prekršio svojim postupanjem.⁸³ Iz ovog i drugih razloga, postupak u ovom predmetu okončan je oslobađajućom presudom.

U predmetu protiv **Nikole Šege i dr.** pred Sudom BiH, optužnica je teretila sedam službenika Ministarstva komunikacija i prometa BiH za zloupotrebu položaja zbog odlučivanja o raspodjeli dozvola za obavljanje međunarodnog prevoza tereta domaćim

⁷⁹ *Dragan Čović i dr.*, optužnica Tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona od 29. januara 2010. godine, str. 2-3.

⁸⁰ Vidjeti optužnicu Tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona od 29. januara 2010. godine, str. 2. Ovo pitanje je razmotreno u prvostepenoj presudi u ovom predmetu. Čović i dr., presuda Kantonalnog suda u Mostaru od 27. juna 2011. godine, str. 13.

⁸¹ *Ivo Križanac*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 17. maja 2013. godine, str. 2.

⁸² *Ivo Križanac*, presuda Vrhovnog suda FBiH od 7. maja 2015. godine, str. 5.

⁸³ Vidi *Abdulkadir Tutnjević*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 23. decembra 2011. godine, str. 1.

prevoznici u BiH u suprotnosti sa čitavim nizom propisa.⁸⁴ Sud je, nakon sedam godina koliko je trajao postupak i nakon dvije osuđujuće presude koje je Ustavni sud BiH ukinuo uz obrazloženje da nisu bile u dovoljnoj mjeri obrazložene,⁸⁵ u konačnici trojicu preostalih optuženih oslobodio od krivice.⁸⁶ Pored ostalih razloga za oslobađajuću presudu, Sud je utvrdio da optuženi nisu prešli blanketne propise na koje se optužnica poziva. Zanimljivo je istaći da je Sud dodao da su se radnje koje su preduzeli optuženi eventualno mogle smatrati povredom službene dužnosti s obzirom da su bile usmjerene ka pogodovanju određenim cestovnim prevoznici. Ova mogućnost, međutim, nije se mogla koristiti kao osnov za osuđujuću presudu s obzirom na različitu formulaciju blanketnog propisa u optužnici.⁸⁷

Ova opaska Suda BiH posebno dobija na važnosti ako se poveže sa jednim opštim pitanjem koje je uočeno u skoro svim predmetima zloupotrebe položaja koje je pratila Misija. Naime, čini se da tužilaštvo zanemaruje situacije u kojima se element blanketnog propisa može identificirati u povredi opšteg principa nepristrasnosti uprave, a ne u povredi konkretnih zakonskih odredbi ili propisa. Ovakvo formulisanje djela očigledno je dopušteno prema definiciji zloupotrebe položaja u BiH.⁸⁸ Ograničeni pristup koji je usvojilo tužilaštvo, s druge strane, nosi u sebi rizik od stvaranja prostora za nekažnjivost u kojem postupanje koje je formalno u skladu sa zakonom, ali koje zapravo za cilj ima zloupotrebu javne funkcije u korist ličnih interesa, ne biva predmetom krivičnog gonjenja.

Konačna opaska opšte prirode u pogledu preciznosti u formulisanju optužbi u optužnicama odnosi se na stil iznošenja činjeničnog i pravnog opisa optužbi. Tužiocu u BiH su u pravilu usvojili praksu pisanja dugih i opširnih opisa, što samo po sebi ne predstavlja problem. Međutim, opis je obično izložen u jednoj ili tek nekoliko rečenica koje u najsloženijim predmetima dosežu i do trideset ili četrdeset redova. Ovo često dovodi do toga da je veoma teško identificirati i razlučiti obilježja djela, a pritom ne nosi u sebi nikakvu dodatnu vrijednost. Osim toga, u pojedinim predmetima primijećeno je da opis uključuje činjenice koje ne predstavljaju sastavni dio navodnog kažnjivog postupanja optuženog.⁸⁹ U tom pogledu, Misija preporučuje da tužiocu u BiH razmotre promjenu tehnike formulisanja optužbi na način koji bi jasno istakao različite činjenične i subjektivne elemente krivičnog djela, na primjer, kroz upotrebu podnaslova.

(b) Prikupljanje dokaza

Procjena procesa prikupljanja dokaza na osnovu praćenja rada pravosudnog sektora je složenija i osjetljivija nego analiziranje kvaliteta optužnica. Razlog tome leži u nekoliko

⁸⁴ *Nikola Šego i dr.*, optužnica Tužilaštva BiH od 4. januara 2010. godine.

⁸⁵ *Nikola Šego i dr.*, drugostepene presude Suda BiH od 3. juna 2013. godine i 22. decembra 2014. godine.

⁸⁶ *Nikola Šego i dr.*, trećestepena presuda Suda BiH od 14. februara 2017. godine.

⁸⁷ Vidjeti *Nikola Šego i dr.*, drugostepena presuda Suda BiH od 8. novembra 2016. godine, paragraf 75.

⁸⁸ Vidjeti fusnotu br. 15.

⁸⁹ *Edhem Bičakčić i Nedžad Branković*, optužnica Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu od 16. aprila 2009. godine; *Abdulkadir Tutnjević*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 23. decembra 2011. godine.

različitih faktora: prvo, Program Misije za praćenje rada pravosudnog sektora, u svom postojećem obliku, ne obuhvata praćenje istražne faze u predmetima koruptivnih krivičnih djela; drugo, prikupljanje dokaza je složen proces u kojem pored tužilaštva učestvuje čitav niz drugih aktera i agencija⁹⁰; i treće i najvažnije, efikasnost ovog procesa ne može se procijenjivati samo na osnovu toga da li je tužilac uspio ishoditi osuđujuću presudu ili ne.

U praksi se uistinu može dogoditi da teški i složeni predmeti budu okončani oslobađajućom presudom jer izvedeni dokazi, uprkos tome što se radi o kvalitetnim i profesionalno prikupljenim dokazima, ne ispunjavaju standard dokazivanja „izvan razumne sumnje”. Takve predmete ne treba uzeti kao dokaz disfunkcionalnosti u sistemu. Nasuprot tome, primjeri u ovom dijelu izvještaja ilustruju situacije u kojima je tužilaštvo propustilo da sudu ponudi *bilo kakve* vjerodostojne dokaze u odnosu na jedan ili više elemenata krivičnog djela. Na osnovu provedene analize, Misija zaključuje da ovi predmeti ukazuju na strukturne nedostatke u provođenju istraga u predmetima korupcije.

Konkretno, Misija je identificirala tri različita pitanja koja izazivaju zabrinutost: 1) u pojedinim predmetima optužnice su podizane na osnovu nepotpunih dokaza, što je dalje iziskivalo ulaganje dodatnih dokaza od strane tužilaštva tokom suđenja; 2) u velikom broju predmeta, ulagani su nekvalitetni dokazi kako bi se kvantificirala ekonomska šteta ili korist koja je predstavljala navodnu posljedicu kriminalnog postupanja; i 3) u značajnom broju predmeta, tužilaštvo je ulagalo malo ili nimalo dokaza u pogledu subjektivnog elementa krivičnog djela, tj. umišljaja optuženog da počinji krivično djelo.

Prvo pitanje se sasvim jasno pojavilo u već pomenutim povezanim predmetima protiv **Bičakčića i Brankovića** pred Kantonalnim sudom u Sarajevu⁹¹ i **Bičakčića i Čovića** pred Sudom BiH,⁹² koji su oba okončana oslobađajućim presudama. U prvom predmetu, lista dokaza predloženih u optužnici ukazuje na to da tužilaštvo nije obavilo finansijsku istragu, niti je predložilo vještaka koji bi utvrdio štetu naneseu javnom budžetu, kao i nepripadajuću korist navodno pribavljenu od strane optuženih.⁹³

Uvidjevši ovaj nedostatak,⁹⁴ prvostepeno vijeće u ovom predmetu dozvolilo je da se u toku glavnog pretresa u okviru dodatnih dokaza tužilaštva obavi saslušanje i ulaganje pismenog izvještaja koji je sačinio vještak finansijske struke. Treba istaći da je naredba za provođenje finansijskog vještačenja sadržavala i pitanja koja nisu bila direktno vezana za optužnicu.⁹⁵ S druge strane, vještak u svom izvještaju nije ponudio nikakve nalaze

⁹⁰ Kao što su, na primjer, agencije za provođenje zakona, službe za reviziju, agencije za borbu protiv korupcije, javni registri i banke.

⁹¹ *Bičakčić i Branković*, presuda Kantonalnog suda u Sarajevu od 13. oktobra 2010. godine; presuda Vrhovnog suda FBiH od 21. marta 2012. godine.

⁹² *Bičakčić i Čović*, prvostepena presuda Suda BiH od 8. aprila 2010. godine; drugostepena presuda Suda BiH od 31. januara 2011. godine.

⁹³ *Bičakčić i Branković*, optužnica Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu od 16. aprila 2009. godine, str. 4-6.

⁹⁴ *Bičakčić i Branković*, presuda Kantonalnog suda u Sarajevu od 13. oktobra 2010. godine, str. 14.

⁹⁵ *Ibid*, str. 14.

u pogledu ključnog obilježja krivičnog djela, odnosno postojanja i iznosa pribavljene nepripadajuće koristi.⁹⁶

U drugom predmetu, **Bičakčić i Čović**, tužilaštvo je veći broj važnih materijalnih dokaza (originalni primjerci vladinih odluka, izvještaji o reviziji, javni budžeti) predložilo i uložilo kao dodatne dokaze u toku glavnog pretresa.⁹⁷ S obzirom na to da su ovi dokumenti bili dostupni tokom istrage, nije jasno zbog čega nisu bili navedeni kao dokazi u optužnici. Kao dodatni dokazi izvedeni na glavnom pretresu, ovi dokumenti nisu potkrijepljivali navode tužilaštva. Naprotiv, ovi dokumenti su ukazali na nepostojanje uzročne veze između navodnih kriminalnih radnji optuženih i navodno nastupjele posljedice, odnosno štete po budžet i nepripadajuće koristi pribavljene drugima.⁹⁸

Sud je, zapravo, zaključio da službene odluke koje su donijeli optuženi nisu predstavljale osnov za dodjelu sredstava za rješavanje stambenih pitanja pojedinačnih korisnika.⁹⁹ Dodatna potvrda da su dokazi prikupljeni u istrazi bili nekompletni jeste i činjenica da u 12 od ukupno 64 tačke optužnice korisnici sredstava nisu identificirani, odnosno navedeno je da se radi o NN licima. Prvostepeno vijeće je konstatovalo da se ova manjkavost u optužnici ne može ničim opravdati.¹⁰⁰

U odnosu na drugo pitanje, odnosno dokazivanje postojanja i utvrđivanje iznosa ekonomske štete ili koristi, zabrinjavajuće pojave uočene su u nekoliko predmeta. U pomenutom predmetu protiv **Ive Križanca** pred Kantonalnim sudom u Novom Travniku, dokazi tužilaštva kojima se dokazivalo da je direktor prisvojio novčana sredstva preduzeća za svoju ličnu korist bili su veoma slabi i nedosljedni. Materijalni dokazi koje je tužilaštvo izvelo nisu ukazivali na to da je optuženi Križanac izvršio ijednu finansijsku transakciju kojom bi novac sa računa preduzeća prebacio na svoj lični račun. Vještak finansijske struke kojeg je angažovalo tužilaštvo izradila je izvještaj koji je dva puta dopunjavao u fazi istrage.¹⁰¹ Vještak je saslušana na glavnom pretresu i sud je njen iskaz ocijenio nepotpunim i nepouzdanim.¹⁰² Pored toga, nalazi iz izvještaja vještaka finansijske struke nisu bili usklađeni sa nalazima iz izvještaja finansijske policije, koji je takođe uložilo tužilaštvo, s obzirom na to da su iznosi novca za koji se tvrdi da je izvučen iz preduzeća potpuno različiti.¹⁰³ Treba istaći da pored naredbe za finansijsko vještačenje, tužilaštvo nije preduzelo nikakav drugi vid finansijske istrage.

U predmetu protiv **Dragana Čovića i dr.** pred Kantonalnim sudom u Mostaru, tužilac je propustio da ispravno utvrdi iznos koristi pribavljene sebi ili drugima i ekonomske štete koju su optuženi navodno izazvali svojim postupanjem. Ovo je zbog toga što se iznosi

⁹⁶ *Ibid*, str. 14-15.

⁹⁷ *Bičakčić i Čović*, presuda Suda BiH od 8. aprila 2010. godine, str. 33-34.

⁹⁸ *Ibid*, str. 56-59.

⁹⁹ *Ibid*, str. 56-58, 59; drugostepena presuda Suda BiH od 31. januara 2011. godine, paragraf 17.

¹⁰⁰ *Bičakčić i Čović*, presuda Suda BiH od 8. aprila 2010. godine, str. 54-55.

¹⁰¹ *Ivo Križanac*, presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku od 20. maja 2014. godine, str. 40.

¹⁰² *Ibid*, str. 47, 59.

¹⁰³ *Ibid*, str. 59-60.

koji se navode u činjeničnom opisu optužnice značajno razlikuju od iznosa koje u svom izvještaju navodi vještak finansijske struke angažovana od strane tužilaštva.¹⁰⁴ Drugim riječima, tužilaštvo je u fazi istrage naredilo finansijsko vještačenje, ali je propustilo da rezultate iz izvještaja vještaka uskladi sa činjeničnim opisom optužbe.

U jednom od dva predmeta protiv **Zdravka Krsmanovića** pred Osnovnim sudom u Foči, optuženi se u svojstvu načelnika opštine Foča teretio za zloupotrebu položaja prilikom zapošljavanja 19 osoba u opštini protivno pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta i bez raspisivanja javnog konkursa.¹⁰⁵ Tužilaštvo je u optužnici kao element nepripadajuće koristi identificiralo plate koje su isplaćene ovim osobama na osnovu ugovora o radu. Prvostepeno vijeće je, međutim, istaklo da iako procedura prijema ovih radnika možda nije bila u skladu sa propisima, sami ugovori su ipak bili pravno valjani. Sud je pojasnio da nepravilna priroda te koristi ne može tek tako proizlaziti iz povrede relevantnih odredbi prilikom zapošljavanja, već da ju je bilo potrebno utvrditi kao zaseban element.¹⁰⁶ Tužilac, s druge strane, nije dostavio nikakve dokaze kako bi dokazao da su ugovori bili nezakoniti ili da su plate nezakonito zarađene (na primjer, na osnovu toga da se radilo o fiktivnim poslovima, odnosno poslovima i zadacima koje radnici nisu zaista i obavljali).¹⁰⁷

Predmet protiv **Stipe Prlića i dr.** pred Sudom BiH veoma zorno ilustruje probleme koji utiču na finansijske aspekte istrage u predmetima visoke korupcije. Prvobitnom optužnicom dvojica optuženih (direktor i predsjednik Uprave i član Uprave Javnog preduzeća *Hrvatske Telekomunikacije*) teretili su se za zloupotrebu položaja i primanje mita u vezi sa navodno nezakonitom dodjelom tendera za izradu strategije planiranja i zakupa medija u BiH privatnom preduzeću.¹⁰⁸ Trećeoptuženi, vlasnik privatnog preduzeća, teretio se za davanje mita prvoj dvojici optuženih. S obzirom na to da su se optuženi teretili za krivična djela propisana Krivičnim zakonom FBiH, tužilaštvo je trebalo pokazati da su ekonomski interesi BiH pretrpjeli značajnu štetu kao rezultat ovih kriminalnih radnji kako bi se postupak vodio pred Sudom BiH.¹⁰⁹

U tom pogledu, prema navodima iz prvobitne optužnice, kao rezultat kažnjivog postupanja, preduzeće koje je pobijedilo na tenderu steklo je nepripadajuću korist u iznosu većem od 6 miliona BAM.¹¹⁰ Međutim, pregledom dijela optužnice u kojem su izloženi rezultati istrage, nejasno je na koji je način tužilaštvo došlo do ovog iznosa. Na osnovu popisa dokaza, očigledno je da tužilaštvo nije preduzelo nikakvu finansijsku istragu osim što je zatražilo finansijsko vještačenje. Tokom suđenja, tužilaštvo je na osnovu izvještaja vještaka finansijske struke izmijenilo optužnicu i način izračunavanja koristi tako što je iznos nepripadajućeg prihoda, kojeg je steklo preduzeće, sa početnog

¹⁰⁴ *Dragan Čović i dr.*, presuda Kantonalnog suda u Mostaru od 27. juna 2011. godine, str. 11.

¹⁰⁵ *Zdravko Krsmanović*, optužnica Okružnog tužilaštva u Trebinju od 20. juna 2013. godine.

¹⁰⁶ *Zdravko Krsmanović*, presuda Osnovnog suda u Foči od 26. maja 2015. godine, str. 34.

¹⁰⁷ *Ibid*, str. 29.

¹⁰⁸ *Stipe Prlić i dr.* (Gibraltar), optužnica Tužilaštva BiH od 7. maja 2015. godine.

¹⁰⁹ Za više detalja o pitanju proširene nadležnosti Suda BiH, vidjeti Poglavlje II u ranijem tekstu.

¹¹⁰ *Stipe Prlić i dr.* (Gibraltar), optužnica Tužilaštva BiH od 7. maja 2015. godine, str. 3.

iznosa od preko 6 miliona smanjilo na 216.124 BAM, uz navodno povećanje finansijskog boniteta istog preduzeća na osnovu ostvarenog prometa u iznosu od preko 4 miliona BAM. Prvostepeno vijeće je, međutim, na više mjesta kritiziralo izvještaj vještaka tužilaštva konstatujući da je protivrječan, neuvjerljiv i da odstupa od ustaljenih principa ekonomskog vještačenja.¹¹¹

Treće pitanje koje je Misija identificirala kao ozbiljnu prepreku u provođenju istraga u predmetima korupcije tiče se prikupljanja dokaza u odnosu na subjektivni element krivičnog djela, odnosno umišljaj optuženog da preduzme kažnjivo postupanje i proizvede nezakonite posljedice koje proističu iz takvog postupanja.

U predmetu protiv **Gorana Škrbića i dr.** pred Okružnim sudom u Banjaluci, prvooptuženi Škrbić se teretio za zloupotrebu položaja u svojstvu direktora Direkcije za privatizaciju Republike Srpske tako što je, na nezakonit način, omogućio privatnim preduzećima kupovinu državnog kapitala preduzeća po nižim cijenama. Prema navodima iz optužnice, kao rezultat ovakvog postupanja budžet Republike Srpske oštećen je za iznos od oko 49 miliona BAM.¹¹² Ključni subjektivni element koji je tužilaštvo trebalo dokazati bilo je to da je optuženi postupao protivno propisima koji regulišu privatizaciju i licitacije sa namjerom pribavljanja nepripadajuće koristi za kupce, te da se u svom postupanju nije vodio drugim, zakonitim, razlozima.

Prvostepeni sud je, oslobađajući optužene od krivice, utvrdio da tužilaštvo nije dokazalo da su optuženi imali ovu namjeru s obzirom na to da nije uspjelo dokazati postojanje prethodnog zajedničkog dogovora između njih i kupaca državnog kapitala putem postupaka licitacije.¹¹³ Može se tvrditi da je tužilaštvo trebalo pokušati uspostaviti vezu između optuženih i pojedinačnih kupaca. Evidentno je, međutim, iz rezultata istrage izloženih u optužnici da lični i poslovni kontakti optuženih nisu bili istraženi na odgovarajući način.¹¹⁴ Pored toga, niko od svjedoka koji su bili prisutni na licitacijama u svojstvu kupaca ili potencijalnih kupaca nije posvjedočio na sudu da su poznavali optužene.

U drugom predmetu protiv **Zdravka Krsmanovića** pred Osnovnim sudom u Foči, optuženi Krsmanović se u svojstvu načelnika opštine Foča teretio za zloupotrebu položaja tako što je na nezakonit način prebacio sredstva u iznosu od 59.400 BAM iz opštinskog budžeta na račun privatnog udruženja (u kojem je bio predsjednik), da bi zatim sa računa udruženja sredstva bila prebačena na račun privatnog građevinskog preduzeća u svrhu izvođenja radova na fasadi stambeno-poslovne zgrade u blizini Hrama Svetog Save u Foči.¹¹⁵ Relevantni subjektivni element bio je taj da je optuženi postupao sa namjerom pribavljanja koristi za pojedinačne etažne vlasnike renovirane stambeno-poslovne zgrade. Međutim, tužilac nije ponudio nikakve dokaze kako bi

¹¹¹ *Stipe Prlić i dr.*, presuda Suda BiH od 4. novembra 2016. godine, str. 55-58, 59-61.

¹¹² *Goran Škrbić i dr.*, optužnica Specijalnog tužilaštva RS od 8. jula 2008. godine, str. 5-48.

¹¹³ *Goran Škrbić i dr.*, presuda Okružnog suda u Banja Luci od 26. juna 2009. godine, str. 82.

¹¹⁴ *Goran Škrbić i dr.*, optužnica Specijalnog tužilaštva RS od 8. jula 2008. godine, str. 54-68.

¹¹⁵ *Zdravko Krsmanović*, optužnica Okružnog tužilaštva u Trebinju od 25. juna 2014. godine.

dokazao ovu namjeru. Veza između optuženog i pojedinačnih etažnih vlasnika nije uspostavljena. Pored toga, tužilaštvo nije prikupilo nikakve dokaze koji bi ukazivali na sticanje koristi pojedinačnih etažnih vlasnika u smislu povećanja vrijednosti njihovih stambenih ili poslovnih jedinica, prebacivanja sredstava na njihove račune ili bilo čega drugog što bi se moglo dovesti u vezu sa njihovim sticanjem koristi.¹¹⁶

U završnoj riječi, kako je sumirano u prvostepenoj presudi, tužilac je zapravo sugerisao da umišljaj optuženog proizilazi iz neslaganja optuženog sa određenim tijelima Srpske pravoslavne crkve.¹¹⁷ Pod uslovom da je ovaj argument iz završne riječi tužilaštva ispravno prenesen u presudi, to bi predstavljalo ozbiljno nerazumijevanje tužilaštva o tome šta predstavlja umišljaj za počinjenje krivičnog djela, a šta se, nasuprot tome, može smatrati tek pukim dodatnim motivom za počinjenje djela, koji ne predstavlja konstitutivni element krivičnog djela. U prvostepenoj presudi je istaknut ovaj propust, uz zaključak da nije bilo dokaza koji bi potvrdili da je optuženi postupao sa traženim direktnim umišljajem.¹¹⁸

U pomenutom predmetu protiv **Stipe Prlića i dr.** pred Sudom BiH, u činjeničnom opisu optužbi navedeno je da su pravne radnje koje su preduzeli primaoci mita, a za što im je zauzvrat davalac mita uplatio novac na njihove račune, bile prethodno međusobno dogovorene.¹¹⁹ Krivično djelo primanja ili davanja mita uistinu zahtijeva uzročno-posljedičnu vezu između obavljanja javne funkcije i koruptivnog postupanja privatne osobe. Preciznije rečeno, javni službenik mora (implicitno ili eksplicitno) prihvatiti da svoju funkciju iskoristi u svrhu ostvarivanja privatnog interesa u zamjenu za mito.¹²⁰ Kao osnov za izricanje oslobađajuće presude optuženima, prvostepeno vijeće je, između ostalog, utvrdilo da tužilac nije ponudio nikakve dokaze o prethodnom dogovoru ili uzročno-posljedičnoj vezi između ishoda tenderske procedure i prebacivanja novca na račune optuženih.¹²¹ Jedina dokazana činjenica koju je tužilaštvo ponudilo jeste to da su optuženi primili uplate na svoje bankovne račune otvorene u Austriji u roku od dva mjeseca nakon potpisivanja spornog ugovora. Ova činjenica, iako sumnjiva, nije bila dovoljna da se dokaže veza s obzirom na to da je odbrana izvela dokaz da je transferisani novac u stvari predstavljao kredit koji su optuženi otplatili.¹²²

¹¹⁶ *Ibid*, str. 2-3.

¹¹⁷ *Zdravko Krsmanović*, presuda Osnovnog suda u Foči od 3. septembra 2015. godine, str. 23.

¹¹⁸ *Ibid*, str. 24.

¹¹⁹ *Stipe Prlić i dr.*, optužnica Tužilaštva BiH od 7. maja 2015. godine, str. 2.

¹²⁰ Konkretno, krivično djelo "Primanje dara i drugih oblika koristi" na državnom nivou zahtijeva kažnjavanje "[s]lužben[e] ili odgovorn[e] osob[e] u institucijama Bosne i Hercegovine, uključujući i stranu službenu osobu ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugo lice ili koja primi obećanje dara ili kakve druge koristi za sebe ili za drugo lice da u okviru svoje funkcije izvrši što ne bi smjela izvršiti ili da ne izvrši što bi morala izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica"; vidjeti Krivični zakon BiH, čl. 217(1).

¹²¹ *Stipe Prlić i dr.*, presuda Suda BiH od 4. novembra 2016. godine, str. 66.

¹²² *Ibid*, str. 66-67.

Može se tvrditi da je tužilaštvo u ovom predmetu, u nedostatku direktnih dokaza koji bi potvrdili dogovor između uključenih strana, trebalo istražiti i druge oblasti vezane za, na primjer, moguće postojanje ličnih ili poslovnih veza između saoptuženih. Ovaj predmet je posebno problematičan ne samo zbog očiglednih nedostataka u procesu prikupljanja dokaza, već i zbog propusta tužioca da u propisanom roku podnese žalbu na presudu prvostepenog vijeća. Kao rezultat ovog propusta, oslobađajuća presuda postala je pravosnažna bez mogućnosti da je apelaciono vijeće preispita.

Kao opštu opasku o pitanju umišljaja, treba istaći da su u predmetima davanja ili primanja mita i zloupotrebe položaja direktni dokazi koji potvrđuju subjektivni element djela rijetko dostupni. Obično, u nedostatku presretnutih razgovora između različitih aktera koji ukazuju na njihove namjere i dogovor o počinjenju djela, ovaj element je moguće dokazati samo putem posrednih dokaza. Ovo je prepoznato čak i u Konvenciji Ujedinjenih nacija protiv korupcije u članu 28. koji glasi: „O znanju, namjeri ili svrsi, koji moraju postojati kao bitna obilježja krivičnog djela određenog u skladu s ovom Konvencijom, može se zaključivati iz objektivnih činjeničnih okolnosti”.¹²³

Misija ističe da u predmetima o kojima je bilo riječi u ovom dijelu izvještaja nisu primjenjene posebne istražne radnje koje bi uključivale presretanje razgovora. Pored toga, slabi su bili, ili nikakvi, pokušaji tužilaštva da utvrde niz činjeničnih okolnosti koje bi mogle ukazivati na umišljaj optuženih. Iako je ovo jasan nedostatak, takođe je potrebno priznati da prikupljanje ove vrste posrednih dokaza može biti veoma težak zadatak s obzirom da može iziskivati, na primjer, obimnu i sveobuhvatnu finansijsku istragu kako bi se pratilo kretanje novca i identificirale sumnjive transakcije, ili niz takvih transakcija, u praćenju traga novca. Još jedan težak zadatak za tužilaštva jeste da shvate i prepoznaju koja je to vrsta i obim posrednih dokaza koji se mogu smatrati dovoljnim da bi se osigurala osuđujuća presuda. Na osnovu analize presuda i odluka u predmetima koji su praćeni, uočeno je da sudovi u BiH u svojim presudama ne daju naznake tužilaštvima, ili to čine u nedovoljnoj mjeri, u pogledu toga šta bi to moglo, u principu, predstavljati relevantne činjenične okolnosti za dokazivanje umišljaja kod koruptivnih krivičnih djela. U Italiji, na primjer, prepoznajući poteškoće povezane sa dokazivanjem *mens rea* elementa, Kasacioni sud je identificirao listu činjeničnih indikatora za koje se smatra da ukazuju na namjeru pribavljanja nezakonite koristi ili izazivanja štete kao konstitutivnog elementa krivičnog djela zloupotrebe položaja.¹²⁴

Ovakva vrsta smjernica u suštini ne postoji u sudskoj praksi u BiH. Ovo je dio šireg problema koji se odnosi na kvalitet sudske prakse i pozivanje na raniju sudsku praksu u domaćem pravosudnom sistemu. Ovo pitanje biće detaljnije obrađeno u narednom odjeljku posvećenom rezultatima rada sudija.

¹²³ Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC), New York, 2004.

¹²⁴ Vidjeti *Corte di Cassazione, Sez. V Penale - Sentenza 8 giugno 2017*, br. 28608, paragraf 3, dostupno na <http://www.neldiritto.it/appgiurisprudenza.asp?id=14787#.Wg2qKUqnHIU>

3.2.3 *Neadekvatan kapacitet sudija u primjeni i tumačenju zakona na obrazložen i predvidljiv način*

Vještine sudija u primjeni i tumačenju zakona najvećim dijelom su izražene u pismenim odlukama koje donose tokom sudskog postupka. Prvostepene presude i odluke po žalbi, pogotovo, mogu se smatrati prelomnim tačkama bilo koje vrste krivičnog postupka. U tom pogledu, opšteprihvaćeni stav u praksi je da kvalitet sudske odluke „pretežno zavisi od kvaliteta njenog obrazloženja”.¹²⁵ Prema utvrđenoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, „odražavajući princip povezan sa propisnim izvršenjem pravde, presude sudova i tribunala trebaju adekvatno navesti razloge na kojima su zasnovane”.¹²⁶ Prema ovom sudu, ovaj princip je od suštinskog značaja jer „obrazložene odluke služe svrsi demonstriranja stranama u postupku da su saslušane i da je sud ispitao njihove argumente, čime se doprinosi njihovoj većoj spremnosti na prihvatanje odluke” i dodatno jer „obavezuju sudije da svoja obrazloženja zasnivaju na objektivnim argumentima, i takođe da poštuju prava odbrane”.¹²⁷

Procjena kvaliteta sudskih odluka, međutim, ne može predstavljati forum za provjeru i naknadno propitivanje rekonstrukcije činjenica koju je proveo sudija jer bi ovakav pristup izlazio izvan okvira primjerenog praćenja rada pravosudnog sektora i mogao bi biti protumačen i kao ugrožavanje sudske nezavisnosti. Kako bi se izbjegao ovaj rizik, neophodno je identificirati relevantne, jasne i opšteprihvaćene standarde koji karakteriziraju uvjerljivo pravno obrazloženje u sudskoj odluci.

Imajući ovo na umu, ovaj izvještaj se poziva na kriterije koje je utvrdilo Konsultativno vijeće evropskih sudija (CCJE) kako bi se razmotrilo ovo pitanje poštujući pritom granice sudske nezavisnosti. Prema stanovištu CCJE, obrazloženje odluke mora biti: dosljedno, jasno, nedvosmisleno i neprotivriješno; mora omogućiti čitaocu da slijedi razloge koji su doveli sudiju do takve odluke; mora odgovoriti na podneske strana u postupku, tj. na različite tačke podnesaka i utemeljenost iznesene odbrane; i treba upućivati na odgovarajuće odredbe ustava ili odgovarajućeg domaćeg, evropskog i međunarodnog zakona (prava), kao i kad je to potrebno, na domaću, evropsku ili međunarodnu sudsku praksu.¹²⁸

Pored odgovarajućeg obrazloženja, poštivanje vladavine zakona nalaže da se krivični zakoni primjenjuju na istovjetan i predvidljiv način, čime se osigurava pravna sigurnost i sigurnost pojedinca. U svom *Mišljenju o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini*, Venecijanska komisija je naglasila kako “rascjepkanost sudskog i tužilačkog sistema pojačava probleme koji se odnose na

¹²⁵ Konsultativno vijeće evropskih sudija (CCJE), Mišljenje br. 11 (2008) Konsultativnog vijeća evropskih sudija (CCJE) o kvalitetu sudskih odluka upućeno Komitetu ministara Vijeća Evrope, decembar 2008. godine, str. 13, dostupno na <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1924745&Site=COE>.

¹²⁶ Vidjeti Vijeće Evrope, Vodič o članu 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, str. 23, dostupno na http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf

¹²⁷ *Ibid.*

¹²⁸ CCJE, Mišljenje br. 11 (2008), cit.

pravnu sigurnost”.¹²⁹ Preciznije, “[k]ako ne postoji institucionalizirani odnos između sudskih i tužilačkih sistema ove četiri jedinice [BiH, FBiH, RS, BD BiH], može se lako desiti da sudovi i tužilaštva iz različitih jedinica različito protumače slične ili čak identične odredbe zakona po kojima postupaju”.¹³⁰

S obzirom na gore navedeno, u ovom dijelu izvještaja koji se odnosi na rezultate rada sudija, identificirana su četiri ključna pitanja koja su se sa znatnom učestalošću pojavljivala tokom praćenja predmeta korupcije: (a) nedovoljan nadzor koji vrše sudije prilikom pregleda optužnica; (b) nejasno ili nedovoljno obrazloženje u sudskim odlukama; (c) povezano pitanje neujednačenosti sudske prakse i nepozivanje na raniju sudsku praksu u obrazloženjima odluka; i (d) nedostatak adekvatne kaznene politike u predmetima u kojima je optuženi osuđen.

(a) Neadekvatan sudski pregled optužnica

Pitanje sudske pregleda optužnica usko je povezano sa nedostacima o kojima je bilo riječi u prethodnom odjeljku u odnosu na tužilačko formulisanje optužbi. Brojni primjeri izloženi u tom dijelu izvještaja u pogledu potpunog odsustva, ili nejasne identifikacije, jednog ili više elemenata djela ukazuju i na propuste u pregledu i potvrđivanju tih optužnica koji vrše sudije za prethodno saslušanje. Prema zakonima o krivičnom postupku u sve četiri jurisdikcije u BiH, ovaj sudija, prije potvrđivanja optužnice, mora osigurati ne samo da je utvrđena osnovana sumnja, već i da je optužnica propisno sastavljena i da ispunjava sve zakonom predviđene uslove. U slučaju da je optužnica nejasna ili da ne sadrži sve što je potrebno, sudija za prethodno saslušanje može je odbiti ili vratiti tužiocu na doradu.¹³¹

Misija je uočila samo nekoliko predmeta u kojima je sudija za prethodno saslušanje na pravilan način ispunio svoju nadzornu ulogu zatraživši od tužioca da ispravi manjkavu optužnicu. Na primjer, u pomenutom predmetu protiv **Ive Križanca**, činjenični opis optužbi u prvobitnoj optužnici nije uključivao nikakvo pozivanje na blanketni propis koji je optuženi navodno prekršio. Tužilac je u optužnici takođe propustio da navede prenos sredstava koja bi predstavljala nepripadajuću korist.¹³² S obzirom na to da se radi o bitnim obilježjima krivičnog djela zloupotrebe položaja, prema podacima Misije prikupljenim u okviru praćenja rada pravosudnog sektora, sudija za prethodni postupak vratio je optužnicu tužilaštvu na dopunu. Dopunjena verzija optužnice (u kojoj su samo djelimično ispravljani nedostaci na koje je ukazao sud) dostavljena je mjesec dana kasnije i sud ju je potvrdio.¹³³

¹²⁹ Venecijanska komisija, *Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini*, paragraf 57. Za više detalja o sudskom i tužilačkom institucionalnom okviru, vidjeti Poglavlje II u ranijem tekstu.

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ Zakon o krivičnom postupku BiH, čl. 228; Zakon o krivičnom postupku FBiH, čl. 243; Zakon o krivičnom postupku RS, čl. 243; Zakon o krivičnom postupku BD BiH, čl. 228.

¹³² *Ivo Križanac*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 15. aprila 2013. godine, str. 1.

¹³³ *Ivo Križanac*, izmjenjena optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 17. maja 2013. godine.

S druge strane, kao što je već navedeno, u mnogim drugim predmetima, sudije za prethodno saslušanje potvrdile su optužnice sa ozbiljnim nedostacima. U predmetu protiv **Ankice Franković** pred Općinskim sudom u Kiseljaku, optužena Franković teretila se za primanje mita u vezi sa obavljanjem njenih dužnosti referenta u Kantonalnoj službi za zapošljavanje u Kiseljaku, a prema drugoj povezanoj tački optužnice za krivična djela krivotvorenja isprava i prevare.¹³⁴ Sudija za prethodno saslušanje potvrdio je optužnicu, ne primjetivši da je za drugu tačku optužnice nastupila zastara.¹³⁵ Tužilaštvo je kasnije povuklo ovu optužbu,¹³⁶ dok je u odnosu na prvu tačku optužena sklopila sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom.¹³⁷

U jednom od već pomenutih predmeta protiv **Zdravka Krsmanovića** pred Osnovnim sudom u Foči, u jednoj od tačaka optužnice, koja se odnosila na krivotvorenje službene isprave, nedostajao je osnovni element djela s obzirom da u optužnici nije bilo naznačeno o kojem dokumentu se radi.¹³⁸ Iako je sudija za prethodno saslušanje potvrdio optužnicu, tužilaštvo je tokom glavnog pretresa odlučilo da povuče optužbu u odnosu na ovo djelo.¹³⁹ Druga tačka optužnice, kojom se optuženi Krsmanović teretio za zloupotrebu položaja, nije sadržala jasno pozivanje na blanketni propis koji je optuženi navodno prekršio kada je u svojstvu načelnika donio odluku o zapošljavanju 19 radnika.¹⁴⁰ Iako je tužilac pokušao ispraviti ovaj nedostatak izmijenivši optužnicu u toku glavnog pretresa, optuženi je ipak oslobođen od ove optužbe.¹⁴¹

U složenom predmetu protiv **Tomislava Martinovića i dr.** pred Sudom BiH,¹⁴² potvrđena optužnica imala je ozbiljnih manjkavosti s obzirom da su bitna obilježja djela za koja su se optuženi teretili nedostajala u svih 12 tačaka optužnice. Cjelokupno gledano, u činjeničnom opisu pojedinačnih tačaka optužnice nisu bili navedeni službeno svojstvo optuženih, njihov umišljaj, niti je opisan način na koji su počinili djelo.¹⁴³ Optužnica evidentno nije ispunjavala osnovne uslove propisane Zakonom o krivičnom postupku BiH. Neki od najvidljivijih nedostataka ispravljeni su tokom suđenja kada je tužilac sudu dostavio izmijenjenu optužnicu. U toku glavnog pretresa, tužilac je povukao sve optužbe u odnosu na pet od ukupno 11 optuženih – što možda i nije iznenađujuće imajući u vidu da je u optužnici nedostajao činjenični opis bitnih obilježja

¹³⁴ *Ankica Franković*, optužnica Tužilaštva Srednjobosanskog kantona od 1. jula 2016. godine, str. 1-2.

¹³⁵ *Ankica Franković*, rješenje sudije za prethodno saslušanje Opštinskog suda u Kiseljaku od 8. jula 2016. godine.

¹³⁶ *Ankica Franković*, glavni pretres, 26. april 2017. godine.

¹³⁷ *Ankica Franković*, presuda Općinskog suda u Kiseljaku od 26. aprila 2017. godine.

¹³⁸ *Zdravko Krsmanović*, optužnica Okružnog tužilaštva u Trebinju od 20. juna 2013. godine.

¹³⁹ *Zdravko Krsmanović*, glavni pretres, 3. april 2015. godine.

¹⁴⁰ *Zdravko Krsmanović*, optužnica Okružnog tužilaštva u Trebinju od 20. juna 2013. godine, str. 2-5.

¹⁴¹ *Zdravko Krsmanović*, presuda Osnovnog suda u Foči od 26. maja 2015. godine; presuda Okružnog suda u Trebinju od 18. decembra 2015. godine. Za više detalja o slabom radu tužilaštva u ovom predmetu, vidjeti Poglavlje 3.2.2(b) u ranijem tekstu.

¹⁴² Ovaj predmet odnosio se na 11 optuženih koji su se teretili da su, u svojstvu službenih osoba u Hercegovačko-neretvanskom kantonu (HNK), zloupotrijebili svoj položaj u periodu između 1998. i 2006. godine.

¹⁴³ *Tomislav Martinović i dr.*, optužnica Tužilaštva BiH od 13. decembra 2007. godine.

djelâ koja su ove osobe navodno počinile. Sud je u konačnici pravosnažno oslobodio sve osim jednog optuženog koji je osuđen po jednoj tački optužnice.¹⁴⁴

Uzimajući u obzir sve gore navedeno, analiza postupanja sudija za prethodno saslušanje u slučajevima manjkavih optužnica ukazuje na to da sudije često potvrđuju optužnice koje treba odbiti ili vratiti na doradu. Ovo je zabrinjavajuće s obzirom da je nadzorna uloga sudije za prethodno saslušanje od suštinskog značaja kako bi se izbjeglo da optuženi (namjerno ili nenamjerno) budu optuženi za krivično djelo na osnovu slabih dokaza i neadekvatno definisanih optužbi, kao i da bi se osiguralo da se resursi u pravosudnom sistemu ne troše bespotrebno u vođenju dugotrajnih i skupih postupaka za koje postoje veliki izgledi da će biti okončani oslobađajućim presudama.

(b) Nejasno ili nedovoljno obrazloženje u sudskim odlukama

Prema važećim zakonima o krivičnom postupku, presuda treba sadržati uvod, izreku, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku.¹⁴⁵ U obrazloženju, sud „će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo”.¹⁴⁶ U velikom broju predmeta koje je pratila Misija, izrečene presude nisu nikako ili nisu u potpunosti ispunjavale ove uslove.

U pomenutom predmetu protiv **Edhema Bičakčića i Nedžada Brankovića**, presuda je bila neodređena u pogledu osnova po kojem su optuženi oslobođeni od optužbi.¹⁴⁷ U izreci presude, Kantonalni sud u Sarajevu zaključio je da je oslobađajuća presuda izrečena zbog toga što tužilaštvo nije uspjelo dokazati odlučne činjenice u ovom predmetu.¹⁴⁸ U obrazloženju presude dosljedno je pojašnjeno da nisu izvedeni dokazi o umišljaju optuženih da počine djelo, kao i da nije bilo dokaza o sticanju nepripadajuće koristi optuženih.¹⁴⁹ Međutim, na samom kraju obrazloženja, u presudi se ističe da tužilaštvo nije dokazalo postojanje krivičnog djela zloupotrebe položaja.¹⁵⁰ Ovo obrazloženje ne podržava razloge koji su dati za izricanje oslobađajuće presude optuženima. Umjesto

¹⁴⁴ Tomislav Martinović i dr., presuda Suda BiH od 12. juna 2012. godine.

¹⁴⁵ Zakon o krivičnom postupku BiH, čl. 290; Zakon o krivičnom postupku FBiH, čl. 305; Zakon o krivičnom postupku RS, čl. 304; Zakon o krivičnom postupku BD BiH, čl. 290.

¹⁴⁶ Zakon o krivičnom postupku BiH, čl. 290(7); Zakon o krivičnom postupku FBiH, čl. 305(7); Zakon o krivičnom postupku RS, čl. 304(7); Zakon o krivičnom postupku BD BiH, čl. 290(7).

¹⁴⁷ Prema članu 299. ZKP FBiH, sud će izreći presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe u sljedećim slučajevima: (a) ako djelo za koje se optuženi optužuje nije zakonom propisano kao krivično djelo; (b) ako postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost optuženog; (c) ako nije dokazano da je optuženi učinio krivično djelo za koje se optužuje.

¹⁴⁸ Bičakčić i Branković, presuda Kantonalnog suda u Sarajevu od 13. oktobra 2010. godine, str. 1.

¹⁴⁹ Ibid, str. 19-25.

¹⁵⁰ Ibid, str. 26.

toga, ovakvo obrazloženje bi ukazivalo na drugačiji osnov za oslobađanje optuženih od optužbi, odnosno da djelo za koje su se teretili ne predstavlja krivično djelo.

Još jedan problem u ovoj presudi je odsustvo sažetka glavnih argumenata i prigovora koje su strane u postupku iznijele tokom postupka, kako to nalaže ZKP. Ovaj propust ne bi bio toliko značajan da odbrana optuženog Bičakčića u svojoj uvodnoj riječi na glavnom pretresu nije pokrenula pitanje dvostrukog suđenja za istu stvar, kako je to konstatovao drugostepeni sud u svojoj presudi. S obzirom na to da je ovaj prigovor bio osnovan, i da je prvostepeno vijeće propustilo da razmotri ovo pitanje u svojoj presudi, greška je ispravljena tek u fazi žalbenog postupka.¹⁵¹

U drugim presudama, manjkavosti u obrazloženjima ticale su se konkretno načina iznošenja i ocjene dokaza.

U pomenutom predmetu protiv **Edhema Bičakčića i Dragana Čovića**, sud je izveo generalni zaključak da iskazi svjedoka nisu bili u potpunosti pouzdani jer su bili nedosljedni i protivrječni drugim iskazima. Bez propitivanja ispravnosti ovog zaključka, ipak je trebao biti potkrijepljen konkretnim primjerima i analizom iskaza tih svjedoka da bi se osigurala jasnoća obrazloženja. Međutim, u presudi su analizirani iskazi samo nekih od svjedoka, dok to nije slučaj sa iskazima drugih svjedoka.¹⁵²

Na sličan način, u predmetu protiv **Kasima Sarajlića** pred Osnovnim sudom u Zenici, u prvostepenoj presudi ne navodi se sadržaj iskaza svjedoka niti su iskazi svjedoka povezani sa elementima krivičnog djela kako bi se pojasnilo zašto su određene činjenice dokazane, a druge nisu.¹⁵³ Odlučujući po žalbi, Kantonalni sud u Zenici je na osnovu toga da prvostepeni sud nije ponudio potpunu ocjenu iznesenih dokaza ukinuo prvostepenu presudu i naredio ponovno suđenje.¹⁵⁴

U pomenutom predmetu protiv **Tomislava Martinovića i dr.** pred Sudom BiH, u prvostepenoj presudi u osuđujućem dijelu izloženi su dokazi, ali ti dokazi nisu ocijenjeni u skladu sa bitnim obilježjima krivičnog djela zloupotrebe položaja. Zapravo je cijelo obrazloženje koncipirano oko tvrdnji koje su iznosile strane u postupku, bez pozivanja i povezivanja dokaza sa obilježjima djela. Bitna obilježja djela pomenuta su kada je sud zaključio da je optuženi prekoračio granice svojih ovlasti i da je djelovao sa direktnim umišljajem.¹⁵⁵ Vijeće, međutim, prilikom izvođenja ovog zaključka nije na sistematičan način razmotrilo svaki od elemenata djela, niti se pozvalo na dokaze izvedene tokom suđenja. Na primjer, umišljaj je analiziran tek uz puko navođenje da je optuženi imao svijest i volju za počinjenje djela.¹⁵⁶ Međutim, u obrazloženju nije podrobnije objašnjen

¹⁵¹ *Bičakčić i Branković*, presuda Vrhovnog suda FBiH od 21. marta 2012. godine. Za više detalja o ovom predmetu, vidjeti Poglavlje 3.2.1 u ranijem tekstu.

¹⁵² *Bičakčić i Čović*, prvostepena presuda Suda BiH od 8. aprila 2010. godine, str. 59.

¹⁵³ *Kasim Sarajlić*, presuda Općinskog suda u Zenici od 12. maja 2016. godine.

¹⁵⁴ *Kasim Sarajlić*, presuda Općinskog suda u Zenici od 12. maja 2016. godine i presuda Kantonalnog suda u Zenici od 16. augusta 2016. godine.

¹⁵⁵ *Tomislav Martinović i dr.*, presuda Suda BiH od 29. augusta 2011. godine, paragrafi 66-67.

¹⁵⁶ *Ibid*, paragraf 67.

sveobuhvatni pojam umišljaja za ovo krivično djelo, koji obuhvata, na primjer, i to da je optuženi djelovao sa namjerom sticanja koristi.¹⁵⁷ Zaključak o postojanju umišljaja nije potkrijepljen pozivanjem na bilo koji dokaz koji je izveden pred sudom. Sud je, u ovom pogledu, konstatovao da činjenica da je optuženi lično i u dužem vremenskom periodu potpisivao nezakonite odluke dokazuje da je djelovao sa traženim umišljajem.¹⁵⁸ Sud je propustio da pomene i druge elemente djela koji se tiču posljedica izvršenja krivičnog djela, tj. nepripadajuću korist, kao i da ukaže na uzročnu vezu između radnji optuženog i nastupjele posljedice.

Slično prethodno navedenom, u pomenutom predmetu protiv **Abdulkadira Tutnjevića** pred Kantonalnim sudom u Novom Travniku,¹⁵⁹ obrazloženje nije bilo koncipirano tako da su obilježja djela zloupotrebe položaja bila identificirana i razmotrena zasebno. Obrazloženje nije sadržalo listu obilježja djela, niti se pozivalo na dokaze koji bi dokazivali svaki od pojedinačnih elemenata djela. S obzirom da nije razjašnjeno koji dokazi su se odnosili na svaki pojedinačni element krivičnog djela, ova presuda nije ispunila uslove propisane važećim zakonom o krivičnom postupku.

U pomenutom predmetu protiv **Ive Križanac** pred Kantonalnim sudom u Novom Travniku vezano za navodno nezakonito prisvajanje sredstava preduzeća, obrazloženje u prvostepenoj presudi bilo je neadekvatno kako u pogledu ocjene dokaza tako i u pogledu tumačenja zakonskih odredbi koje definišu obilježja terećenog krivičnog djela. Od ukupno 60 strana presude, njih 56 posvećeno je navođenju dokaza koji su izvedeni tokom suđenja, sažecima iskaza saslušanih svjedoka kao i najvažnijim argumentima i prijedlozima strana tokom postupka.¹⁶⁰ Ocjena dokaza koju je proveo sud iznesena je na samo četiri stranice.¹⁶¹ Iako sama dužina, kao takva, nije indikator kvaliteta, treba istaći da sud, u svom obrazloženju, nije ocijenio svaki dokaz zasebno i u međusobnoj vezi sa drugim dokazima, niti je zasebno razmotrio svaki pojedinačni element krivičnog djela.¹⁶²

Ukratko, može se reći da u ovom predmetu sud nije izvršio nezavisnu ocjenu dokaza, već je umjesto toga zauzimajući prilično pasivan stav prihvatio tvrdnje odbrane. Ovakav pristup rezultirao je između ostalog i time da je sud prihvatio pravni argument odbrane prema kojem identifikacija osobe ili subjekta kojem je nanesena šteta kao rezultat inkriminisanog postupanja predstavlja bitno obilježje krivičnog djela zloupotrebe položaja.¹⁶³ Iako je u svojoj presudi naveo da se „[k]rivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja [...] ne može izvršiti ukoliko ne postoji bilo fizička bilo pravna osoba kojoj je nanesena šteta”,¹⁶⁴ sud nije objasnio zašto je tako odlučio niti se pozvao na raniju sudsku

¹⁵⁷ Vidjeti član 220. KZ BiH.

¹⁵⁸ *Tomislav Martinović i dr.*, presuda Suda BiH od 29. augusta 2011. godine, paragraf 67.

¹⁵⁹ *Abdulkadir Tutnjević*, presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku od 5. oktobra 2015. godine.

¹⁶⁰ *Ivo Križanac*, presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku od 20. maja 2014. godine.

¹⁶¹ *Ibid.*, str. 56-60.

¹⁶² *Ibid.*

¹⁶³ *Ibid.*, str. 52.

¹⁶⁴ *Ibid.*, str. 58.

praksu koja bi podržavala takav stav. Pored toga, čini se da ovakvo tumačenje odstupa od zakonske definicije djela kojom se zahtijeva da počinitelj svojim postupanjem pribavi korist za sebe ili za drugu osobu, *ili* nanese štetu drugoj osobi *ili* teže povrijedi prava drugog [naglasak dodan].¹⁶⁵ Drugim riječima, s obzirom da se ovdje radi o mogućim alternativnim a ne kumulativnim rezultatima, teško je razumjeti zakonski osnov za ovakav stav suda. S obzirom da tužilaštvo nije pokrenulo ovo pitanje kao jedan od osnova žalbe, Vrhovni sud FBiH u svojoj odluci nije razjasnio ovo ključno pravno pitanje.¹⁶⁶

Zabrinjavajuće pojave u pogledu nejasnog ili nedosljednog tumačenja materijalnog i procesnog zakona uočene su i u predmetu protiv **Obrena Petrovića** pred Osnovnim sudom u Doboju. Optuženi Petrović se teretio za zloupotrebu položaja u svojstvu načelnika opštine Doboje.¹⁶⁷ U pogledu primjene procesnog zakona, ovaj predmet izaziva posebnu zabrinutost zbog tumačenja vanrednog pravnog lijeka ponavljanja postupka od strane suda. Kao i u mnogim drugim državama u kojima se primjenjuje kontinentalno pravo, domaći zakoni o krivičnom postupku omogućavaju ponavljanje postupka nakon pravosnažne presude samo u određenim vanrednim okolnostima.¹⁶⁸ Jedna takva vanredna okolnost propisana primjenjivim zakonom o krivičnom postupku jeste ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predloženi na glavnom pretresu, a koji mogu dovesti do oslobađanja osobe koja je bila osuđena.¹⁶⁹ U ovom predmetu, optuženi Petrović je inicijalno bio osuđen na osnovu sporazuma o priznanju krivice kojeg je Osnovni sud u Doboju prihvatio u junu 2007. godine.¹⁷⁰ U julu 2012. godine, po zahtjevu odbrane, isti sud dozvolio je ponavljanje postupka na osnovu postojanja novih činjenica.¹⁷¹ Nove činjenice na koje se sud pozvao bile su sadržane u presudi Vrhovnog suda RS u povezanom predmetu protiv **Mirka Stojčinovića i dr.**¹⁷² Dvojica optuženih u ovom predmetu (od kojih je jedan bio zamjenik načelnika opštine Doboje) pravosnažno su oslobođeni u odnosu na iste činjenice za koje je g. Petrović ranije bio osuđen.¹⁷³ Ova oslobađajuća presuda zasnivala se na neobičnom tumačenju elemenata krivičnog djela zloupotrebe položaja.

¹⁶⁵ Prema članu 383. KZ FBiH, zloupotrebu položaja čini “[s]lužbena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog”.

¹⁶⁶ *Ivo Križanac*, presuda Vrhovnog suda FBiH od 7. maja 2015. godine.

¹⁶⁷ *Obren Petrović i dr.*, optužnica Okružnog tužilaštva u Doboju od 5. oktobra 2006. godine.

¹⁶⁸ Zakon o krivičnom postupku BiH, čl. 327; Zakon o krivičnom postupku FBiH, čl. 343; Zakon o krivičnom postupku RS, čl. 343; Zakon o krivičnom postupku BD BiH, čl. 327.

¹⁶⁹ ZKP RS, čl. 343(1)(c).

¹⁷⁰ *Obren Petrović*, presuda Osnovnog suda u Doboju od 19. juna 2007. godine.

¹⁷¹ *Obren Petrović*, rješenje Osnovnog suda u Doboju od 6. jula 2012. godine.

¹⁷² *Mirko Stojčinović i dr.*, presuda Vrhovnog suda RS od 30. novembra 2010. godine.

¹⁷³ Petrović i Stojčinović su zapravo inicijalno bili saoptuženi u istom predmetu. Njihovi predmeti su razdvojeni samo zato jer je Petrović sklopio sporazum o priznanju krivice, dok je u odnosu na Stojčinovića nastavljen glavni pretres.

Iako je pitanje primjene krivičnog zakona u ovom predmetu obrađeno u daljem tekstu, ovdje je ključno pitanje to da je činjenica donošenja oslobađajuće presude u povezanom predmetu (odnosno pravni zaključak) prihvaćena kao nova činjenica u korist ponavljanja postupka protiv već osuđene osobe. Čini se da ovakav pravni stav nije u skladu sa principom pravne sigurnosti i opšteprihvaćenim tumačenjem uslova za odobravanje ovog pravnog lijeka. Prema zvaničnom Komentaru zakona o krivičnom postupku, „nove činjenice i dokazi na kojima se temelji zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka moraju biti novi po svojoj suštini, sadržaju”, što znači da se ovaj prijedlog „ne može [...] podnijeti zbog toga što je sud pogrešno ocijenio dokaze odnosno novog tumačenja ranijih dokaza, ni zbog povrede zakona”.¹⁷⁴ U tom svjetlu, čini se da odluka o ponavljanju postupka u ovom predmetu nije u skladu sa razumnim tumačenjem krivičnog postupka.

Ponovljeni postupak okončan je oslobađajućom presudom za optuženog.¹⁷⁵ Kako je već navedeno u ranijem tekstu u dijelu izvještaja o kapacitetu tužilaca, činjenični opis optužbe za zloupotrebu položaja u dijelu optužnice koji se odnosio na Obrena Petrovića bio je manjkav.¹⁷⁶ Ovo stoga što je s jedne strane u opisu navedeno da se kažnjivo postupanje optuženog sastojalo u iskorištavanju njegovog položaja načelnika opštine Doboju. S druge strane, međutim, inkriminisane radnje ukazivale su na drugi vid izvršenja, odnosno prekoračenje granica njegovih ovlasti s obzirom da radnje za koje se teretio nisu bile u nadležnosti načelnika. Čini se da je obrazloženje prvostepene oslobađajuće presude, iako ne baš veoma jasno, zasnovano na ovom argumentu, tj. da postupanje opisano u optužnici ne odgovara vidu izvršenja radnji za koji se optuženi teretio.¹⁷⁷ Žalbeni sud je, međutim, zauzeo drugačiji i problematičniji stav po ovom pitanju. Odbijajući žalbu tužilaštva, Okružni sud u Doboju je u obrazloženju svoje presude konstatovao da s obzirom da krivično djelo zloupotrebe položaja

„može učiniti samo službeno ili odgovorno lice, ovaj sud smatra da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je stavio van snage raniju osuđujuću presudu i optuženog oslobodio od optužbe usljed nedostatka dokaza jer dokazi koje je u ponovljenom postupku izvela odbrana upućuju na zaključak da optuženi nije bio nadležan za određivanje korisnika subvencije za električnu energiju pa samim tim nije ni imao svojstvo službenog a niti odgovornog lica kada je u pitanju sprovođenje Odluke Vlade Republike Srpske o subvenciji potrošača električne energije iz kategorije domaćinstva”.¹⁷⁸

Ovo obrazloženje je zabrinjavajuće jer se čini da implicira da, prilikom činjenja protivpravnih radnji koje izlaze izvan okvira njegovih ili njenih nadležnosti, osoba prestaje da djeluje u svojstvu službenog ili odgovornog lica. S obzirom da je ovo svojstvo

¹⁷⁴ Vidjeti Komentar ZKP BiH, grupa autora, 2005, str. 817.

¹⁷⁵ *Obren Petrović*, presuda Okružnog suda u Doboju od 31. jula 2017. godine.

¹⁷⁶ Vidjeti dio 3.2.2 u ranijem tekstu.

¹⁷⁷ *Obren Petrović*, presuda Osnovnog suda u Doboju od 14. februara 2017. godine, str. 14: “[D]a bi optuženi mogao iskoristiti svoj službeni položaj na opisani način potrebno je da određivanje korisnika subvencije po osnovu predmetne Odluke o subvenciji potrošača električne energije bude nadležnost načelnika opštine”.

¹⁷⁸ *Obren Petrović*, presuda Okružnog suda u Doboju od 31. jula 2017. godine, str. 4.

suštinski preduslov za izvršenje krivičnog djela zloupotrebe položaja, njegovo odsustvo bi automatski rezultiralo *de facto* isključenjem **čitavog** niza radnji u kojima službeno lice prekoračuje granice svojih ovlasti iz domena kažnjivog postupanja. Takvo tumačenje rezultira stvaranjem prostora za nekažnjivost upravo u odnosu na ona kriminalna postupanja u kojima je zloupotreba javne funkcije posebno ozbiljne prirode. Mora se istaći da je Okružni sud u Doboju svoje tumačenje zasnovao na ranijem stavu koji je Vrhovni sud RS zauzeo u povezanoj predmetu protiv Mirka Stojčinovića i dr. U svojoj odluci, Vrhovni sud je potvrdio da

„... pobijana presuda pravilno utvrđuje da optuženi Mirko Stojčinović, bez obzira što je kao zamjenik načelnika opštine imao svojstvo službenog lica u smislu člana 147. stav (3) KZ RS, nema to svojstvo u konkretnom slučaju, sljedom čega nije ni mogao zloupotrijebiti svoj položaj na opisani način”.¹⁷⁹

Iako ovo tumačenje možda nije identično onom koje je usvojio Okružni sud u Doboju, ipak je zbunjujuće s obzirom na to da se ne pravi razlika između dva različita elementa krivičnog djela zloupotrebe položaja, odnosno s jedne strane svojstva službenog ili odgovornog lica i vida izvršenja djela (tj. iskorištavanjem ili prekoračenjem granica službenog položaja) s druge strane. Dodatna problematična karakteristika sudskih odluka u ovim predmetima jeste to da se niti Osnovni sud u Doboju u obrazloženju odluke o ponavljanju postupka, a ni Vrhovni sud RS u obrazloženju elemenata krivičnog djela zloupotrebe položaja, ne pozivaju na raniju sudsku praksu koja potkrijepljuje ove kontroverzne stavove.

(c) Neujednačena sudska praksa i nepozivanje na raniju sudsku praksu u obrazloženjima

Misija je u velikoj većini predmeta pregledanih u svrhu izrade ovog izvještaja uočila da se sudovi generalno ne pozivaju na raniju sudsku praksu u svojim odlukama. Ovo je zabrinjavajuće imajući u vidu da u funkcionalnim pravosudnim sistemima, sudska praksa ima glavnu ulogu u osiguranju pravne sigurnosti, davanju uputa i potkrijepljivanju datih obrazloženja, kao i jednakosti pred zakonom bez obzira da li je ta sudska praksa formalno pravno obavezujuća u skladu sa pravnom tradicijom određene države. U Njemačkoj, na primjer, sudovi nižeg nivoa se u pravilu pozivaju i slijede sudsku praksu žalbenih sudova, iako nije pravno obavezujuća, dok je na odstupanja od te prakse potrebno ukazati i obrazložiti ih.¹⁸⁰ Stoga se može reći da su sistematsko nepozivanje na raniju sudsku praksu sudova i višeg i nižeg nivoa u BiH, uz nepostojanje vrhovnog suda na državnom nivou koji bi imao ulogu osiguranja dosljednosti u sudskoj praksi,¹⁸¹ glavni faktori koji predstavljaju smetnju pravnoj sigurnosti i jednakosti pred zakonom u BiH, uključujući i u predmetima korupcije. Konkretno govoreći, odsustvo pozivanja na sudsku praksu u sudskim odlukama u predmetima korupcije često ostavlja utisak da se o svakom predmetu odlučuje u vakuumu, bez da je učinjen napor da se pokaže

¹⁷⁹ *Mirko Stojčinović i dr.*, presuda Vrhovnog suda RS od 30. novembra 2010. godine, str. 4.

¹⁸⁰ Vidjeti Ninon Colneric, *Guiding by cases in a legal system without binding precedents: the German example*, Univerzitet Stanford, juni 2013. godine, <https://cgsc.law.stanford.edu/commentaries/7-judge-colneric/>

¹⁸¹ Vidjeti Mišljenje Venecijanske komisije, paragrafi 57. i 65.

kako se u sličnim predmetima postupa na sličan način. U ovakvoj situaciji, mogućnost neujednačenih ishoda u sličnim predmetima je gotovo sasvim izvjesna.

Misija je identificirala i konkretne primjere u kojima je neujednačeno tumačenje zakona rezultiralo drastično različitim ishodima u sličnim predmetima. Jedan takav primjer odnosi se na standard dokazivanja koji sudovi traže u pogledu dokazivanja bitnog obilježja lične koristi ili štete nastale kao posljedica kriminalnog postupanja u osnovnom (tj. nekvalifikovanom) obliku zloupotrebe položaja.¹⁸² Međusobno suprotstavljeni stavovi Kantonalnog suda u Zenici u dva različita predmeta odnosili su se na to da li korist ili šteta treba biti dokazana *in concreto* ili samo *in abstracto*. U drugostepenoj odluci u predmetu protiv **Senke Balorde i dr.** žalbeno vijeće odbilo je žalbu tužilaštva na prvostepenu oslobađajuću presudu. Niži sud je obrazložio svoju oslobađajuću presudu utvrdivši da tužilaštvo nije uspjelo dokazati da je nezakonitim imenovanjem optužene Balorde određenih osoba u upravni odbor javne ustanove ovim licima pribavljena korist.¹⁸³ Tužilaštvo je u žalbi tvrdilo da bi sama činjenica da su ove osobe bile imenovane trebala biti dovoljna u smislu dokazivanja da je pribavljena korist, i shodno tome, da je ispunjen ovaj element krivičnog djela.¹⁸⁴ Žalbeni sud, međutim, konstatovao je da se:

„... imenovanje predmetnih lica u upravni odbor samo po sebi ne može smatrati za pribavljanje drugome koristi. U krivičnom pravu ništa se ne pretpostavlja nego se sve mora dokazati, pa prema tome, ako iz činjenice da su isti imenovani u upravni odbor proizilazi kakva korist za iste, to je moralo biti opisano u optužnici navodeći konkretne činjenice, ko i kakvu i koliku korist (materijalno ili nematerijalno) je pribavio i sve to dokazati a to je upravo što optužba nije opisala niti dokazivala odnosno dokazala.”¹⁸⁵

Ovo stanovište, u kojem se usvaja *in concreto* pojam koristi, u koliziji je sa stanovištem koje je isti ovaj sud izrazio u sličnom predmetu (protiv **Kasima Sarajlića**) u vezi s tim što je direktor javnog preduzeća navodno nezakonito zaposlio pet osoba. U ovom predmetu, prvostepeni sud je izrekao osuđujuću presudu optuženom Sarajliću.¹⁸⁶ Odbrana je pobijala ovu presudu između ostalog po osnovu toga da je sud utvrdio da je postupanjem optuženog nanesena šteta drugim licima dok taj element nije bio naveden u optužnici tužilaštva. U svojoj odluci kojom je odbio žalbu i potvrdio osuđujuću presudu, Kantonalni sud u Zenici konstatovao je da je:

„... sasvim [...] logično da na radna mjesta na koja su primane osobe koje nisu ispunjavale neophodne uslove za zapošljavanje, onemogućena druga lica da budu zaposlena i to ona koja su sve potrebne uslove za određene pozicije- radna

¹⁸² Nekvalifikovani oblik zloupotrebe položaja, kako je propisan članom 383(1) KZ FBiH, zahtijeva da službena ili odgovorna osoba iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračenjem granica svoje službene ovlasti ili neobavljanjem svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog..

¹⁸³ *Senka Balorda i dr.*, presuda Općinskog suda u Zenici od 9. septembra 2016. godine, str. 11-12.

¹⁸⁴ *Senka Balorda i dr.*, presuda Kantonalnog suda u Zenici od 24. februara 2017. godine, str. 2.

¹⁸⁵ *Ibid*, str. 2-3.

¹⁸⁶ *Kasim Sarajlić*, presuda Općinskog suda u Zenici od 12. maja 2016. godine.

mjesta ispunjavale. Svakako da je na navedeni način nastupila šteta za određena lica, odnosno drugim licima je pribavljena određena korist¹⁸⁷

Shodno tome, sud je zaključio da:

„[z]a krivično djelo iz stava 1. člana 383. KZ FBiH nije propisan kao zakonski elemenat da je nekome pribavljena konkretna imovinska korist, odnosno da je za neko lice nastala konkretna imovinska šteta, već je dovoljno da je za nekoga nastala bilo kakva korist, a da su pri tome prava drugih oštećena¹⁸⁸”

U ovoj situaciji, oprečni stavovi koje je isti drugostepeni sud zauzeo u pogledu ključnog pravnog pitanja u dva slična predmeta rezultirali su sa dva suprotna ishoda: oslobađajućom presudom u prvom i osuđujućom u drugom predmetu. Vrijedi istaći da su ove dvije odluke donesene u razmaku od samo nekoliko mjeseci, odnosno prva u februaru i druga u maju 2017. godine. Da se sud u svojim odlukama na odgovarajući način pozvao na raniju sudsku praksu, mogla se spriječiti situacija koja na veoma zoran način ilustruje ugroženost principa jednakosti pred zakonom koja proističe iz nedostatka usklađenosti u tumačenju koruptivnih krivičnih djela.

Još jedan primjer neusklađenog tumačenja zakona odnosi se na stavove koje su zauzeli Apelacioni sud Brčko distrikta BiH i Vrhovni sud RS u postupcima u dva visokoprofilirana predmeta korupcije. Oprečna mišljenja ticala su se dva pravna pitanja: da li je kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja moguće izvršiti u formi pokušaja, dok se drugo pitanje odnosilo na granice u pogledu ovlasti suda da izmjeni činjenični opis optužbi sadržanih u optužnici i pravnu kvalifikaciju djela koje je predložilo tužilaštvo.

U predmetu pred Osnovnim sudom Brčko distrikta BiH, optuženi **Miodrag Trifković** teretio se da je u svojstvu direktora Poreske uprave Brčko distrikta BiH nezakonito umanjio poreski dug privatnog preduzeća.¹⁸⁹ S obzirom da je nepripadajuća korist koju je ovo preduzeće navodno pribavilo iznosila skoro 100.000 BAM, optuženi Trifković se inicijalno teretio za kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja u skladu sa Krivičnim zakonom Brčko distrikta BiH.¹⁹⁰ U toku glavnog pretresa, međutim, tužilaštvo je izmijenilo optužnicu promijenivši način izvršenja djela iz dovršenog u pokušaj krivičnog djela zloupotrebe položaja.¹⁹¹ Tužilaštvo je ovakvu odluku donijelo zbog poteškoća s kojima se susrelo u toku glavnog pretresa u kvantificiranju koristi. Prvostepeno vijeće Osnovnog suda Brčko distrikta BiH prihvatilo je izmijenjenu optužnicu i osudilo optuženog Trifkovića po optužbi za kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja u pokušaju.¹⁹² Apelacioni sud Brčko distrikta BiH je, međutim, ukinuo prvostepenu

¹⁸⁷ *Kasim Sarajlić*, presuda Kantonalnog suda u Zenici od 30. maja 2017. godine, str. 5-6.

¹⁸⁸ *Ibid*, str. 6.

¹⁸⁹ *Miodrag Trifković*, optužnica Tužilaštva Brčko distrikta BiH od 28. decembra 2012. godine.

¹⁹⁰ KZ BD, čl. 377(3) propisuje strožiju kaznu (u poređenju sa osnovnim oblikom djela) u slučaju da imovinska korist koja proističe iz postupanja počinioca prelazi 50.000 BAM.

¹⁹¹ *Miodrag Trifković*, izmjenjena optužnica Tužilaštva Brčko distrikta BiH od 22. januara 2014. godine.

¹⁹² *Miodrag Trifković*, presuda Osnovnog suda Brčko distrikta BiH od 18. februara 2014. godine.

presudu i oslobodio optuženog po ovoj tački optužnice.¹⁹³ U obrazloženju presude Sud je pojasnio, u jednoj rečenici i bez pozivanja na raniju sudsku praksu, da je pokušaj zloupotrebe položaja moguć samo u osnovnom obliku ovog krivičnog djela, tj. u onom obliku koji ne predviđa konkretnu kvantifikaciju koristi nego samo pominje bilo kakvu korist ili štetu koja je nastala kao rezultat kažnjivog postupanja.¹⁹⁴ Stoga, mišljenje Apelacionog suda da pokušaj da se počini kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja nije moguć bio je jedan od osnova po kojem je optuženi oslobođen od krivice. U ovom pogledu, treba istaći da iako prema zakonu o krivičnom postupku pravna kvalifikacija djela koju je predložilo tužilaštvo nije obavezujuća za sud, žalbeni sud je propustio da u svojoj odluci razmotri mogućnost da kvalifikaciju koju je usvojio prvostepeni sud u svojoj osuđujućoj presudi promijeni u onu koju bi, u principu, žalbeni sud smatrao dozvoljenom, odnosno u pokušaj da se počini osnovni oblik zloupotrebe položaja.

Pravni stavovi koje je Apelacioni sud Brčko distrikta BiH zauzeo u ovom predmetu u koliziji su sa stavovima Vrhovnog suda RS u predmetu protiv **Sretena Telebaka i dr.** Prvooptuženi Telebak se teretio (zajedno sa još trinaest saoptuženih) da je u svojstvu generalnog direktora preduzeća Željeznice Republike Srpske u Doboju, nezakonito i po nižoj cijeni prodao imovinu preduzeća drugim firmama.¹⁹⁵ S obzirom na to da je navodna korist pribavljena ovim preduzećima prelazila iznos od 1 miliona BAM, optuženi se teretio za kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja prema Krivičnom zakonu Republike Srpske.¹⁹⁶ Iz dokaza koji su izvedeni tokom glavnog pretresa pred Okružnim sudom u Banjaluci, proizašlo je da se korist koja je navodno bila rezultat kažnjivog postupanja optuženog nije materijalizovala jer je ugovor, koji je bio osnov za prodaju predmetne imovine, raskinut prije nego što je kupac ostvario korist. Prepoznavši ovu činjenicu, prvostepeni sud je u svojoj presudi promijenio činjenični opis i pravnu kvalifikaciju optužbe protiv optuženog Telebaka iz dovršenog u pokušaj kvalifikovanog oblika zloupotrebe položaja, i shodno tome, osudio optuženog po ovoj optužbi.¹⁹⁷

Prilikom potvrđivanja prvostepene presude, Vrhovni sud RS uopšte nije razmotrio pitanje da li se kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja može počinuti u formi pokušaja. Iako je tačno da odbrana nije konkretno pokrenula ovo pitanje u svojoj žalbi, mora se istaći da zakon o krivičnom postupku obavezuje apelacioni sud da presudu ukine *po službenoj dužnosti* u slučaju povrede krivičnog zakona na štetu optuženog.¹⁹⁸ Stoga, mora se pretpostaviti da je stav Vrhovnog suda RS o ovom pitanju suprotan onom koji je zauzeo Apelacioni sud Brčko distrikta BiH, o čemu je bilo riječi u ranijem tekstu. Vrhovni sud je, s druge strane, direktno razmotrio tvrdnju odbrane da je izmjenom

¹⁹³ Miodrag Trifković, presuda Apelacionog suda Brčko distrikta BiH od 23. aprila 2015. godine. Optuženi Trifković je osuđen po zasebnoj dodatnoj tački optužnice kojom se takođe teretio za zloupotrebu položaja.

¹⁹⁴ *Ibid.*, str. 14: "...zbog pravne prirode kaznenog djela iz članka 377. stavak 3. (kvalificirani oblik) njegov pokušaj nije moguć, nego se eventualno u konkretnom slučaju moglo govoriti o pokušaju osnovnog oblika tog kaznenog djela iz članka 377. stavak 1. Kaznenog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine."

¹⁹⁵ *Sreten Telebak i dr.*, optužnica Specijalnog tužilaštva RS od 13. juna 2008. godine.

¹⁹⁶ KZ RS, čl. 347.4.

¹⁹⁷ *Sreten Telebak i dr.*, presuda Okružnog suda u Banjaluci od 1. jula 2010. godine, str. 43, 48.

¹⁹⁸ ZKP RS, čl. 320.

činjeničnog opisa i pravne kvalifikacije optužbe iz dovršenog u pokušaj izvršenja djela, prvostepeni sud povrijedio načelo vezanosti presude za optužbu.¹⁹⁹ Vrhovni sud je odbio ovaj prigovor uz obrazloženje da:

„... nema prekoračenja optužbe kada sud mijenja činjenični opis optužnice prilagođavajući ga utvrđenom činjeničnom stanju. Ovo iz razloga što optužba nije prekoračena ako se dopuna ili izmjena opisa djela iz optužnice odnosi na nebitne činjenice ili na bitne činjenice genusno istog ali lakšeg krivičnog djela od onog iz optužnice”.²⁰⁰

Bez obzira na to da li je ovaj zaključak ispravan ili ne, mora se istaći kako se Vrhovni sud ne poziva na relevantnu sudsku praksu koja bi potkrijepila ovakav zaključak. U svakom slučaju, teško je pomiriti tolerantan stav koji je u pogledu primjene ovog načela zauzeo Vrhovni sud RS sa pristupom Apelacionog suda Brčko distrikta BiH u gore navedenom predmetu.

U zaključku, stavovi i pristupi koje su u ova dva predmeta zauzeli viši sudovi u Brčko distriktu i Republici Srpskoj čine se dijametralno različitim i u konačnici su doveli do suprotnih ishoda (oslobađajuća presuda u prvom, osuđujuća u drugom predmetu). Takve situacije ozbiljno ugrožavaju načela jednakosti pred zakonom i pravne sigurnosti u BiH.

(d) Neadekvatno sudsko odmjerenje kazne

U brojnim praćenim predmetima koji su okončani osuđujućom presudom, Misija je uočila da su izrečene kazne bile prilično blage. U pojedinim složenim i teškim predmetima korupcije, sudije su izrekle kazne ispod zakonski propisanog minimuma bez odgovarajućeg obrazloženja.²⁰¹ Prema domaćim krivičnim zakonima, sud može izreći kaznu ispod te granice samo kada je ta mogućnost izričito propisana zakonom ili kada sudije utvrde postojanje osobito olakšavajućih okolnosti.²⁰²

U predmetu protiv **Tihomira Gligorića** pred Okružnim sudom u Banjaluci, optuženi Gligorić je osuđen u prvom stepenu na kaznu zatvora od jedne godine za krivično djelo nesavjesnog rada u službi. Prema KZ RS, za ovo djelo je zapriječena kazna zatvora od jedne do osam godina.²⁰³ Iako je utvrđeni iznos štete nanesene javnom budžetu postupanjem optuženog bio prilično velik (oko 265.000 BAM), prvostepeni sud je

¹⁹⁹ Poštivanje ovog načela koje je propisano u svim zakonima o krivičnom postupku koji su u primjeni u BiH (vidjeti ZKP RS, čl. 294) vezano je za zaštitu prava optuženog, posebno prava na jednakost u postupanju prema EKLJP (vidjeti *Drassich protiv Italije*)

²⁰⁰ *Sreten Telebak i dr.*, presuda Vrhovnog suda RS od 28. aprila 2011. godine, str. 11.

²⁰¹ U ovom pogledu, bitno je istaći da prema krivičnim zakonima BiH (čl. 42a) i FBiH (čl. 43a), kazna zatvora do 12 mjeseci će se na zahtjev osuđenog automatski zamijeniti novčanom kaznom (koja odgovara iznosu od 100 konvertibilnih maraka po svakom danu izrečene kazne zatvora). U Brčko distriktu BiH (čl. 43a), kazna zatvora do 12 mjeseci će se zamijeniti novčanom kaznom u istom omjeru po svakom danu izrečene kazne zatvora. U Republici Srpskoj, usvajanjem novog Krivičnog zakonika u julu 2017. godine, isključena je mogućnost zamjene kazne zatvora sa novčanom kaznom.

²⁰² Krivični zakon BiH, čl. 49; Krivični zakon FBiH, čl. 50; Krivični zakon RS, čl. 38; Krivični zakon BDBiH, čl. 50.

²⁰³ Krivični zakon RS, čl. 354.

izrekao minimalnu zapriječenu kaznu jer je utvrdio postojanje olakšavajućih okolnosti na strani optuženog, odnosno da je porodičan, da ima djecu, da nije osuđivan, kao i protek vremena od učinjenja krivičnog djela do izricanja kazne.²⁰⁴ Ovo su faktori koje različiti sudovi širom BiH pominju skoro po pravilu kao olakšavajuće okolnosti.²⁰⁵

Vrhovni sud RS, međutim, utvrdio je da je kazna koju je izrekao prvostepeni sud prestroga, i u žalbenoj fazi je umanjio kaznu optuženom Gligoriću osudivši ga na kaznu zatvora od šest mjeseci. U obrazloženju svoje odluke, Vrhovni sud je konstatovao da se u odsustvu otežavajućih okolnosti, gore navedene olakšavajuće okolnosti, razmotrene kumulativno, mogu okvalifikovati kao osobito olakšavajuće okolnosti koje opravdavaju izricanje kazne ispod zakonski propisanog minimuma.²⁰⁶ Ova sudska praksa uočena je i u drugim kategorijama predmeta (ratnim zločinima, na primjer)²⁰⁷ i čini se da je prilično česta.²⁰⁸ Teško je, međutim, pomiriti ovo tumačenje sa slovom i duhom zakona i sa prevladavajućim mišljenjem sudija prema kojem osobito olakšavajuće okolnosti moraju biti posebne prirode (to jest, različite od drugih uobičajenijih okolnosti) u smislu da njihovo postojanje mora u znatnoj mjeri smanjiti opasnost djela i krivicu učinioca.²⁰⁹

Usko povezan sa problemom neprikladno blage kaznene politike je i neuspjeh sistema da osigura dosljednost i proporcionalnost u kaznenoj politici koja se primjenjuje u predmetima korupcije u cijeloj BiH. Ovo znači, na primjer, da su kazne izrečene u složenim i teškim predmetima korupcije često skoro jednake kaznama odmjerenim u manje složenim predmetima administrativne korupcije. Predmeti protiv **Veroljuba Janjičića** (direktor preduzeća Bobar osiguranje) i **Darka Jeremića** (predsjednik Upravnog odbora preduzeća Bobar osiguranje) pred Osnovnim sudom u Bijeljini odnosili su se na finansijski kolaps Bobar Banke u Republici Srpskoj. Dvojica optuženih su potpisali sporazume o priznaju krivice sa tužilaštvom i osuđeni su na

²⁰⁴ Tihomir Gligorić, presuda Okružnog suda u Banjaluci od 19. septembra 2016. godine.

²⁰⁵ Misija OSCE-a u BiH, *Postizanje pravde za žrtve seksualnog nasilja u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini: napredak ostvaren pred sudovima u BiH od 2014. do 2016. godine*, str. 63-67, <http://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/324331?download=true>

²⁰⁶ Tihomir Gligorić, presuda Vrhovnog suda RS od 26. januara 2017. godine, str. 6.

²⁰⁷ Misija OSCE-a u BiH, *Postizanje pravde za žrtve seksualnog nasilja u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini: napredak ostvaren pred sudovima u BiH od 2014. do 2016. godine*, str. 63-67, <http://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/324331?download=true>

²⁰⁸ Mehmed Topčagić, Osnovni sud Brčko distrikta BiH; Sreten Telebak i dr., Okružni sud u Banjaluci; Stevo Savić, Osnovni sud u Zvorniku.

²⁰⁹ Vidjeti Komentar KZ BiH, str. 280, gdje je pojašnjeno da "... sud može ublažiti kaznu uvijek kada procijeni da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. Pri tome dolaze u obzir sve okolnosti koje se uzimaju kao olakšavajuće kod redovnog odmjerenja kazne (čl. 41), ali pod uslovom da one imaju karakter osobito olakšavajućih okolnosti, što znači da se radi o takvim olakšavajućim okolnostima koje u znatnoj mjeri smanjuju opasnost djela i krivice učinioca. Ovdje zakon sudu daje ovlaštenje da na osnovu ukupne ocjene svih okolnosti pod kojima je djelo učinjeno ocijeni da li će koristiti mogućnost ublažavanja. Riječ je o izuzetnim ovlaštenjima koje naši sudovi veoma često koriste, a prema nekim i zloupotrebljavaju, jer je time u stvari izuzetak pretvoren u pravilo. Tako se u stvari ublažavanje kazne u praksi tretira kao redovno odmjerenje kazne, pa su sudovi skloni ponekad i da ne navode i ne obrazlažu osobito olakšavajuće okolnosti, što je bitna povreda odredaba krivičnog postupka i razlog za ukidanje presude".

kazne zatvora od po šest mjeseci, dok je šteta oštećenim stranama procijenjena na oko 8 miliona BAM.²¹⁰

Ova kazna čini se veoma blagom u apsolutnom smislu, pogotovo ako se uporedi sa kaznom zatvora od dvije i po godine i novčanom kaznom od po 18.000 BAM koja je po prihvatanju sporazuma o priznanju krivice izrečena **Mersedu Šerifoviću i Suadu Čamdžiću** u predmetima pred Kantonalnim sudom u Tuzli.²¹¹ Optuženi Šerifović i Čamdžić osuđeni su da su kao posrednici ministru poljoprivrede FBiH predavali iznudeni mito od poljoprivrednih proizvođača u ukupnom iznosu od oko 800.000 BAM.²¹² Na suprotnom kraju spektra u smislu težine postupanja nalazi se predmet protiv **Reše Šarića** pred Općinskim sudom u Zenici. Optuženi Šarić je osuđen po sklopljenom sporazumu o priznanju krivice nakon što je pokušao podmititi direktora Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje sa 500 EUR kako bi ubrzao postupak odlučivanja o njegovom zahtjevu za penzionisanje. Za ovo, optuženom Šariću je izrečena uslovna osuda kojom mu se određuje kazna zatvora od osam mjeseci koja neće biti izvršena ako u roku od jedne godine ne učini novo krivično djelo.²¹³

Upadljiva neujednačenost između kazni izrečenih u ovim predmetima negativno utiče ne samo na odvratajući efekat krivičnog prava, već i na princip jednakosti pred zakonom, a narušava se i povjerenje građana u vladavinu zakona. Misija, u ovom pogledu, ističe da su domaće institucije u Strategiji za borbu protiv korupcije 2015-2019 na državnom nivou već prepoznale probleme koje uzrokuje neadekvatna i preblaga kaznena politika u predmetima korupcije.²¹⁴

U tom pogledu, Misija ističe da je prema Strategiji, VSTV BiH, zajedno sa centrima za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH i RS, zadužen da preduzme mjere kako bi se osiguralo efikasnije odvratanje od koruptivnih djela kroz usvajanje ujednačene i strože kaznene politike u cjelokupnom pravosudnom sistemu BiH.²¹⁵ Nalazi Misije izloženi u ovom izvještaju potcrtavaju potrebu za preduzimanjem ovih mjera.

²¹⁰ *Darko Jeremić*, presuda Osnovnog suda u Bijeljini od 25. novembra 2016. godine; *Veroljub Janjičić*, presuda Osnovnog suda u Bijeljini od 16. marta 2017. godine.

²¹¹ *Mersed Šerifović*, presuda Kantonalnog suda u Tuzli od 1. aprila 2016. godine; *Suad Čamdžić*, presuda Kantonalnog suda u Tuzli od 8. aprila 2016. godine.

²¹² *Mersed Šerifović*, presuda Kantonalnog suda u Tuzli od 1. aprila 2016. godine, str. 1-6; *Suad Čamdžić*, presuda Kantonalnog suda u Tuzli od 8. aprila 2016. godine, str. 1-6.

²¹³ *Rešo Šarić*, presuda Općinskog suda u Zenici od 21. juna 2017. godine.

²¹⁴ Bosna i Hercegovina, Strategija za borbu protiv korupcije 2015-2019, Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK), decembar 2014. godine, str. 32-33.

²¹⁵ Vidjeti dopis VSTV BiH od 6. septembra 2016. godine.

POGLAVLJE IV –

PREPORUKE

Kako je navedeno na početku ovog izvještaja, preporuke sadržane u ovom izvještaju zasnovane su na nalazima koji su rezultat praćenja rada pravosudnog sektora u većem broju predmeta korupcije. Ova procjena ne teži ka tome da predstavlja iscrpnu sliku svakog pojedinačnog pitanja ili problema od značaja za procesuiranje predmeta korupcije u BiH. Međutim, ova procjena je jasno ukazala na postojanje određenih strukturalnih problema. Preporuke navedene u daljem tekstu tretiraju ove probleme. U svom završnom izvještaju krajem 2018. godine, projekat ARC će analizirati primjenu ovih preporuka i ostvareni napredak, te dodatno istražiti pitanja koja utiču na odgovor pravosuđa na korupciju.

Izvršnim i zakonodavnim tijelima BiH, FBiH, RS i Brčko distrikta BiH

1. Materijalni i procesni krivični zakoni relevantni za procesuiranje predmeta korupcije trebaju biti usklađeni u svim jurisdikcijama u BiH. Politička tijela na državnom i entitetskom nivou trebaju se obavezati na usklađivanje zakonskog okvira u sklopu svojih nastojanja usmjerenih na borbu protiv korupcije (vidjeti dio 2.1 i 2.2).
2. U tom pogledu, prioritet u kratkoročnom periodu treba biti usvajanje ujednačenih izmjena i dopuna četiri zakona o krivičnom postupku u skladu sa uslovima predviđenim u Odluci Ustavnog suda BiH iz juna 2017. godine. U izmjenama i dopunama potrebno je ostvariti pravičnu ravnotežu između prava pojedinaca priznatih međunarodnim instrumentima iz oblasti zaštite ljudskih prava i potrebe da se osigura efikasno krivično gonjenje korupcije i drugih teških krivičnih djela (vidjeti dio 2.2).
3. S ciljem usmjeravanja procesa usklađivanja zakonodavstva u srednjoročnom periodu, Ministarstvo pravde BiH treba, zajedno sa ministarstvima pravde u entitetima, razmotriti ponovno uspostavljanje stalnog tima eksperata (po ugledu na nekadašnji Tim za praćenje i ocjenu primjene krivičnog zakonodavstva (CCIAT)) koji bi imao mandat za pripremu usklađenih izmjena i dopuna krivičnih i zakona o krivičnom postupku na svim nivoima vlasti u BiH (vidjeti dio 2.1).

Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH

1. S ciljem stimuliranja procesuiranja predmeta visoke korupcije, VSTV BiH treba razmotriti usvajanje kriterija koji na adekvatan način prave razliku između predmeta visoke i sitne ili administrativne korupcije u pogledu izračunavanja „orijentacione norme“, odnosno broja predmeta koje bi svaki pojedinačni sudija ili tužilac trebao završiti (vidjeti dio 3.1).

2. S ciljem usklađivanja tumačenja zakona koji se odnose na koruptivna krivična djela omogućavanjem uvida u postojeću praksu u sudskim odlukama, VSTV BiH treba osigurati da se relevantna sudska praksa na sistematičan način prikuplja i dostavlja svim relevantnim sudovima u odgovarajućoj jurisdikciji. U tom pogledu, potrebno je izraditi konkretne smjernice koje će služiti kao osnov za pripremu i prikupljanje sažetaka predmeta u kojima će biti izložena suština relevantnog pravnog pitanja razmotrenog u svakoj pojedinačnoj odluci (vidjeti dio 3.2.3.c).
3. VSTV BiH i tijela izvršne vlasti trebaju ojačati kapacitete tužilaštava i agencija za provođenje zakona, sa posebnim fokusom na istrage finansijskih aspekata korupcije. Tužilaštvo, posebno, treba u toku istrage imati pristup i koristiti kontinuiranu podršku finansijskih forenzičara i drugih finansijskih eksperata. Takođe je potrebno unaprijediti raspoloživost i kvalitet sudskih finansijskih vještaka (vidjeti dio 3.2.2.b).
4. VSTV BiH treba izraditi konkretne smjernice i edukativne materijale za izradu optužnica u predmetima korupcije.

Tužilaštvima na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH

1. Postupak za pokretanje i odlučivanje o sukobu nadležnosti između Tužilaštva BiH, tužilaštava u entitetima i Tužilaštva Brčko distrikta BiH treba biti razjašnjen kroz sudsko tumačenje, ili izmjenama zakona ako se za tim ukaže potreba (vidjeti dio 3.2.1).
2. Tužioci trebaju poboljšati kvalitet optužnica u predmetima korupcije. Optužnice trebaju biti strukturirane tako da je jasno na koji element (činjenični ili subjektivni) se odnosi konkretna činjenica. U tom pogledu, tužioci trebaju razmotriti izmjenu načina predstavljanja činjeničnog opisa optužbi u optužnicama s ciljem njihove veće jasnoće i razumljivosti. Glavni tužioci trebaju vršiti odgovarajući nadzor u procesu izrade i finaliziranja optužnica u predmetima korupcije (vidjeti dio 3.2.2.a).
3. S ciljem unapređenja procesa prikupljanja dokaza u predmetima korupcije, potrebno je razviti konkretne smjernice u pogledu utvrđivanja finansijskih aspekata krivičnih djela, krivičnog umišljaja optuženih, postojanja zajedničke namjere među različitim učiniocima i korištenja činjeničnih okolnosti za dokazivanje ovih elemenata (vidjeti dio 3.2.2.b).

Sudovima na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH i panelima za ujednačavanje sudske prakse u BiH

1. Postupak za pokretanje i odlučivanje o sukobima nadležnosti između Suda BiH i sudova u entitetima i između sudova u različitim entitetima treba biti dodatno pojašnjen kroz sudsko tumačenje (vidjeti dio 3.2.1).
2. Sudije u preliminarnoj fazi postupka trebaju osigurati da optužnice koje ne ispunjavaju neophodne zakonske uslove ne budu potvrđene. (vidjeti dio 3.2.3.a).

3. Sudije trebaju kvalitetnije obrazlagati svoje odluke u predmetima korupcije. U obrazloženju se, posebno, treba razmotriti svaki pojedinačni element djela zasebno i ocijeniti dokaze povezujući ih sa relevantnim obilježjem djela. Takođe, sudije i u prvom i drugom stepenu se trebaju pozivati na relevantnu sudsku praksu s ciljem unaprijeđenja dosljednosti i sigurnosti u primjeni zakona (vidjeti dio 3.2.3.b i dio 3.2.3.c).
4. Nedosljednosti u primjeni materijalnih ili procesnih krivičnih odredbi od značaja za procesuiranje predmeta korupcije trebaju biti identificirane i riješene s ciljem unaprijeđenja jasnoće i predvidljivosti zakona.²¹⁶ U odsustvu vrhovnog suda BiH (čije osnivanje je očigledno politički osjetljivo, ali je pravno neophodno), zadatak usklađivanja sudske prakse u cijeloj državi trebaju obavljati paneli za ujednačavanje sudske prakse. Paneli, posebno, trebaju na sistematičan način razmatrati konkretne izazove koje postavljaju predmeti korupcije u pogledu primjene i tumačenja krivičnog i procesnog zakona (vidjeti dio 3.2.3.c).
5. Sudovi u cijeloj BiH trebaju usvojiti usklađenu kaznenu politiku u predmetima visoke korupcije, koja bi na odgovarajući način uzela u obzir težinu počinjenog krivičnog djela i osigurala odvratajuću funkciju krivičnopravne sankcije (vidjeti dio 3.2.3.d).

²¹⁶ Iako bi odredbe koje je potrebno razjasniti u konačnici trebali identificirati sudovi, pojedina problematična pitanja identificirana su u ovom izvještaju, kao na primjer: granice u pogledu ovlasti suda da izmjeni činjenični opis optužbi sadržanih u optužnici i pravnu kvalifikaciju djela koju je predložilo tužilaštvo; da li je korist ili štetu kao element krivičnog djela zloupotrebe položaja potrebno dokazivati *in concreto* ili samo *in abstracto*; da li je kvalifikovani oblik zloupotrebe položaja moguće počinuti u formi pokušaja; koje su to u principu relevantne činjenične okolnosti za dokazivanje umišljaja u koruptivnim krivičnim djelima; priroda osobito olakšavajućih okolnosti.

ANEKS A

SAŽETAK OKONČANIH PREDMETA KORUPCIJE ANALIZIRANIH U OVOM IZVJEŠTAJU

Sud BiH

1. *Edhem Bičakčić i Dragan Čović* – Visoka korupcija

Optužnicom iz aprila 2009. godine, optuženi Edhem Bičakčić i Dragan Čović teretili su se da su u periodu od 1999. do 2000. godine, djelujući u svojstvu premijera Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) (optuženi Bičakčić) i zamjenika premijera Vlade FBiH i ministra finansija (optuženi Čović), zloupotrijebili svoj položaj tako što su odobrili dodjelu sredstava iz budžeta FBiH za 1999. i 2000. godinu za rješavanje stambenih pitanja djelatnika u tijelima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti BiH i FBiH, čime su navodno pribavili drugom korist u iznosu od 3.671.398,76 BAM, nanijevši štetu budžetu FBiH u istom iznosu. Korisnici ovih sredstava bili su političari iz FBiH, diplomate, direktori javnih preduzeća, bivši vojni generali, sudije, tužioc i drugi. U aprilu 2010. godine, Sud BiH oslobodio je u prvom stepenu optužene Bičakčića i Čovića od optužbi. U januaru 2011. godine, apelaciono vijeće Suda BiH potvrdilo je oslobađajuću presudu.

2. *Tomislav Martinović i dr.* – Visoka korupcija

Optužnicom iz decembra 2007. godine, Tomislav Martinović i još deset saoptuženih teretili su se po 12 tačaka optužnice da su u periodu između 1998. i 2006. godine, djelujući u različitim svojstvima službenih osoba u Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona (HNK) i Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP HNK), zloupotrijebili svoj položaj tako što su djelovali protivno relevantnim propisima, između ostalog prilikom doniranja starih policijskih vozila i kupovine novih vozila, angažovanja privatne firme za osiguranje objekata Vlade HNK, ministarstava i drugih organa kantonalne uprave kojoj je u periodu od četiri godine isplaćeno oko 1,3 miliona BAM, i nastavljanja plaćanja plata i doprinosa uposlenicima MUP HNK koji su bili višak i čija su radna mjesta bila ukinuta. U augustu 2011. godine, Sud BiH je u prvom stepenu oglosio optuženog Dragana Mandića krivim po jednoj tački optužnice i osudio ga na kaznu zatvora od jedne godine, dok su ostali optuženi oslobođeni od krivice. U svojoj presudi, prvostepeno vijeće Suda BiH odbilo je pojedine optužbe protiv optuženih Dragana Brkića, Tomislava Martinovića i Srećka Glibića. U junu 2012. godine, apelaciono vijeće Suda BiH preinačilo je prvostepenu osuđujuću presudu u odnosu na optuženog Mandića i povećalo mu kaznu na tri godine zatvora. Pored toga, apelaciono vijeće je ukinulo prvostepenu oslobađajuću presudu u

odnosu na jednu tačku optužnice kojom su se optuženi Martinović i Glibić teretili za nastavak isplata plata i doprinosa uposlenicima koji su bili višak, određivši održavanje pretresa pred drugostepenim vijećem. U decembru 2012. godine, nakon održanog pretresa pred drugostepenim vijećem, optuženi Martinović i Glibić oslobođeni su od krivice po optužbi za zloupotrebu položaja.

3. *Stipe Prlić i dr.* (Gibraltar) – Visoka korupcija

Optužnicom iz maja 2015. godine, optuženi Stipe Prlić, Zoran Bakula i Neven Kulenović teretili su se da su u periodu od 2007. do 2008. godine, djelujući u svojstvu direktora, predsjednika Uprave Javnog preduzeća *Hrvatske Telekomunikacije d.o.o.* Mostar (optuženi Prlić), člana Uprave Javnog preduzeća *Hrvatske Telekomunikacije d.o.o.* Mostar (optuženi Bakula) i vlasnika privatnog preduzeća *SV-RSA d.o.o.* Sarajevo (optuženi Kulenović), zloupotrijebili svoj položaj i počinili krivično djelo primanja mita (Prlić and Bakula) djelujući protivno relevantnim propisima prilikom dodjele ugovora za izradu „Integrirane strategije planiranja i zakupa medija prema ciljnim skupinama JP HT d.o.o. Mostar, te planiranje i zakup medija u BiH” vrijednog 4.450.000 BAM preduzeću *SV-RSA d.o.o.* Sarajevo u vlasništvu optuženog Kulenovića (koji se teretio za davanje mita). U novembru 2016. godine, Sud BiH je u prvom stepenu oslobodio svu trojicu optuženih od krivice. U maju 2017. godine, apelaciono vijeće Suda BiH odbacilo je žalbu tužilaštva kao neblagovremenu. Nakon toga, Sud BiH donio je rješenje kojim je prvostepena presuda izrečena u ovom predmetu u novembru 2016. godine postala pravosnažna.

4. *Nikola Šego i dr.* – Korupcija srednjeg nivoa

Tužilaštvo BiH je optužnicom iz januara 2010. godine teretilo sedam službenika Ministarstva komunikacija i prometa BiH, uključujući Nikolu Šegu, Mirka Šekaru, Enisa Ajkunića i još četvoricu saoptuženih, za zloupotrebu položaja. Tužilaštvo je povuklo optužbe u odnosu na četvoricu optuženih. U decembru 2011. godine, tužilaštvo je izmijenilo optužnicu tereteći trojicu preostalih optuženih Šegu, Šekaru i Ajkunića da su u 2006. godini, protivno relevantnim propisima, odlučili o raspodjeli međunarodnih dozvola za prevoz tereta, tzv. CEMT (Evropska konferencija ministara saobraćaja) dozvola cestovnim prevoznicima u BiH. U junu 2012. godine, Sud BiH je oglosio optužene krivim za zloupotrebu položaja i osudio ih na kaznu od po dvije godine zatvora. U junu 2013. godine, apelaciono vijeće Suda BiH preinačilo je prvostepenu presudu i povećalo kazne optuženima na po tri godine zatvora. Nakon dvije odluke Ustavnog suda BiH, jedne iz oktobra 2014. i druge iz januara 2016. godine, u kojima je Ustavni sud utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana 6(1) EKLJP i shodno tome ukinuo dvije drugostepene presude Suda BiH, u novembru 2016. godine apelaciono vijeće Suda BiH oslobodilo je svu trojicu optuženih od krivice. U februaru 2017. godine, trećestepeno vijeće Suda BiH potvrdilo je oslobađajuću presudu.

5. *Mujo Smajlović* – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Mujo Smajlović teretio se optužnicom iz oktobra 2015. godine da je u periodu od 2012. do 2015. godine, u svojstvu istražitelja Tužilaštva BiH, zloupotrijebio svoj položaj tako što je zahtijevao i primio mito od nekoliko osoba, osumnjičenih u predmetima koje je istraživalo Tužilaštvo BiH, u iznosu od oko 20.000 BAM. U januaru 2017. godine, Sud BiH je u prvom stepenu osudio optuženog Smajlovića na kaznu zatvora od dvije i po godine, uz oduzimanje imovinske koristi u iznosu od oko 20.000 BAM i zabranu obavljanja službenih dužnosti u trajanju od pet godina. U augustu 2017. godine, apelaciono vijeće Suda BiH potvrdilo je osuđujuću presudu.

6. Sedinet Karić (sporazum o priznanju krivice) (predmet protiv *Kemala Čauševića i dr.* (Pandora) – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Kemal Čaušević, u svojstvu bivšeg direktora Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (UIO BiH), tereti se zajedno sa optuženim Anesom Sadikovićem i Sedinetom Karićem, vlasnicima preduzeća koja se bave uvozom tekstila, u vezi sa uvozom velikih količina tekstila iz Turske, Kine i Mađarske u BiH. Optuženi Čaušević je navodno obećao optuženima Sadikoviću i Kariću da će njihove firme biti favorizirane u toku procedure uvoza tako što će se umanjiti količina uvezene robe za carinjenje i izbjeći detaljna kontrola i potvrđivanje uvoznih faktura. Kao protuuslugu za favoriziranje njihovih firmi, optuženi Čaušević je navodno tražio od saoptuženih Sadikovića i Karića 1.000 BAM po kamionu uvezenog tekstila. Optuženi Sadiković i Karić se terete za davanje mita u ukupnom iznosu od 1,72 miliona BAM u periodu od 2007. do 2011. godine za 1.722 kamiona uvezene tekstilne robe. Optuženi Čaušević se dodatno tereti za zloupotrebu položaja i pranje novca. Prema navodima iz optužnice, optuženi Čaušević iskoristio je nepripadajuću korist za kupovinu nekretnina i zemljišta u Sarajevu čija procijenjena vrijednost iznosi 1,2 miliona BAM. U julu 2017. godine, optuženi Karić je sklopio sporazum o priznanju krivice i sud ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine koja se može zamijeniti novčanom kaznom u iznosu od 36.500 BAM.

7. Ana Milićević, Luca Cobre (sporazumi o priznanju krivice) (predmet protiv *Borisa Kordića i dr.*) – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Boris Kordić tereti se, zajedno sa još četvero saoptuženih, za organizovani kriminal, zloupotrebu položaja i iznudu. Ovaj predmet se odnosi na navodnu iznudu novca i usluga od stranih državljana koji su radili u oblasti vjerskog turizma na području Međugorja u periodu između 2012. i 2014. godine. Među optuženima se nalaze i dva službenika Službe za poslove sa strancima BiH. U martu 2017. godine, optuženi Ana Milićević i Luca Cobre sklopili su sporazume o priznanju krivice sa tužilaštvom i Sud BiH je optuženoj Milićević izrekao uslovnu kaznu dok je optuženi Cobre osuđen na kaznu zatvora od jedne godine.

8. Mladen Vidović (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optuženi Mladen Vidović teretio se optužnicom iz novembra 2016. godine da je u 2014. godini, u svojstvu ovlaštenog službenog lica Granične policije BiH na međunarodnom graničnom prelazu Brod, tražio i primio mito u iznosu od 50 BAM. U februaru 2017. godine, optuženi Vidović sklopio je sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Sud BiH mu je izrekao uslovnu osudu.

Kantonalni i Općinski sud u Sarajevu

9. Edhem Bičakčić i Nedžad Branković, Kantonalni sud u Sarajevu – Visoka korupcija

Optužnicom iz aprila 2009. godine, optuženi Edhem Bičakčić i Nedžad Branković teretili su se da su u 2000. godini, djelujući u svojstvu premijera Vlade FBiH (optuženi Bičakčić) i direktora „Energoinvesta” D.D. Sarajevo (optuženi Branković), zloupotrijebili položaj tako što su protivno relevantnim propisima omogućili optuženom Brankoviću da stekne vlasničko pravo nad stanom u Sarajevu ukupne vrijednosti 217.983 BAM, čime su navodno oštetili „Energoinvest” d.d. Sarajevo za iznos od 150.000 BAM i budžet FBiH za iznos od 114.000 BAM. U oktobru 2010. godine, Kantonalni sud u Sarajevu oslobodio je u prvom stepenu optužene Bičakčića i Brankovića od krivice. U martu 2012. godine, Vrhovni sud FBiH potvrdio je oslobađajuću presudu u odnosu na optuženog Brankovića, dok je u odnosu na optuženog Bičakčića donio presudu kojom se odbija optužba s obzirom da je Sud BiH svojom pravosnažnom presudom iz januara 2011. godine oslobodio optuženog Bičakčića od krivice za isto krivično djelo.

10. Dragan Čović, Kantonalni sud u Sarajevu – Visoka korupcija

Predmet Dragana Čovića je ustupljen Kantonalnom sudu u Sarajevu nakon što je apelaciono vijeće Suda BiH u junu 2008. godine donijelo rješenje u kojem se oglasilo stvarno nenadležnim da odlučuje u ovom predmetu. U prvostepenoj presudi iz novembra 2006. godine, Sud BiH je osudio optuženog Čovića na kaznu zatvora od pet godina po optužbi za zloupotrebu položaja. Tužilaštvo Kantona Sarajevo podnijelo je optužnicu u julu 2011. godine kojom je optuženog Čovića teretilo da je u periodu od 2000. do 2001. godine, djelujući u svojstvu ministra finansija u Vladi FBiH, zloupotrijebio svoj položaj tako što je protivno relevantnim propisima omogućio preduzeću *Lijanovići d.o.o.* Široki Brijeg neplaćanje posebnih taksi na strojno iskošteno meso peradi, čime je navodno pribavio korist preduzeću *Lijanovići d.o.o.* Široki Brijeg u iznosu od 120.000 BAM i preduzeću *MI* (Mesna industrija) *Lijanovići d.o.o.* u iznosu od 1.736.878 BAM, u kojem iznosu je oštećen budžet FBiH i indirektno budžet BiH. U maju 2012. godine, Kantonalni sud u Sarajevu oslobodio je optuženog Čovića od krivice. U oktobru 2013. godine, Vrhovni sud FBiH potvrdio je oslobađajuću presudu, istovremeno odbacivši žalbu Pravobranilaštva FBiH kao neblagovremenu.

11. Izet Arslanagić (sporazum o priznanju krivice) (predmet protiv *Edina Arslanagića i dr.* (Bosnalijek), Kantonalni sud u Sarajevu – Korupcija srednjeg nivoa

U decembru 2015. godine, Tužilaštvo Kantona Sarajevo podiglo je optužnicu protiv Edina Arslanagića (bivši direktor firme *Bosnalijek d.d.* Sarajevo) i još šest optuženih tereteći ih za organizovani kriminal, zloupotrebu položaja, pranje novca i poreznu utaju. Ovaj predmet se odnosi na navodno izvlačenje milionskih sredstava iz farmaceutske kompanije *Bosnalijek* i korištenje tog novca u privatne svrhe. Jedan od optuženih, Izet Arslanagić, sklopio je sporazum o priznanju krivice i u decembru 2016. godine Kantonalni sud u Sarajevu osudio ga je na kaznu zatvora od jedne godine.

12. *Dragica Miletić*, Općinski sud u Sarajevu – Korupcija srednjeg nivoa

Tužilaštvo BiH podiglo je u decembru 2014. godine optužnicu protiv Dragice Miletić, u vrijeme podizanja optužnice sutkinje Suda BiH, kojom ju je teretilo za zloupotrebu položaja u vezi sa navodnom zloupotrebom prava na ostvarivanje naknade za prevoz iz Sarajeva u njeno mjesto prebivališta Banjaluku u vrijeme kada je obavljala funkciju pravobranioca BiH u periodu februar-decembar 2009. godine, čime je oštetila budžet BiH u iznosu od 1.796 BAM. Sud BiH ustupio je ovaj predmet na postupanje Općinskom sudu u Sarajevu. U novembru 2015. godine, Općinski sud u Sarajevu oslobodio je optuženu Miletić od krivice. U aprilu 2016. godine, Kantonalni sud u Sarajevu ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Nakon održanog ponovnog suđenja, Općinski sud u Sarajevu je u maju 2016. godine izrekao oslobođajuću presudu optuženoj Miletić.

13. Armin Kulovac (sporazum o priznanju krivice) (Predmet protiv *Živka Budimira i dr.*), Općinski sud u Sarajevu – Sitna korupcija

Optuženi Živko Budimir tereti se zajedno sa četvoricom saoptuženih za zloupotrebu položaja i primanje mita u vezi sa pomilovanjem dvije osuđene osobe u periodu između 2011. i 2013. godine u vrijeme kada je obavljao funkciju predsjednika FBiH. Pored toga, optuženi Budimir i optuženi Željko Asić terete se za primanje mita za zapošljavanje jedne osobe u Javnom preduzeću „Elektroprivreda HZ-HB” u Mostaru. Od početka glavnog pretresa u ovom predmetu u septembru 2015. godine, postupak je razdvojen u odnosu na optužene Sauda Kulosmana, Asića i Petra Barišića, dok je optuženi Armin Kulovac sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i u decembru 2016. godine, Općinski sud u Sarajevu oglasio ga je krivim po optužbi za davanje mita i osudio ga na uslovnu kaznu.

14. Seid Fazlagić (sporazum o priznanju krivice) (predmet protiv *Amira Zukića i dr.*), Općinski sud u Sarajevu – Sitna korupcija

Optužnicom iz marta 2017. godine optuženi Amir Zukić i još osam optuženih, uključujući optuženog Seida Fazlagića, terete se za uzimanje novca za zapošljavanje u javnom i zdravstvenom sektoru. U junu 2017. godine, optuženi Fazlagić (vozač optuženog Zukića) sklopio je sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Sarajevu oglasio ga je krivim po optužbi za pomoć učinitelju poslije učinjenog krivičnog djela i osudio ga na kaznu zatvora od osam mjeseci.

Kantonalni i Općinski sud u Tuzli

15. Mersed Šerifović, Suad Čamdžić (sporazumi o priznanju krivice) (predmet protiv *Jerka Ivankovića-Lijanovića i Stipe Šakića*), Kantonalni sud u Tuzli – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz decembra 2015. godine, optuženi Jerko Ivanković-Lijanović, bivši ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u Vladi FBiH i Stipe Šakić, savjetnik u ministarstvu, terete se za zloupotrebu položaja, odnosno da su u svojstvu službenih lica od korisnika podsticaja za poljoprivrednu proizvodnju koje je davalo ministarstvo tražili „povrat” polovice isplaćenih sredstava ili u protivnom neće dobiti sredstva namijenjena poljoprivrednim proizvođačima. Na ovaj način, optuženi Lijanović i Šakić su navodno pribavili korist u iznosu od najmanje 800.000 BAM isplaćivanjem novca od podsticaja samo onim poljoprivrednim proizvođačima koji su prethodno pristali da im vrate polovicu dobijenog novca. Ostala dvojica optuženih, koji su se teretili da su imali ulogu posrednika između optuženih Lijanovića i Šakića i poljoprivrednih proizvođača, Mersed Šerifović i Suad Čamdžić, sklopili su u aprilu 2016. godine sporazume o priznanju krivice i Kantonalni sud u Tuzli ih je osudio na kaznu zatvora od po dvije i po godine i novčanu kaznu u iznosu od po 18.000 BAM.

16. *Samir Aljukić i dr.* (sporazumi o priznanju krivice u odnosu na dvojicu optuženih, Amira Bajrića i Nihada Okića), Općinski sud u Tuzli – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz augusta 2015. godine, optuženi Samir Aljukić teretio se zajedno sa još trojicom optuženih da je u periodu od 2010. do 2014. godine, obavljajući različite policijske dužnosti uključujući i dužnost policijskog komesara u Tuzlanskom kantonu (TK), zloupotrijebio svoj položaj tako što je između ostalog dozvoljavao primanje mita policijskih službenika, oslobađao policijske službenike od disciplinske odgovornosti protivno relevantnim propisima, vršio iznudu, te tražio i primao usluge od privrednika na području Tuzle. U aprilu 2016. godine, Općinski sud u Tuzli osudio je optuženog Aljukića u prvom stepenu na kaznu zatvora od tri godine, a optuženog Adnana Đulovića na kaznu zatvora od jedne godine. Optuženom Đuloviću je takođe naređeno da plati novčanu kaznu u iznosu od 1.200 BAM kako bi nadoknadio štetu nanесenu budžetu TK. U junu 2017. godine, Kantonalni sud u Tuzli potvrdio je osuđujuću presudu. Preostala dvojica optuženih, Amir Bajrić i Nihad Okić, sklopili su sporazume o priznanju krivice i Općinski sud u Tuzli ih je osudio na uslovne kazne.

Okružni i Osnovni sud u Bijeljini

17. Veroljub Janjičić i Darko Jeremić (sporazumi o priznanju krivice) (predmet protiv *Veroljuba Janjičića i dr.*) – Visoka korupcija

Optuženi Veroljub Janjičić i Darko Jeremić teretili su se optužnicom iz augusta 2016. godine da su u periodu od 2013. do 2014. godine, u svojstvu direktora preduzeća *Bobar osiguranje a.d.* Bijeljina (optuženi Janjičić) i predsjednika Upravnog odbora preduzeća *Bobar osiguranje a.d.* Bijeljina (optuženi Jeremić), postupali protivno relevantnim propisima, čime su navodno oštetili *Bobar osiguranje a.d.* Bijeljina za iznos od

8.021.907,40 BAM. U novembru 2016. godine, optuženi Jeremić je sklopio sporazum sa tužilaštvom i Osnovni sud u Bijeljini osudio ga je po optužbi za nesavjesno privredno poslovanje na kaznu zatvora od šest mjeseci. U martu 2017. godine, optuženi Janjičić je takođe sklopio sporazum o priznanju krivice i Osnovni sud u Bijeljini ga je osudio po istoj optužbi na istovjetnu kaznu zatvora od šest mjeseci.

18. *Slavka Aleksić* – Sitna korupcija

Optužena Slavka Aleksić teretila se optužnicom iz aprila 2016. godine da je u razmaku od četiri dana (februar-mart 2016. godine), kao administrativni radnik Poljoprivredne i medicinske škole u Bijeljini, telefonom pozvala majku jedne učenice, lažno se predstavljajući kao profesorica anatomije i razredni starješina te učenice i nudeći da popravi jedinicu koju je učenica imala iz anatomije u najnižu prolaznu ocjenu, tražeći zauzvrat novac u iznosu od 200 BAM. U aprilu 2017. godine, tužilaštvo je izmijenilo optužnicu tereteći optuženu Aleksić za lažno predstavljanje, a ne primanje mita kako je glasila prvobitna optužba. U maju 2017. godine, Osnovni sud u Bijeljini oslobodio je optuženu Aleksić krivice po optužbi za lažno predstavljanje. U augustu 2017. godine, Okružni sud u Bijeljini potvrdio je oslobađajuću presudu.

19. *Amela Hajdarević* – Sitna korupcija

Optužnicom iz decembra 2015. godine, optužena Amela Hajdarević teretila se da je u periodu od 2011. do 2015. godine, u svojstvu tužioca u Okružnom tužilaštvu u Doboju, propustila donijeti tužilačku odluku, čime je došlo do nastupanja zastare krivičnog gonjenja u jednom predmetu kojim je bila zadužena. Tužilaštvo je u optužnici predložilo sudu da izda kazneni nalog kojim bi optuženoj Hajdarević bila izrečena novčana kazna u iznosu od 2.000 BAM. U decembru 2016. godine, Osnovni sud u Bijeljini oslobodio je u prvom stepenu optuženu Hajdarević od krivice. U martu 2017. godine, Okružni sud u Bijeljini potvrdio je oslobađajuću presudu.

Osnovni sud u Zvorniku

20. *Stevo Savić* (sporazum o priznanju krivice) – Visoka korupcija

Optužnicom iz februara 2017. godine optuženi Stevo Savić, bivši načelnik opštine Zvornik, teretio se da je u periodu od 2002. do 2004. godine, omogućio privatnom preduzeću *VMV Inžinjeri* izgradnju tri stambena objekta u Zvorniku bez plaćanja pripadajućih naknada opštini u iznosu od 288.378,05 BAM, u kojem iznosu je navodno oštetio budžet opštine Zvornik. Optuženi Savić sklopio je sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i u junu 2017. godine, Osnovni sud u Zvorniku osudio ga je na kaznu zatvora od šest mjeseci.

21. *Nermin Sarajlić* (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optuženi Nermin Sarajlić se teretio optužnicom iz marta 2017. godine da je u periodu od 2016. do 2017. godine, u svojstvu policijskog službenika u Zvorniku, vršio ispravke u službenim policijskim evidencijama omogućivši na taj način određenim licima da

obave registraciju putničkih motornih vozila ili podignu vozačke dozvole bez da su prethodno platili prekršajne naloge, čime je nanesena šteta budžetu RS u neodređenom iznosu. U junu 2017. godine, optuženi Sarajlić sklopio je sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Osnovni sud u Zvorniku osudio ga je na kaznu zatvora od dva mjeseca.

Kantonalni sud u Novom Travniku i Općinski sud u Travniku

22. Abdulkadir Tutnjević, Kantonalni sud u Novom Travniku – Visoka korupcija

Optuženi Abdulkadir Tutnjević teretio se optužnicom iz decembra 2011. godine da je u periodu od 1994. do 2002. godine, u svojstvu direktora Javnog preduzeća Šipad-Vranica d.o.o. Fojnica i istovremeno direktora privatnog preduzeća Šipad-Fojnica d.o.o. Fojnica, sklopio sa više banaka ugovore o kreditima u korist privatnog preduzeća Šipad-Fojnica d.o.o. Fojnica pritom založivši nekretnine u društvenom vlasništvu koje su bile u korištenju Šipad-Vranica d.o.o. Fojnica kao osiguranje da će sredstva po dobijenim kreditima biti vraćena, čime je navodno nanesena šteta preduzeću Šipad-Vranica d.o.o. Fojnica u iznosu od preko 2 miliona BAM. U julu 2013. godine, Kantonalni sud u Novom Travniku oslobodio je optuženog Tutnjevića od krivice. U septembru 2014. godine, Vrhovni sud FBiH ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Nakon održanog ponovnog suđenja, Kantonalni sud u Novom Travniku ponovo je u oktobru 2015. godine oslobodio optuženog Tutnjevića od krivice. U julu 2016. godine, Vrhovni sud FBiH potvrdio je oslobađajuću presudu.

23. Ivo Križanac, Kantonalni sud u Novom Travniku – Visoka korupcija

Optužnicom iz aprila 2013. godine optuženi Ivo Križanac teretio se da je u periodu od 1998. do 2000. godine, djelujući u svojstvu direktora preduzeća *Impregnacija-Holz d.o.o.* Vitez, zloupotrijebio svoj položaj nanijevši pritom štetu ovom preduzeću u iznosu od 1.769.412,93 BAM. Preciznije, optuženi Križanac se teretio da je prisvojio navedeni iznos novca upisavši ga kao vlastiti udjel u vlasničkoj strukturi preduzeća. U presudi iz maja 2014. godine, Kantonalni sud u Novom Travniku oslobodio je optuženog Križanca od krivice. U maju 2015. godine, Vrhovni sud FBiH potvrdio je oslobađajuću presudu.

24. Bogomir Barbić (sporazum o priznanju krivice), Općinski sud u Travniku – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz decembra 2015. godine optuženi Bogomir Barbić teretio se za zloupotrebu položaja u svojstvu direktora Doma zdravlja Busovača. U aprilu 2016. godine, optuženi Barbić je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Travniku izrekao mu je uslovnu osudu. Sud je takođe naredio oduzimanje imovinske koristi od optuženog Barbića u iznosu od 37.156,79 BAM.

Kantonalni i Općinski sud u Zenici

25. *Romana Brkić i dr.* – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz februara 2015. godine optužena Romana Brkić, bivša ministrica za pravosuđe i upravu u Vladi Zeničko-dobojskog kantona (ZDK) i u vrijeme podizanja optužnice sutkinja Osnovnog suda u Banjaluci, teretila se da je počinila zloupotrebu položaja tako što je u 2013. godini sačinila, potpisala i ovjerila službenim pečatom uvjerenje o položenom stručnom ispitu za namještenike i pripravnike u Zeničko-dobojskom kantonu za svog muža Dženaida Brkića u prilog njegovog prijavi za upražnjeno radno mjesto u Općinskom sudu u Tešnju, iako je znala da njen muž nikada nije pristupio polaganju ovog ispita. Saoptuženi Dženaid Brkić teretio se za krivično djelo krivotvorenja isprave. U junu 2016. godine, Općinski sud u Zenici osudio je optužene na kaznu zatvora od po sedam mjeseci. U novembru 2016. godine, Kantonalni sud u Zenici potvrdio je osuđujuću presudu u odnosu na optuženu Romanu Brkić, dok je u odnosu na optuženog Dženaida Brkića, sud preinačio prvostepenu presudu i smanjio mu kaznu na pet mjeseci zatvora.

26. *Senka Balorda* – Sitna korupcija

Optužnicom iz decembra 2013. godine, optužena Senka Balorda teretila se da je u 2012. godini, u svojstvu ministrice zdravstva u Zeničko-dobojskom kantonu (ZDK), zloupotrijebila položaj tako što je prekršila propisanu proceduru za imenovanje članova Upravnog odbora Kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja. Tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona predložilo je sudu izdavanje kaznenog naloga i izricanje uslovne osude optuženoj Balordi. U maju 2014. godine, Općinski sud u Zenici osudio je optuženu Balordu na uslovnu kaznu. U septembru 2014. godine, Kantonalni sud u Zenici potvrdio je uslovnu kaznu.

27. *Senka Balorda i dr.* – Sitna korupcija

Optužnicom iz novembra 2015. godine optužena Senka Balorda se teretila da je u periodu od 2011. do 2012. godine, u svojstvu ministrice zdravstva u Zeničko-dobojskom kantonu (ZDK), zloupotrijebila položaj tako što je postupala protivno relevantnim propisima i na taj način pribavila korist određenim osobama, uključujući i pet saoptuženih, u vidu naknade za njihovo članstvo u privremenom Upravnom odboru Kantonalnog zavoda za bolesti ovisnosti. U septembru 2016. godine, Općinski sud u Zenici oslobodio je sve optužene od krivice. U februaru 2017. godine, Kantonalni sud u Zenici potvrdio je oslobađajuću presudu.

28. *Kasim Sarajlić* – Sitna korupcija

Optuženi Kasim Sarajlić se optužnicom iz novembra 2015. godine teretio da je u periodu od 2012. do 2015. godine, u svojstvu direktora Javnog preduzeća *Grijanje d.o.o.* Zenica, zloupotrijebio svoj položaj prilikom zapošljavanja pet osoba protivno relevantnim propisima i uprkos tome što ove osobe nisu ispunjavale neophodne uslove za prijem u radni odnos. U maju 2016. godine, optuženi Sarajlić je osuđen u prvom stepenu na kaznu

zatvora od jedne godine i šest mjeseci. Prvostepeni sud je optuženom Sarajliću takođe izrekao mjeru zabrane obavljanja rukovodne funkcije u državnim i javnim preduzećima i ustanovama. U augustu 2016. godine, Kantonalni sud u Zenici ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Nakon održanog ponovnog suđenja, Općinski sud u Zenici osudio je optuženog Sarajlića na istovjetnu kaznu zatvora, a izrečena mu je i istovjetna sigurnosna mjera. Konačno, u maju 2017. godine, Kantonalni sud je preinačio prvostepenu presudu i smanjio kaznu optuženom Sarajliću na jednu godinu zatvora, potvrdivši pritom izrečenu mjeru sigurnosti.

29. Mugdin Musić, Sejad Sivac i Zulfikar Musić (sporazumi o priznanju krivice) (predmet protiv *Mugdina Musića i dr.*) – Sitna korupcija

Optužnicom iz oktobra 2014. godine optuženi Mugdin Musić i još dvojica saoptuženih teretili su se da su u periodu od 2010. do 2014. godine, u svojstvu pomoćnika direktora u Sektoru za poslove odgoja-tretmana KPZ Zenica (optuženi Mugdin Musić), odgajatelja u Odsjeku za realizaciju odgoja-tretmana (optuženi Sejad Sivac), uzimali novac od osuđenika koji su svoje kazne izdržavali u KPZ Zenica kako bi im omogućili pogodnosti, kao što su korištenje vikenda, godišnjeg odmora i uslovnog otpusta, na koje su pojedini osuđenici već imali pravo. Sva trojica optuženih sklopili su sporazume o priznanju krivice sa tužilaštvom i u periodu između aprila i decembra 2015. godine, Općinski sud u Zenici osudio ih je na kaznu zatvora od pet mjeseci (optuženi Zulfikar Musić), šest mjeseci zatvora (optuženi Mugdin Musić) i deset mjeseci zatvora (optuženi Sivac). U presudi iz decembra 2015. godine, Općinski sud u Zenici uputio je optuženog Sivca da može podnijeti žalbu na ovu presudu, što je protivno uobičajenoj praksi koja predviđa da se priznanjem krivice optuženi odriče prava na ulaganje žalbe u pogledu izrečene krivičnopravne sankcije. U februaru 2016. godine, Kantonalni sud u Zenici odbio je žalbu optuženog Sivca, ne smatrajući je nedopuštenom, i potvrdio je osuđujuću presudu kojom je optuženom Sivcu izrečena kazna zatvora od deset mjeseci.

30. Rešo Šarić (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optužnicom iz aprila 2017. godine optuženi Rešo Šarić se teretio da je u 2016. godini pokušao podmititi direktora Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO/MIO) Nihada Pašalića tako što je njegovoj sekretarici predao kovertu sa novčanicom od 500 EUR kako bi ubrzao proces odlučivanja po njegovom zahtjevu za penzionisanje. Direktor zavoda je prijavio slučaj policiji. U junu 2017. godine, optuženi Šarić je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Zenici ga je osudio na uslovnu kaznu.

31. Admir Arnaut – Sitna korupcija

Tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona podiglo je u julu 2015. godine optužnicu protiv optuženog Admira Arnauta tereteći ga da je u periodu juni-novembar 2014. godine, u svojstvu policijskog službenika, zloupotrijebio službena ovlaštenja davanjem licima sklonim vršenju krivičnih djela službenih podataka i konkretnih savjeta o uništavanju tragova nastalih izvršenjem krivičnih djela, te prikriivanjem izvršenih krivičnih djela

navedenih lica. U oktobru 2016. godine, Općinski sud u Zenici osudio je optuženog Arnauta na kaznu zatvora od dvije godine i četiri mjeseca. Sud pritom nije optuženom Arnautu izrekao mjeru zabrane vršenja službenih dužnosti, niti je tužilaštvo tražilo izricanje ove mjere sigurnosti. U ovom predmetu nije bilo žalbe, tako da je u novembru 2017. godine prvostepena presuda Općinskog suda u Zenici postala pravosnažna.

Općinski sud u Visokom

32. Alija Hadžiabdić – Sitna korupcija

Optužnicom iz decembra 2011. godine optuženi Alija Hadžiabdić se teretio da je u 2009. godini, u svojstvu načelnika opštine Olovo, zloupotrijebio položaj i postupio protivno relevantnim propisima prilikom razrješenja članova Upravnog odbora Doma zdravlja Olovo, čime im je navodno nanio štetu u iznosu od 17.150 BAM. U decembru 2012. godine, Općinski sud u Visokom osudio je optuženog Hadžiabdića na uslovnu kaznu. Prvostepeni sud je takođe naredio optuženom da nadoknadi štetu koju je pretrpilo troje bivših članova Upravnog odbora u navedenom iznosu. U decembru 2013. godine, Kantonalni sud u Zenici ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Nakon održanog ponovljenog suđenja, Općinski sud u Visokom izrekao je u septembru 2015. godine istovjetnu uslovnu osudu optuženom Hadžiabdiću. Konačno, u junu 2016. godine, Kantonalni sud u Zenici potvrdio je ovu presudu.

Općinski sud u Kiseljaku

33. Ankica Franković (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optužnicom iz jula 2016. godine optužena Ankica Franković teretila se da je u 2006. godini, u svojstvu referenta u Kantonalnoj službi za zapošljavanje u Kiseljaku, primila mito od nekoliko osoba kako bi ih uključila u program zapošljavanja koji je omogućavao dobivanje novčanih poticaja. Optužena Franković se takođe teretila za davanje lažnih informacija u zahtjevu za podizanje kredita koji je podnijela mikrokreditnoj organizaciji u 2006. godini. U aprilu 2017. godine, optužena Franković je sklopila sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Kiseljaku osudio je na uslovnu kaznu. **Što se tiče optužbi** za krivotvorenje isprave i prevaru, Općinski sud u Kiseljaku odbio je ove optužbe zbog nastupanja zastare.

Kantonalni i Općinski sud u Mostaru

34. Dragan Čović i dr., Kantonalni sud u Mostaru – Visoka korupcija

Optužnicom iz januara 2010. godine, optuženi Dragan Čović se teretio zajedno sa još šest optuženih da su u 1999. godini, djelujući u svojstvu zamjenika premijera Vlade FBiH i ministra finansija, kao i predsjednika i predsjedavajućeg Upravnog odbora Javnog preduzeća „HPT” (Hrvatske pošte i telekomunikacije) d.o.o. Mostar (optuženi Čović), direktora JP „HPT” d.o.o. Mostar (optuženi Marinko Gilja), a ostali optuženi u svojstvu članova Upravnog odbora JP „HPT” d.o.o. Mostar, zloupotrijebili svoj položaj u procesu

prenosa većinskog vlasničkog udjela „HPT” d.o.o. Mostar u preduzeću „Eronet” d.o.o. Mostar vrijednog 4.674.059,50 BAM na tri privatna preduzeća: „Hercegovina osiguranje” d.o.o. Mostar, „Alpina Comerc” d.j.o. Široki Brijeg i „Croherc AG” d.j.o. Mostar. U junu 2011. godine, Kantonalni sud u Mostaru oslobodio je sve optužene od krivice. U martu 2013. godine, Vrhovni sud FBiH potvrdio je oslobađajuću presudu.

35. Jure Džida, Općinski sud u Mostaru – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Pavo Pehar i Jure Džida teretili su se optužnicom iz septembra 2011. godine za obmanu pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti tako što je optuženi Pehar u 2010. godini dobio kredit od Razvojne banke FBiH u iznosu od 490.000 BAM u svrhu proširenja postojećeg poslovnog objekta u Čitluku. Optuženi Pehar je u svrhu obavljanja građevinskih radova angažovao preduzeće *Dom 90 d.o.o.* Čitluk, potpisavši ugovor sa direktorom ovog preduzeća optuženim Džidom, koje preduzeće je i obavilo planirane građevinske radove dostavivši navodno lažne fakture (fakture pokrivaju period od dvije sedmice) na puni iznos od 490.000 BAM iako su prema navodima iz optužnice obavljani radovi u vrijednosti od samo 108.201,34 BAM. U novembru 2013. godine, optuženi Pehar sklopio je sporazum sa tužilaštvom i Općinski sud u Mostaru osudio ga je na uslovnu kaznu zatvora od četiri mjeseca koja neće biti izvršena ako optuženi u periodu od jedne godine ne učini novo krivično djelo. Glavni pretres je nastavljen u odnosu na optuženog Džidu i dvije godine kasnije, u novembru 2015. godine, Općinski sud u Mostaru izrekao mu je istovjetnu uslovnu kaznu kao i optuženom Peharu. U decembru 2016. godine, Kantonalni sud u Mostaru potvrdio je uslovnu osudu izrečenu optuženom Džidi.

Okružni i Osnovni sud u Banjaluci

36. Sreten Telebak i dr., Okružni sud u Banjaluci – Visoka korupcija

Optužnicom iz juna 2008. godine optuženi Sreten Telebak se teretio zajedno sa još trinaest saoptuženih da su u periodu od 2001. do 2006. godine, djelujući u svojstvu generalnog direktora preduzeća „Željeznice Republike Srpske” a.d. Doboj (optuženi Telebak), šefa Tehničko-kolske službe „Željeznica Republike Srpske” a.d. Doboj (optuženi Cvijan Filipović), radnika u Tehničko-kolskoj službi (optuženi Zoran Stjepanović i Slobodan Mirković) i članova Upravnog odbora „Željeznica Republike Srpske” a.d. Doboj (optuženi Borka Trkulja, Branislav Carević, Zoran Pušac, Srećko Šaran, Branko Petković i Momčilo Vračar), zloupotrijebili položaj u procesu dodjele zemljišta na kojem su pravo korištenja imale „Željeznice Republike Srpske” a.d. Doboj preduzeću „Peti neplan” d.o.o. Niševići, prodaji teretnih vagona u vlasništvu „Željeznica Republike Srpske” a.d. Doboj preduzeću „Panon-vagon” d.o.o. iz Subotice i korištenju teretnih vagona u vlasništvu „Željeznica Republike Srpske” a.d. Doboj od strane privatnog preduzeća „Helikon” d.o.o. iz Nikšića, čime je navodno pribavljena korist za ova tri preduzeća u ukupnom iznosu od 1.152.837,39 BAM, dok je preduzeću „Željeznice Republike Srpske” a.d. Doboj nanesena šteta u istom iznosu. U julu 2010. godine, Okružni sud u Banjaluci osudio je u prvom stepenu optuženog Telebaka na kaznu zatvora od jedne godine i deset mjeseci, optuženog Filipovića na kaznu zatvora od jedne godine i jednog mjeseca, dok su ostali

optuženi osuđeni na kazne zatvora u rasponu od tri do deset mjeseci. U aprilu 2011. godine, Vrhovni sud RS potvrdio je osuđujuću presudu.

37. *Goran Škrbić i dr.*, Okružni sud u Banjaluci – Visoka korupcija

Optužnicom iz jula 2008. godine optuženi Goran Škrbić i još osam optuženih teretili su se da su u periodu od 2002. do 2003. godine, djelujući u svojstvu direktora Direkcije za privatizaciju RS (optuženi Škrbić) i zamjenika direktora Direkcije za privatizaciju RS (optuženi Milan Kovačić), zloupotrijebili položaj tako što su privatnim preduzećima omogućili kupovinu državnog kapitala u preduzećima metodom licitacije i specijalne licitacije po cijenama znatno nižim od stvarne vrijednosti, čime su navodno oštetili budžet RS za iznos od oko 49 miliona BAM. U junu 2009. godine, Okružni sud u Banjaluci oslobodio je sve optužene od krivice. U martu 2010. godine, Vrhovni sud RS potvrdio je oslobađajuću presudu.

38. *Tihomir Gligorić*, Okružni sud u Banjaluci – Visoka korupcija

Optuženi Tihomir Gligorić teretio se optužnicom iz jula 2015. godine za nesavjestan rad u službi, odnosno da je u periodu od 2008. do 2013. godine, u svojstvu direktora Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove RS, prekršio Zakon o platama zaposlenih u organima uprave RS. Prema navodima iz optužnice, postupajući protivno ovom zakonu, optuženi Gligorić je sredstva Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove RS koristio za potpisivanje ugovora o zakupu stanova i plaćanje smještaja radnicima Uprave, na šta ovi radnici nisu imali pravo prema odredbama relevantnog propisa. U septembru 2016. godine, Okružni sud u Banjaluci osudio je optuženog Gligorića u prvom stepenu na kaznu zatvora od jedne godine. Pored toga, Okružni sud u Banjaluci naredio je optuženom Gligoriću da nadoknadi štetu nanесenu budžetu RS u iznosu od 264.297,40 BAM. U januaru 2017. godine, Vrhovni sud RS preinačio je prvostepenu kaznu smanjivši kaznu na šest mjeseci zatvora, dok je prvostepena presuda u ostalom dijelu ostala neizmjenjena. U maju 2017. godine, Okružni sud u Banjaluci donio je rješenje kojim se kazna zatvora izrečena optuženom Gligoriću zamjenjuje sa novčanom kaznom u iznosu od 18.000 BAM.

39. *Milovan Čerek*, Okružni sud u Banjaluci – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz oktobra 2012. godine optuženi Milovan Čerek se teretio da je u periodu od 2010. do 2012. godine, u svojstvu načelnika opštine Brod, zloupotrijebio položaj tako što je primio mito u ukupnom iznosu od 126.000 BAM kako bi odobrio isplatu privatnom preduzeću „2D Živković” d.o.o. Derventa za već izvršene građevinske radove na izgradnji Akva parka u Brodu. U martu 2013. godine, Okružni sud u Banjaluci osudio je optuženog Čereka u prvom stepenu na kaznu zatvora od tri godine i osam mjeseci. Sud je takođe optuženom Čereku naredio da plati novčanu kaznu u iznosu od 24.000 BAM, oduzeta mu je imovinska korist u iznosu od 122.500 BAM, a izrečena mu je i zabrana obavljanja rukovodnih poslova u organima uprave, javnim preduzećima i privrednim društvima u trajanju od pet godina. U septembru 2013. godine, Vrhovni sud RS potvrdio je osuđujuću presudu.

40. *Mirko Stojić*, Okružni sud u Banjaluci – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz augusta 2011. godine optuženi Mirko Stojić teretio se da je u periodu od 2005. do 2007. godine, u svojstvu generalnog sekretara i šefa kabineta tadašnjeg predsjednika RS Milana Jelića, počinio niz zloupotreba položaja, uključujući i aktivnosti na izgradnji Palate RS. U novembru 2011. godine, Okružni sud u Banjaluci osudio je optuženog Stojića u prvom stepenu na kaznu zatvora od pet godina. Sud je optuženom Stojiću takođe izrekao novčanu kaznu u iznosu od 32.115 BAM, a naređeno je i oduzimanje imovinske koristi od optuženog u iznosu od 35.000 BAM. U aprilu 2012. godine, Vrhovni sud RS ukinuo je prvostepenu presudu i odredio održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom. U novembru 2012. godine, Vrhovni sud RS je smanjio kaznu optuženom Stojiću na dvije godine zatvora, dok je prvostepena presuda u dijelu odluka o novčanoj kazni i oduzimanju imovinske koristi ostala neizmijenjena.

41. *Srđan Ljubojević* (sporazum o priznanju krivice), Okružni sud u Banjaluci – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz septembra 2012. godine optuženi Srđan Ljubojević se teretio da je u augustu 2012. godine, u svojstvu direktora Javnog preduzeća „Šume Republike Srpske”, tražio i primio mito u iznosu od 10.000 BAM kako bi odobrio isplatu novca revizorskoj kući “*Vral Audit*” iz Banjaluke za obavljene usluge revizije. Optuženi Ljubojević je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i u novembru 2012. godine, Okružni sud u Banjaluci osudio ga je na kaznu zatvora od jedne godine, uz izricanje novčane kazne u iznosu od 10.000 BAM.

42. *Duško Račić, Stanko Obradović* (sporazumi o priznanju krivice), (predmet *Zoran Perđuv i dr.*), Osnovni sud u Banjaluci – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz decembra 2015. godine, petnaest optuženih u predmetu *Zoran Perđuv i dr.* terete se za primanje mita, falsifikovanje ili uništavanje službene isprave, trgovinu uticajem i zloupotrebu položaja. Optuženi u ovom predmetu su doktori i administrativno osoblje, uposlenici Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske i Kliničkog centra Banjaluka, a sam predmet se odnosi na primanje mita doktora i administrativnog osoblja kako bi se davaocima mita izdala lažna medicinska dokumentacija u svrhu utvrđivanja njihove radne nesposobnosti i u konačnici ostvarivanja prava na invalidsku penziju. U maju 2016. godine, dvojica optuženih, Duško Račić i Stanko Obradović sklopili su sporazume o priznanju krivice sa tužilaštvom i Osnovni sud u Banjaluci osudio ih je na kaznu zatvora od šest mjeseci (optuženi Račić) i uslovnu kaznu (optuženi Obradović).

43. *Ljiljana Petković* (sporazum o priznanju krivice), Okružni sud u Banjaluci – Sitna korupcija

Optužena Ljiljana Petković teretila se optužnicom iz februara 2017. godine da je u 2016. godini, u svojstvu poreskog inspektora, propustila prijaviti nepravilnosti uočene prilikom inspekcije ugostiteljskog objekta „*Lounge bar Marschall*” u Kozarskoj Dubici, za što je primila mito u iznosu od 2.000 BAM. U martu 2017. godine, optužena Petković

sklopila je sporazum o priznanju krivice i Okružni sud u Banjaluci osudio je na kaznu zatvora od pet mjeseci, uz novčanu kaznu u iznosu od 5.000 BAM. Pored toga, optuženoj Petković izrečena je zabrana obavljanja službenih dužnosti u trajanju od dvije godine.

44. *Boris Elčija*, Okružni sud u Banjaluci – Sitna korupcija

Optužnicom iz marta 2016. godine Specijalno tužilaštvo RS teretilo je optuženog Borisa Elčiju za krivično djelo trgovine uticajem. Prema navodima iz optužnice, optuženi Elčija, vlasnik auto-škole, tražio je i primio od kandidata koji je trebao polagati vozački ispit iznos od 100 BAM, kako bi ovaj novac dao članu komisije za polaganje vozačkog ispita i na taj način omogućio kandidatu da položi vozački ispit. Ovaj kandidat je to prijavio policiji i tužilaštvo je u daljoj istrazi koristilo posebne istražne radnje. U julu 2016. godine, Okružni sud u Banjaluci osudio je optuženog Elčiju na kaznu zatvora od dva mjeseca. U septembru 2016. godine, Vrhovni sud RS preinačio je prvostepenu presudu u odnosu na odluku o kazni i optuženom Elčiji izrekao novčanu kaznu u iznosu od 3.000 BAM.

45. *Marinko Lovre (sporazum o priznanju krivice)*, Okružni sud u Banjaluci – Sitna korupcija

U martu 2017. godine, Specijalno tužilaštvo RS podiglo je optužnicu protiv optuženog Marinka Lovre po optužbama za primanje mita i izdavanje ili upotrebu neistinitog ljekarskog ili veterinarskog uvjerenja. U maju 2017. godine, optuženi Lovre je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Okružni sud u Banjaluci izrekao mu je novčanu kaznu u iznosu od 20.000 BAM. Pored toga, sud je naredio oduzimanje koristi od optuženog u iznosu od 500 EUR.

Osnovni sud u Prijedoru

46. *Nenad Karanović* – Sitna korupcija

Optužnicom iz decembra 2013. godine optuženi Nenad Karanović teretio se za zloupotrebu položaja ili ovlaštenja. U 2008. godini, u svojstvu referenta za unutrašnji platni promet u „Unicredit Bank” a.d. Banjaluka – Filijala Prijedor, optuženi Karanović je navodno zloupotrijebio pristup aplikaciji CAK kako bi protivno relevantnim propisima izvršio prenos novca korištenjem bezgotovinskih naloga platnog prometa u ukupnom iznosu od 184.280 BAM, u kojem iznosu je oštećena „Unicredit Bank” a.d. Banjaluka. U junu 2015. godine, Osnovni sud u Prijedoru osudio je optuženog Karanovića na kaznu zatvora od jedne godine, naredivši mu takođe da nadoknadi nanесenu štetu „Unicredit Bank” a.d. u navedenom iznosu. U martu 2016. godine, Okružni sud u Banjaluci potvrdio je osuđujuću presudu.

Osnovni sud u Srebrenici

47. Božana Rankić (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optužena Božana Rankić teretila se optužnicom iz februara 2017. godine za falsifikovanje ili uništavanje službene isprave, odnosno da je u 2015. godini, u svojstvu stručnog saradnika u Opštinskoj upravi Srebrenica, ovjerila izjavu za čiju sadržinu je znala da nije istinita, a u kojoj je državljanin Srbije navodno izjavio da je saglasan sa izgradnjom benzinske pumpe na parceli u Skelanima koju je prodao preduzeću *Auto Moto Trade d.o.o.* Bratunac. U maju 2017. godine, optužena Rankić sklopila je sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Osnovni sud u Srebrenici osudio ju je na uslovnu kaznu.

Kantonalni i Općinski sud u Livnu

48. Uroš Makić, Općinski sud u Livnu – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Uroš Makić se teretio optužnicom iz novembra 2014. godine da je u periodu od 2009. do 2012. godine, u svojstvu načelnika opštine Bosansko Grahovo, zloupotrijebio položaj tako što je odobrio isplatu sredstava preduzeću *Miora d.o.o.* Banjaluka bez prethodne saglasnosti Općinskog vijeća i bez dokumentacije kojom bi ovo preduzeće pravdalo ispostavljene troškove, angažovao preduzeće *Mig Elektro* za popravku i servisiranje ulične rasvjete bez provođenja postupka javne nabavke, kao i plaćanjem novčane kazne koju mu je odredio Općinski sud u Livnu i školarine na Univerzitetu u Travniku na ime školovanja uposlenice Opštinske uprave Bosansko Grahovo iz opštinskog budžeta, čime je opštinskom budžetu nanesena šteta u iznosu od 16.000 BAM. U maju 2015. godine, Općinski sud u Livnu osudio je optuženog Makića u prvom stepenu na kaznu zatvora od jedne godine. U junu 2016. godine, Kantonalni sud u Livnu ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Nakon održanog ponovnog suđenja, Općinski sud u Livnu je u novembru 2016. godine oslobodio optuženog Makića od krivice. Konačno, u februaru 2017. godine, Kantonalni sud u Livnu potvrdio je oslobađajuću presudu.

Općinski sud u Bihaću

49. Dario Jurić (sporazum o priznanju krivice) – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz septembra 2016. godine optuženi Dario Jurić teretio se za protuzakonito posredovanje, odnosno da je u 2011. godini, u svojstvu ministra obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona (USK), izvršio pritisak na direktora Javne ustanove Arhiv USK u Bihaću, Fikreta Midžića, da u ovoj ustanovi zaposli njegovu suprugu, što je Midžić i uradio zaposlivši Sanju Jurić na radno mjesto arhivskog tehničara. U oktobru 2016. godine, optuženi Jurić je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Bihaću osudio ga je na uslovnu kaznu zatvora od šest mjeseci koja se neće izvršiti pod uvjetom da optuženi u roku od jedne godine ne učini novo krivično djelo.

50. *Fikret Midžić* (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

U predmetu povezanom sa predmetom Darija Jurića, u junu 2016. godine Tužilaštvo Unsko-sanskog kantona (USK) podiglo je optužnicu protiv optuženog Fikreta Midžića tereteći ga da je u 2011. godini, u svojstvu direktora Javne ustanove Arhiv USK u Bihaću, zloupotrijebio položaj tako što je protivno relevantnim propisima u toj ustanovi zaposlio suprugu ministra obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona (USK) Darija Jurića, Sanju Jurić. U augustu 2016. godine, optuženi Midžić je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Bihaću osudio ga je na istovjetnu uslovnu kaznu izrečenu optuženom Juriću.

51. *Željko Stupar* – Sitna korupcija

Optužnicom iz marta 2015. godine, optuženi Željko Stupar se teretio da je u 2013. godini, u svojstvu policijskog službenika u Bosanskom Petrovcu, zloupotrijebio položaj tako što je novac od prekršajnih naloga za prekoračenje brzine u iznosu od 1.800 BAM zadržao za sebe. U septembru 2016. godine, Općinski sud u Bihaću je nakon njegovog priznanja krivice na glavnom pretresu osudio optuženog Stupara u prvom stepenu na kaznu zatvora od tri mjeseca. Sud je optuženom Stuparu takođe naredio da nadoknadi štetu nanесenu budžetu Unsko-sanskog kantona u iznosu od 1.800 BAM. Optuženi Stupar je podnio žalbu na prvostepenu presudu predloživši Kantonalnom sudu u Bihaću da kaznu zatvora zamijeni sa kaznom rada za opšte dobro na slobodi. U januaru 2017. godine, Kantonalni sud u Bihaću potvrdio je osuđujuću presudu i izrečenu kaznu zatvora.

52. *Adnan Behrem* (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optužnicom iz juna 2014. godine, optuženi Adnan Behrem i Anes Pašić teretili su se da su u 2012. godini, u svojstvu policijskih službenika u Bihaću, zloupotrijebili položaj tako što su vozača teretnog vozila sa registarskim tablicama Republike Hrvatske primorali da plati kaznu u iznosu od 102 BAM za navodno počinjeni prekršaj. U novembru 2015. godine, optuženi Behrem je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i Općinski sud u Bihaću ga je osudio na uslovnu kaznu.

53. *Fuad Tahrić* (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optužnicom iz oktobra 2015. godine optuženi Fuad Tahrić se teretio da je u 2009. godini, u svojstvu policijskog službenika u Bihaću, zloupotrijebio položaj tako što je u službeni zapisnik o uviđaju saobraćajne nezgode unio neistinit podatak, omogućivši na taj način jednoj od osoba koja je učestvovala u saobraćajnoj nezgodi da zatraži novac od osiguranja na osnovu ovako sačinjenog zapisnika o uviđaju. Optuženi Tahrić je sklopio sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i u augustu 2016. godine, Općinski sud u Bihaću mu je izrekao uslovnu osudu.

54. Željko Kecman (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optužnicom iz januara 2016. godine optuženi Željko Kecman teretio se da je u periodu od 2011. do 2014. godine, u svojstvu uposlenika Centra za socijalni rad u Bosanskom Petrovcu i privremenog staratelja jednog od štićenika centra, zloupotrijebio svoj položaj tako što je za sebe zadržao invalidsku penziju namijenjenu za izdržavanje štićenika u ukupnom iznosu od 13.968,91 BAM. Optuženi Kecman je potpisao sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom i u junu 2016. godine, Općinski sud u Bihaću osudio ga je na uslovnu kaznu zatvora od osamnaest mjeseci. Općinski sud u Bihaću takođe je naredio optuženom Kecmanu da oštećenom nadoknadi nanesenu štetu ili će u protivnom biti izvršena kazna zatvora. Konačno, sud je optuženom Kecmanu izrekao zabranu vršenja funkcije privremenog staratelja štićenicima Centra za socijalni rad u Bosanskom Petrovcu ili u bilo kojem drugom organu za socijalni rad na području BiH u trajanju od dvije godine.

55. Amel Alagić – Sitna korupcija

Optužnicom iz decembra 2015. godine optuženi Amel Alagić se teretio da je u 2012. godini, u svojstvu direktora Javne ustanove Direkcija regionalnih cesta Unsko-sanskog kantona (USK), zloupotrijebio položaj tako što je postupio protivno relevantnim propisima prilikom zapošljavanja šest osoba. U septembru 2016. godine, Općinski sud u Bihaću izrekao je optuženom Alagiću uslovnu kaznu, uz zabranu obavljanja rukovodećih funkcija u javnim ustanovama i organima uprave kantona, gradova i opština i privrednim društvima u trajanju od jedne godine. U martu 2017. godine, Kantonalni sud u Bihaću potvrdio je uslovnu osudu i mjeru sigurnosti.

Apelacioni i Osnovni sud Brčko distrikta BiH

56. Dragan Pajić (sporazum o priznanju krivice) – Visoka korupcija

Optuženi Dragan Pajić teretio se optužnicom iz februara 2013. godine da je u periodu od 2010. do 2011. godine, u svojstvu gradonačelnika Brčko distrikta BiH, zloupotrijebio svoj položaj propustivši da na zakonit način provede postupak javne nabavke za izgradnju objekta ginekologije i akušerstva u sklopu Opšte bolnice Brčko, u procesu zapošljavanja dvije osobe, kao i korištenjem službenih vozila i vozača za prevoz članova njegove porodice. U oktobru 2014. godine, Osnovni sud Brčko distrikta BiH oglosio je optuženog Pajića krivim u prvom stepenu za krivično djelo posluge i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 5.000 BAM. U aprilu 2015. godine, Apelacioni sud Brčko distrikta BiH ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U maju 2015. godine, optuženi Pajić je sklopio sporazum sa tužilaštvom i Osnovni sud Brčko distrikta BiH osudio ga je na kaznu zatvora od jednog mjeseca.

57. Miodrag Trifković – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Miodrag Trifković teretio se optužnicom iz decembra 2012. godine da je u periodu od 2001. do 2003. godine, u svojstvu direktora Poreske uprave Brčko distrikta

BiH, zloupotrijebio položaj tako što je postupio protivno relevantnim propisima u procesu zapošljavanja lica u Poreskoj upravi Brčko distrikta BiH, te tako što je umanjio poreski dug preduzeću *IEG d.o.o.* Brčko, čime je navodno nanescena šteta budžetu Brčko distrikta BiH u iznosu od 97.500 BAM. U februaru 2014. godine, Osnovni sud Brčko distrikta BiH oglašio je optuženog Trifkovića krivim po obje tačke optužnice i osudio ga na kaznu zatvora od jedne godine i dva mjeseca. U aprilu 2015. godine, Apelacioni sud Brčko distrikta BiH preinačio je prvostepenu presudu i smanjio kaznu na šest mjeseci zatvora jer je optuženog oslobodio krivice po optužbi kojom se teretio za umanjjenje poreskog duga privatnom preduzeću.

58. *Niko Stoparić* – Sitna korupcija

Optuženi Niko Stoparić teretio se optužnicom iz oktobra 2016. godine da u 2015. godini, u svojstvu šefa Odjeljenja za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta BiH, nije postupio po pravosnažnoj presudi Apelacionog suda Brčko distrikta BiH. Tužilaštvo je u optužnici predložilo sudu da izda kazneni nalog kojim bi optuženom Stopariću bila izrečena uslovna kazna. U aprilu 2017. godine, Osnovni sud Brčko distrikta BiH oglašio je optuženog Stoparića krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 3.000 BAM. U septembru 2017. godine, Apelacioni sud Brčko distrikta BiH potvrdio je osuđujuću presudu i izrečenu novčanu kaznu.

59. *Mehmed Topčagić* (sporazum o priznanju krivice) – Sitna korupcija

Optuženi Mehmed Topčagić teretio se optužnicom iz septembra 2016. godine da je u 2013. godini, u svojstvu savjetnika za javne nabavke u Vladi Brčko distrikta BiH, naručio knjige (djela za lektiru) za Ekonomsku školu u Brčkom od preduzeća *Elea d.o.o.* Brčko i platio ih po cijeni većoj od tržišne, s tim da je razlika u cijeni iznosila 1.573,06 BAM. U oktobru 2016. godine, optuženi Topčagić je potpisao sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom po optužbi za nesavjestan rad u službi, i Osnovni sud Brčko distrikta BiH osudio ga je na uslovnu kaznu, naredivši optuženom da nadoknadi štetu nanescenu budžetu Brčko distrikta BiH u iznosu od 1.573,06 BAM.

60. *Ferhat Čejvanović i dr.*, Osnovni sud Brčko Distrikta – Sitna korupcija

Optužnicom iz novembra 2016. godine optuženi Ferhat Čejvanović teretio se da je, u svojstvu šefa Pododjela za poljoprivredu u Vladi Brčko distrikta BiH, postupao protivno relevantnim propisima tako što je propustio izvršiti kontrolu radova koje je obavilo preduzeće *Agip d.o.o.* Brčko na nasipanju poljskih puteva i čišćenju poljoprivrednih kanala i ocijeniti da li su radovi obavljani u skladu sa dogovorenim standardom kvaliteta, čime je budžetu Brčko distrikta BiH navodno nanescena šteta u iznosu od 6.076,57 BAM. Saoptuženi Janko Josipović, u svojstvu odgovorne osobe u preduzeću *Agip d.o.o.* Brčko, teretio se za krivotvorenje službene isprave, odnosno da je unio neistinite podatke o pruženim uslugama i ovjerio ih svojim potpisom i pečatom preduzeća. Tužilaštvo je u optužnici predložilo sudu da izda kazneni nalog kojim bi optuženom Čejvanoviću bila izrečena novčana kazna u iznosu od 1.000 BAM, dok bi optuženom Josipoviću bila izrečena uslovna kazna. U decembru 2016. godine, Osnovni sud Brčko distrikta

BiH prihvatio je kazneni nalog i osudio optužene Čejvanovića i Josipovića u skladu sa prijedlogom tužilaštva.

Okružni i Osnovni sud u Doboju

61. Obren Petrović – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Obren Petrović, načelnik opštine Doboje od 2002. godine, teretio se u 2006. godini zajedno s još trojicom optuženih, Milenkom Cvijanovićem, Zoranom Žoleom i Mirkom Stojčinovićem, za zloupotrebu položaja davanjem subvencija koje su bile namijenjene najugroženijoj kategoriji stanovništva pravnim licima koja nisu imala pravo na ove subvencije, uključujući između ostalih radio i TV stanice, fudbalske i rukometne klubove, vodovodno preduzeće na području Doboja, u ukupnom iznosu od oko 120.000 BAM. Dvojica optuženih, Žole i Petrović sklopili su sporazume o priznanju krivice i u junu 2007. godine, Osnovni sud u Doboju osudio ih je na kaznu zatvora od tri mjeseca i novčanu kaznu u iznosu od 2.000 BAM (optuženi **Žole**) i novčanu kaznu u iznosu od 20.000 BAM (optuženi Petrović). Predmet protiv ostale dvojice optuženih pravosnažno je okončan u 2009. godini kada ih je Vrhovni sud RS oslobodio od optužbi. U januaru 2011. godine, optuženi Petrović podnio je Osnovnom sudu u Doboju zahtjev za ponavljanje postupka koji je inicijalno odbačen kao nedopušten u decembru 2011. godine. Međutim, nakon što je Okružni sud u Doboju ukinuo ovo rješenje, Osnovni sud u Doboju je rješenjem iz jula 2012. godine dozvolio ponavljanje postupka u odnosu na osuđenog Petrovića. U aprilu 2016. godine, Osnovni sud u Doboju donio je oslobađajuću presudu u prvom stepenu kojom je presudu iz juna 2007. godine u odnosu na optuženog Petrovića stavio van snage. U augustu 2016. godine, Okružni sud u Doboju ukinuo je ovu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U februaru 2017. godine, Osnovni sud u Doboju donio je novu presudu sa istim ishodom, tj. stavio je van snage presudu iz juna 2007. godine u odnosu na optuženog Petrovića. Konačno, u julu 2017. godine, Okružni sud u Doboju potvrdio je presudu Osnovnog suda u Doboju iz februara 2017. godine kojom je ranija presuda donesena protiv optuženog Petrovića stavljena van snage.

62. Milorad Novaković, Mirko Blažanović (sporazumi o priznanju krivice) (predmet protiv Milorada Novakovića i dr.) – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Milorad Novaković i Mirko Blažanović teretili su se optužnicom iz oktobra 2011. godine da su u periodu od 2007. do 2011. godine, u svojstvu upravnika KPZ Doboje (optuženi Novaković) i vaspitača u KPZ Doboje (optuženi Blažanović), uzimali novac od osuđenika u zamjenu za pogodnosti. U julu 2015. godine, optuženi Novaković i Blažanović sklopili su sporazume o priznanju krivice sa tužilaštvom i Osnovni sud u Doboju ih je osudio za primanje mita na kazne zatvora od šest mjeseci (optuženi Novaković) i četiri mjeseca (optuženi Blažanović), uz oduzimanje imovinske koristi od optuženih u iznosu od 7.000 BAM.

63. *Ljubinka Kolundžija* – Sitna korupcija

Optužena Ljubinka Kolundžija teretila se optužnicom iz marta 2013. godine da je u svojstvu sanitarnog inspektora na području Doboja, zahtijevala i primila mito u iznosu od 500 BAM kako ne bi izvijestila o uočenim nepravilnostima u prodavnici i salonu ljepote u kojima je vršila inspekciju u periodu septembar-oktobar 2012. godine. U decembru 2015. godine, Osnovni sud u Doboju oglasio je optuženu Kolundžiju krivom za primanje mita po jednoj tački optužnice i osudio je na uslovnu kaznu. U aprilu 2016. godine, Okružni sud u Doboju ukinuo je prvostepenu presudu i vratio predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U junu 2016. godine, Osnovni sud u Doboju donio je novu presudu kojom je optuženom Kolundžiji izrekao istovjetnu uslovnu osudu. Okružni sud u Doboju je u novembru 2016. godine ukinuo i ovu presudu, određivši održavanje pretresa pred Okružnim sudom. Konačno, u martu 2017. godine, Okružni sud u Doboju osudio je optuženu Kolundžiju na kaznu zatvora od šest mjeseci.

64. *Bratislav Serafijanović* – Sitna korupcija

Optuženi Bratislav Serafijanović se teretio optužnicom iz maja 2016. godine da u svojstvu lugara u preduzeću Šume Republike Srpske, Šumsko gazdinstvo *Doboj*, nije službeno evidentirao bespravo posječena stabla u odjelima za koje je bio odgovoran, čime je navodno nanesena šteta preduzeću u iznosu od 39.877,64 BAM. U decembru 2016. godine, Osnovni sud u Doboju oslobodio je optuženog Serafijanovića od krivice. U junu 2017. godine, Okružni sud u Doboju potvrdio je oslobađajuću presudu.

Osnovni sud u Modriči

65. *Ljubomir Dugonjić* – Sitna korupcija

Optužnicom iz aprila 2015. godine optuženi Ljubomir Dugonjić i Željko Duronjić teretili su se da su u martu 2015. godine, u svojstvu policijskih službenika u Šamcu, primili mito u iznosu od 200 BAM kako ne bi izdali prekršajni nalog za počinjeni saobraćajni prekršaj. U martu 2017. godine, Osnovni sud u Modriči izrekao je novčanu kaznu optuženom Dugonjiću u iznosu od 4.000 BAM. U augustu 2017. godine, Okružni sud u Doboju potvrdio je osuđujuću presudu i izrečenu novčanu kaznu.

Osnovni sud u Foči i Okružni sud u Trebinju

66. *Zdravko Krsmanović* – Korupcija srednjeg nivoa

Optužnicom iz juna 2013. godine, optuženi Zdravko Krsmanović teretio se da je u 2012. godini, u svojstvu načelnika opštine Foča, zloupotrijebio položaj postupajući protivno relevantnim propisima prilikom usvajanja izmjena i dopuna Pravilnika o internoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u opštinskoj upravi, kao i u procesu zapošljavanja radnika u opštinskoj upravi, čime je navodno nanesena šteta opštinskom budžetu u iznosu od oko 50.000 BAM. Što se tiče samih optužbi, optuženi Krsmanović se teretio za zloupotrebu položaja ili ovlaštenja, krivotvorenje ili uništavanje službene isprave i povredu prava pri zapošljavanju i za vrijeme nezaposlenosti. U maju 2015.

godine, Osnovni sud u Foči oglasio je optuženog Krsmanovića krivim u prvom stepenu po optužbi za povredu prava pri zapošljavanju i za vrijeme nezaposlenosti, oslobodivši ga od krivice u odnosu na druge dvije optužbe. Pored toga, sud je optuženom Krsmanoviću izrekao i novčanu kaznu u iznosu od 2.000 BAM. U decembru 2015. godine, Okružni sud u Trebinju potvrdio je djelimično osuđujuću presudu i izrečenu novčanu kaznu.

67. Zdravko Krsmanović (2) – Korupcija srednjeg nivoa

Optuženi Zdravko Krsmanović teretio se optužnicom iz juna 2014. godine da je u 2012. godini, u svojstvu načelnika opštine Foča, zloupotrijebio položaj tako što je iz budžetskih sredstava isplatio privatnom građevinskom preduzeću *Petković d.o.o.* Novo Goražde novac u iznosu od 59.360 BAM u svrhu renoviranja fasade na stambeno-poslovnim objektu *Plavi neboder* koji se nalazi u neposrednoj blizini hrama Svetog Save u Foči. U septembru 2015. godine, Osnovni sud u Foči oslobodio je optuženog Krsmanovića od krivice u prvom stepenu. U decembru 2015. godine, Okružni sud u Trebinju potvrdio je oslobađajuću presudu.

